

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

Проблеми захисту прав людини: міжнародно-правові та національні аспекти

**Матеріали
наукової студентської конференції, присвяченої
15-річчю заснування Національного університету
«Одеська юридична академія»,
165-річчю Одеської школи права,
Міжнародному дню захисту прав людини**

10 грудня 2012 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО
ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

**ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ
ПРАВ ЛЮДИНИ:
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ
ТА НАЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ**

МАТЕРІАЛИ

*наукової студентської конференції,
присвяченої*

*15-річчю заснування Національного університету
«Одеська юридична академія»,
165-річчю Одеської школи права,
Міжнародному дню захисту прав людини*

10 грудня 2012 року

Одеса
Фенікс
2012

УДК 341.231.14 (063)
ББК 67.412.1я43
П 781

Відповідальний за випуск — *Пашковський М.І.*, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри міжнародного права та міжнародних відносин Національного університету «Одеська юридична академія».

Упорядник — *Андрейченко С.С.*, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права та міжнародних відносин Національного університету «Одеська юридична академія».

П781 Проблеми захисту прав людини: міжнародно-правові та національні аспекти : матеріали наукової студентської конференції (Одеса, 10 грудня 2012 р.) — Одеса : Фенікс, 2012. — 172 с.
ISBN 978-966-438-664-4

Матеріали наукової студентської конференції «Проблеми захисту прав людини: міжнародно-правові та національні аспекти» присвячені актуальним проблемам захисту прав людини міжнародно-правовими засобами та питанням імплементації міжнародних стандартів прав людини в національне законодавство України.

Представлені в збірнику матеріали конференції будуть корисними студентам юридичного профілю, а також усім, хто цікавиться питаннями захисту прав і свобод людини.

УДК 341.231.14 (063)
ББК 67.412.1Я43

ISBN 978-966-438-664-4

© Національний університет «Одеська юридична академія», 2012
© ПП «Фенікс», оформлення, 2012

ПРИВІТАННЯ ПРЕЗИДЕНТА НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ» С.В. КІВАЛОВА

Шановні учасники конференції!

Щиро вітаю з початком роботи студентської конференції «Проблеми захисту прав людини: міжнародно-правові та національні аспекти», присвяченої 15-річчю заснування Національного університету «Одеська юридична академія», 165-річчю Одеської школи права, Міжнародному дню захисту прав людини.

Однією з сучасних глобальних загальнолюдських проблем, вирішити яку можливо лише спільними зусиллями держав і міжнародного співтовариства, є забезпечення реалізації та захисту прав людини. Забезпечення прав людини є необхідною умовою міцного миру між народами та мирного співіснування держав.

Права людини стали об'єктом міжнародно-правового регулювання. У Статуті створеної після завершення Другої світової війни Організації Об'єднаних Націй задекларовано рішучість держав-членів цієї універсальної організації «... затвердити віру в основні права людини, в гідність і цінність людської особистості, в рівноправність чоловіків і жінок», а однією з головних цілей ООН проголошено міжнародне співробітництво у заохоченні та розвитку шанування прав людини. Цими положеннями Статуту ООН була закладена основа у розвиток принципу захисту прав і свобод людини, що у наші дні є одним із загальновизнаних принципів міжнародного права.

Запровадження єдиної міжнародної системи захисту прав людини стало одним із найважливіших завдань ООН. Наріжним каменем у побудові системи захисту прав людини стало прийняття 10 грудня 1948 року Загальної декларації прав людини. Саме цей день щорічно відзначається у всьому світі як Міжнародний день захисту прав людини. З прийняттям Декларації людство отримало надію — надію на право кожного бути вільним, жити у світі без насильства, дискримінації, бідності, воєн.

Ефективність міжнародно-правового захисту прав і свобод людини і громадянина залежить від створення відповідних умов в національних правових системах. Проблема прав людини є актуальною

для України, яка після здобуття незалежності, поставила за мету забезпечення прав і свобод людини у відповідності до міжнародних стандартів у цій сфері. Ще з моменту набуття членства в ООН Україна бере активну участь у виробленні основних документів у галузі прав людини. Наша держава ратифікувала і визнала обов'язковими для себе переважну більшість найважливіших угод з прав людини, розроблених у рамках ООН.

Суттєвим фактором розвитку сучасного суспільства в Україні, засобом формування соціальної та правової державності є конституційне проголошення прав та свобод особи в якості вищої цінності. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності нашої держави, утвердження і забезпечення прав і свобод людини, є її головним обов'язком. Між тим формальне визнання самих демократичних та широких прав та свобод не означає одномоментної появи у людини можливості користуватися покладеними в основу прав благами у повному обсязі. Важливим є створення ефективного соціально-правового механізму реалізації прав і свобод, що вміщує гарантії їх забезпечення і захисту.

В Національному університеті «Одеська юридична академія» виконується науково-дослідна робота на тему: «Наукове та законодавче забезпечення ефективності виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини», а тому обговорення міжнародно-правових та національно-правових проблем захисту прав людини є черговим кроком у досягненні цілей, що ставляться перед вказаною НДР, а залучення студентів до цього дослідження є важливим з огляду на глобальність порушуваних питань.

Я глибоко переконаний, що діалог, який відбудеться в рамках конференції, буде конструктивним і стане засобом обміну інформацією серед молодих науковців з питань ефективного застосування міжнародно-правових та національних засобів захисту прав і свобод людини і сприятиме вирішенню завдань, що стоять перед сучасною правовою наукою і практикою.

Сергій Ківалов,
доктор юридичних наук,
професор, академік НАПрН України,
президент Національного університету
«Одеська юридична академія»,
народний депутат України

РОЗДІЛ 1. ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ: МІЖНАРОДНІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ЗАСОБИ ЗАХИСТУ

Кравчук В.Р.

*студентка з курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ: КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Питання про права і свободи людини та громадянина в умовах становлення та розвитку громадянського суспільства в демократичних державах посідає головне місце. У ч.2 ст.3 Конституції України зазначено, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст та спрямованість діяльності держави. Отже, держава бере на себе обов'язок забезпечувати та охороняти інтереси людини.

Доцільно зазначити, що права та свободи людини закріплюються як національним, так і міжнародним правом, зокрема Загальною декларацією прав людини (1948 р.), Європейською конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод (1950 р.), Міжнародним пактом про громадянські та політичні права (1966 р.), Міжнародним пактом про економічні, соціальні та культурні права (1966 р.) та ін.

У той же час, необхідним є встановлення оптимального співвідношення прав та свобод людини з інтересами суспільства та держави. В світлі такого поєднання постає питання допустимості обмеження вказаних прав.

Аналізуючи національні та міжнародні нормативно-правові акти з даного питання, можна зробити висновок, що будь-які обмеження прав і свобод людини і громадянина припустимі тільки в тому випадку і в тій мірі, в яких вони передбачені конституцією конкретної держави та відповідають нормам міжнародного права.

Наразі конституційне законодавство всіх держав світу, передбачає можливість обмеження прав і свобод людини на цілком легітимних підставах. При цьому конституційно-правове регулювання

обмеження прав людини має вичерпні правові рамки, які не можуть розширюватися в довільному порядку.

О. Скрипнюк поділяє обмеження прав людини на дві групи: загальне та конкретно-індивідуальне.

Перший випадок виникає внаслідок настання певного правового режиму чи стану, пов'язаного з потребами захисту національної безпеки і оборони, наприклад, в умовах воєнного чи надзвичайного стану та встановлюються з метою забезпечення безпеки і здоров'я громадян, нормального функціонування національної економіки, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, захисту конституційного ладу, а тому і допускає тимчасове, обумовлене загрозою, обмеження у здійсненні прав людини і громадянина.

З огляду на це, Указом Президента України можуть запроваджуватись із обов'язковим значенням строку дії такі заходи: 1) встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, а також обмеження свободи пересування по території, де вводиться надзвичайний стан; 2) посилення охорони громадського порядку та об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення та народного господарства; 3) заборона проведення масових заходів, крім заходів, заборона на проведення яких встановлюється судом; 4) заборона страйків та ін.

На відміну від проаналізованого типу правообмежень, у другому випадку, обмеження прав людини має конкретно-індивідуальний характер. Метою відповідних обмежувальних заходів щодо тієї чи іншої людини є забезпечення прав інших людей. До того ж, конкретно-індивідуальні обмеження прав людини можуть стати наслідком застосування до людини процесуальних дій кримінального, адміністративного чи дисциплінарного характеру.

У Постанові Пленуму Верховного Суду України №2 від 28 березня 2008 року, зазначається, що обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина під час проведення оперативно-розшукової діяльності, дізнання та досудового слідства допускається лише за вмотивованим рішенням суду і носять винятковий та тимчасовий характер.

Отже, можна визначити наступні умови застосування таких обмежень, по-перше, наявність певного правового стану в суспільстві та державі, при якому виникає потреба у захисті держави, особи або певних суспільних відносин; по-друге, наявність правової підстави для даного обмеження, що закріплена в Основному законі та відповідає міжнародно-правовим нормам; по-третє, оформлюється актом уповноваженої особи чи органу; по-четверте, має конкретні часові рамки, якими визначається термін дії таких правообмежень.

Також вважаємо доцільним виділити групу прав та свобод людини, які не можуть бути обмеженими за жодних умов. До них слід віднести: право мати рівні з іншими права та бути рівними перед законом; право на життя і право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань; право кожного на повагу до гідності і не бути підданим катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню; право не бути підданим без власної згоди медичним, науковим чи іншим дослідям; право на свободу та особисту недоторканність; право на звернення; право на житло; право на судовий захист прав і свобод людини; право не відповідати за діяння, які на час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення; право особи вважатися невинуватою у вчиненні злочину і не бути підданим кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду та ін.

У Міжнародному пакті про громадянські та політичні права вказується, що введення надзвичайного стану не може бути підставою для застосування тортур, жорстокого чи такого, що принижує людську гідність поводження або покарання, для будь-яких обмежень права на життя, на свободу думки, совісті, релігії в розумінні цих прав і свободи, звідси можна зробити висновок, що така заборона обмеження цих прав регламентується не лише на національному, але і міжнародному рівні.

Таким чином, обмеження прав і свобод людини — це передбачений нормами національного законодавства та міжнародними нормативно-правовими актами режим тимчасового загального або конкретно-індивідуального призупинення чи звуження обсягу визначених і гарантованих прав і свобод людини в інтересах забезпечення прав інших людей, а також забезпечення національної безпеки і оборони, що має свої хронологічні, предметні та процедурні межі, є вимушеною мірою чи заходом, що застосовується у виняткових випадках, чітко визначених колом суб'єктів та повинні відповідати повністю вимогам міжнародно-правових документів, за винятком переліку прав, які не можуть бути обмежені за жодних умов. Лише за наявності усіх зазначених умов та підстав обмеження прав та свобод людини можна визнати легітимним.

Література:

1. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права і Факультативний протокол № 1 до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права. — К. : Право, 1995.
2. Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини. — К.: Право, 1999.
3. Права людини: Міжнародні договори України, декларації, документи. — К.: Юрінком, 1992.
4. Скрипнюк О. В. Конституційно-правове регулювання обмеження прав і свобод людини і громадянина в Україні // Публічне право. — № 3. — 2011. — С. 7-9.

Ткачук Б. П.

*студент 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

БІОЛОГІЧНІ ПРАВА ЯК НОВЕ ПОКОЛІННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Поняття сучасної, цивілізованої держави нерозривно пов'язане з визнанням та забезпеченням прав людини. Дані права пройшли значний шлях генези. Історія ідеї прав людини бере свої витоки в давнині. Вже в Біблії містяться положення про цінність і недоторканність людського життя, рівності людей. Говорячи про покоління прав людини, ми маємо зауважити, що є різні погляди щодо віднесення прав людини до того чи іншого покоління. Науковий та технологічний прогрес, особливо в області медицини, генетики, біології та хімії відкривають багато можливостей і мають значний вплив на людину. Все частіше серед науковців піднімається питання про нове покоління прав людини, які отримали назву біологічних.

Сучасна правова наука однозначно не відповідає на питання щодо сутності біологічних права, їх складу. Одні вчені вважають, що такі права є особливим підвидом, структурним елементом особистих, інші — що це самостійний різновид прав людини. Безперечно, біологічні права, як і особисті, безпосередньо пов'язані із самою сутністю людини. Особисті права, як і біологічні, належать до природних, тобто таких, які не залежать від громадянства та належать усім без винятку людям від моменту зачаття, а не надаються державою, тобто вони мають абсолютний характер та є невідчужуваними. Але за своїм внутрішнім змістом особисті та біологічні права дещо відрізняються. Якщо проаналізувати

ті особисті права, що закріплені міжнародними і національними актами, то можемо дійти до висновку, що на відміну від біологічних, вони нерозривно пов'язані з суспільною формою життя, їх загальноновизнаність є необхідною, аби жоден індивід не був дискримінований іншим собі подібним за біологічною сутністю.

Біологічні права визначаються біологічною структурою організму людини, її біологічними потребами. Це базові, фундаментальні, невід'ємні, невідчужувані права. Їх природність виражається в тому, що вони є спільними для всіх людей і володіють такою ознакою, як універсальність — у тому, що належать кожній людині. Такі права визначаються нормальними потребами. П.М. Рабінович називає такі права фізичними та визначає як можливості людини, які необхідні для її фізичного існування, для задоволення її біологічних потреб [3, с. 12]. Але виникають певні сумніви щодо доцільності позначення даних прав як «фізичних», оскільки фізичні можливості — це відносно стійкі, вроджені чи придбані функціональні можливості органів та структур організму. Так, у своєму дослідженні Тиріна М.П. говорить, що фізичні права, на відміну від біологічних, не є потребою, необхідною для підтримання життя, а є можливостями організму, які характеризують налаштованість здійснювати рушійну діяльність, жити за законами фізичної форми [4, с. 206].

Окремо слід зауважити, що утвердження самої теорії біологічних прав відбувалося паралельно з розвитком біоетики, головним завданням якої було пізнання людських цінностей, співставлення права та моралі. При цьому, під біологічними правами розумілася визнана суспільством та державою можливість визначеної поведінки, яка виражається у повноваженнях людини повністю розпоряджатися своїм тілом [1, с. 70].

Може виникнути питання щодо того, які права можуть бути віднесені до біологічних. На даний момент не існує єдиної точки зору. В 1996 р. О.П. Семітко обґрунтовано припустив, що необхідно виділити четверте покоління прав, до яких він відніс права людини, пов'язані із здійсненням абортів, евтаназії. Г. Б. Романовський перелік прав четвертого покоління обмежує правом на самогубство, на евтаназію. За думкою Ф.М. Рудинського, права четвертого покоління повинні захищати людину від загроз, пов'язаних з експериментами в сфері генетичної спадковості особи. А. М. Солнцев, А. І. Йориш визначають такі право на смерть, право людини відносно його органів, репродуктивні права людини право на зміну статі, право на клонування як всього організму, так і окремих його органів, право на трансплантацію органів; використання евтаназії.

Крім потреби в подальшому теоретичному дослідженні даного покоління, це питання вимагає розробки спільного нормативного рішення.

Загалом серед міжнародно-правових актів, крім Загальної декларації прав людини, Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, Загальної декларації про ліквідацію голоду та недоїдання, в цьому сенсі можна назвати конвенції, прийняті в рамках Ради Європи про захист прав людини і гідності людської істоти у зв'язку з використанням досягнень біології та медицини, Про права людини та біомедицину, Додатковий протокол до Конвенції про захист прав людини і гідності людської істоти в зв'язку з використанням досягнень біології та медицини, що стосується заборони клонування людських істот та інші акти. У рамках Євро-союзу згідно з ст. 3 Хартії основних прав людини ЄС, також встановлюється заборона використання тіла людини та його частин у якості наживи, заборона репродуктивного клонування людини, що означає можливість розвитку клонування в терапевтичних цілях

Таким чином, слід варто погодитись з в П. І. Новгородцевим, що «час від часу поняття повинні перевертатися, щоб могло розпочатися нове життя» і переглянути свої погляди щодо поняття прав людини, поколінь прав та активно сприяти закріпленню і захисту нових, зумовлених розвитком людства, прав людини і громадянина, а саме біологічних.

Література:

1. Абашидзе А. А., Солнцев А. М. Новое поколение прав человека: соматические права // Московский журнал международного права. — 2009. — № 1. — С. 70.
2. Зильбер А.П. Этика и закон в медицине критических состояний. — Петрозаводск: Изд во петрозаводского университета, 1998. — С. 219, 221.
3. Рабінович П.М. Права людини: загальнотеоретичні засади // Проблеми законності. Вип.3- X., 1998. — С. 11-13
4. Тиріна М.П. Конституційно-правова природа біологічних прав людини: онтологічна характеристика//Юридичні і політичні науки. Вип.47 — С. 205-209.

Зиско Ю.О.

*студент 3 курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВО НА ЕВТАНАЗІЮ ЯК ОДНЕ З ПРАВ ЛЮДИНИ НОВОГО ПОКОЛІННЯ

На даний час особливу увагу юристів, медиків, філософів, представників інших спеціальностей привертає проблема евтаназії. Евтаназія — будь-яка дія або бездіяльність, котра призводить до смерті та має своєю метою усунення болю та страждань невиліковно хворих людей на їх прохання. Евтаназія існує двох видів: «активна» і «пасивна». Пасивна евтаназія — це умисне зупинення медичними працівниками підтримуючої терапії хворого. Активна евтаназія — це введення лікарських препаратів людині, яка помирає, або інші дії, які тягнуть за собою швидку смерть. До активної евтаназії відносять ще й самогубство за допомогою лікарів (надання хворому на його прохання препаратів, які скорочують життя).

До міжнародних нормативно-правових актів, що регулюють право на життя і опосередковано порушують питання про евтаназію, належать: Загальна декларація прав людини від 16 грудня 1948 р., Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 4 листопада 1966 р., Венеціанська декларація щодо невиліковних хвороб (жовтень 1983 р.), Декларація про евтаназію (39-та Всесвітня медична асамблея 1987 р.), а також Положення про самогубство з допомогою лікаря (44-та Всесвітня медична асамблея, вересень 1992 р.), де зазначається, що евтаназія як акт навмисного позбавлення життя пацієнта, навіть на його прохання або на основі звернення з подібним проханням його близьких — неетична!

Європейський суд з прав людини у своїй прецедентній практиці фактично визнав право людини на пасивну евтаназію. Зокрема, як зазначає Г.І. Конь, «при активній формі евтаназії дії медичного працівника кваліфікуються ргіта фасія як порушення ст.2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., а у випадку припинення лікування на прохання пацієнта (пасивна форма евтаназії) Європейська Комісія встановила, що такі дії ст. 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. не заборонені... проте не можна тлумачити ст. 2 Конвенції як таку, що дає людям право на смерть»[1, с. 81-82].

Що стосується активної евтаназії, то більшість науковців виступає проти її легалізації. Такого ж підходу дотримується і Європейський суд з прав людини. Зокрема, у справі Претті проти Сполученого Королівства заявниця, повністю паралізована, важко хвора жінка стверджувала, що англійська влада, відмовивши їй в евтаназії, порушила її право на життя. Європейський суд з прав людини відмовився тлумачити «право на життя» у протилежному значенні і прийшов до висновку, що порушення ст. 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. не було. Однак, розгляд цієї справи вплинув на англійську владу, яка, за повідомленням преси, незадовго після цього визнали можливим добровільну смерть іншої невиліковно хворої жінки. Отже, Європейський суд з прав людини прийшов до висновку, що ст. 2 Конвенції не може тлумачитися настільки поширюване, щоб включати у право на життя діаметрально протилежне право на смерть. А Рада Європи визначила пріоритетним не легалізацію евтаназії, а розвиток паліативної допомоги, усунення болю та всебічна підтримка пацієнта, членів їхніх сімей та інших осіб, які здійснюють догляд за хворими, що помирають.

Історично перша спроба легалізації евтаназії в національне законодавство держав відбулась в Австралії, коли в 1996 р. було прийнято відповідний закон. Проте ця спроба виявилась невдалою, оскільки цей законопроект був відкликаний через дев'ять місяців. На сьогодні в Австралії евтаназія є забороненою, а за порушення цієї заборони винна особа може бути за вироком суду довічно позбавлена волі. Першість у питанні легалізації евтаназії сьогодні займає Голландія. Саме там 2 квітня 2002 р. було прийнято Закон «Про припинення життя за бажанням чи допомогу в самогубстві», яким було легально закріплено можливість здійснення асистованого суїциду та евтаназії. Відповідно до цього закону кожен, хто досяг 16 років, має право самостійно визначити порядок та спосіб завершення свого життя. Другою державою в світі, яка законодавчо сприйняла ідею легалізації евтаназії, є Бельгія. 23 вересня 2002 р. парламент цієї держави ухвалив закон, за яким евтаназія та допомога в самогубстві стали легальними (право на евтаназію мають особи, що досягли 18 років). Своєрідний підхід щодо легалізації евтаназії закріплений в законодавстві США. Там, у законодавстві практично усіх штатів евтаназія та самогубство з допомогою залишається протизаконно і неприпустимо. Проте, враховуючи, що в американській правовій системі велику роль відіграють прецеденти, то слід зазначити, що вперше пасивну евтаназію визнали

допустимою у 1976 р. Так, Верховний Суд штату Нью-Джерсі у справі *In re Quilian* вирішив, що лікар мав право зупинити процес підтримування життя, якщо не було іншої раціональної можливості покращувати здоров'я пацієнта, а етична комісія шпиталю погодилася з таким рішенням. В свою чергу, активна евтаназія американським законодавством трактується як убивство, а захист, що базується на мотиві «вбивство з жалості» є неприпустимими згідно з постулатом забезпечення охорони здоров'я людини та карністю на його посягання. Винятком із загального права став штат Орегон, який першим та єдиним легалізував допомогу у самогубстві шляхом прийняття у 1994 р. Закону «Про помирання з гідністю». У світі є ще декілька країн, які не визнають за евтаназією злочинності діяння. До таких, зокрема, слід віднести Швейцарію, Німеччину, Швецію та Фінляндію, де пасивна евтаназія перебуває за межами правового переслідування, Колумбію, яка дозволяє здійснювати за окремих обставин пасивну евтаназію, Японію, яка має спеціальну процедуру здійснення пасивної евтаназії [2, с. 371-372].

В Україні будь-яка форма евтаназії заборонена. Згідно зі ст. 27 Конституції України «кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави — захищати життя людини». Отже, право на життя належить до сфери відповідальності держави за його здійснення, а тому на державу покладається обов'язок захищати це право. Не вважається етичною евтаназія і згідно з «Етичного кодексу медичної сестри України» (ст. 10). Крім того, ч. 4 ст. 281 ЦК України містить положення, відповідного до якого «забороняється задоволення прохання фізичної особи про припинення її життя», а ст. 52 Основ законодавства України про охорону здоров'я вже прямо і остаточно встановлює, що «медичним працівником заборонено здійснювати евтаназію — навмисне прискорення смерті або умертвіння невиліковно хворого з метою припинення його страждань».

На мою думку евтаназія має проводитися суто добровільно, під ретельним медичним, а то й юридичним контролем. Але водночас варто підкреслити, що цей вимушений захід, якщо вже вирішено до нього вдаватися, має застосовуватися у виключних випадках. І завдання лікарів, перш ніж прийняти рішення про евтаназію, полягає в тому, щоб докласти максимум зусиль, аби переконати пацієнта відмовитися від цього трагічного кроку.

Література:

1. Конь Г. И. Обеспечение права на жизнь в решениях Межамериканского и Европейского судов по правам человека / Г.И. Конь // Вестник Московского университета. Серия 11. Право. — 2006. — № 6. — С. 80—92.
2. Белей К. В. Евтаназія: досвід зарубіжних країн / К. В. Белей // Актуальні проблеми політики* : Зб. наук. праць. 2006. Вип. 29. — С. 370-373
3. Мирошниченко О. А. Евтаназія — проблема міжнародно-правового и національно-правового регулювання // Пробл. законності: Респ. міжвідом. наук. зб. / Відп. ред. В. Я. Тацій. — Харків,- 2004. — Вип. 65. — С. 194 — 201.
4. Хім'як Ю. Б. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. — 2009. — № 4. — С. 336-344.
5. Грицишина Л. В. Правові проблеми евтаназії // Молодь в юридичній науці : Збірник тез доповідей Перших Всеукраїнських осінніх юридичних читань студентів і аспірантів (10-11 листопада 2002 року). — 2002. — 330 с.

Прижило О. В.

*студент 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВО ЛЮДИНИ НА ПАСИВНУ ЕВТАНАЗІЮ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТИ

Термін «евтаназія» включає в себе два грецьких слова: «ev» — тобто благо, і «thanatos» — смерть. Дослівний його переклад «блага смерть» або «смерть на благо». Евтаназія — це процес припинення лікарем життя людини, яка страждає невиліковним захворюванням, відчуває нестерпні страждання, на задоволення прохання хворого в безболісній або мінімально болісній формі з метою припинення страждань.

В залежності від характеру дій, спрямованих на здійснення евтаназії, розрізняють дві форми: активну і пасивну. Активна евтаназія — це проведення певних дій із прискорення смерті невиліковно хворої людини, згідно з її проханням, з метою позбавлення тяжких страждань. Пасивна евтаназія — це незастосування засобів і невиконання лікарських маніпуляцій, які б підтримували певний час життя важко хворого пацієнта, за умови, що пацієнт висловив прохання не здійснювати медичне втручання.

Згідно зі статтею 3 Загальної декларації прав людини «кожна людина має право на життя, свободу та особисту недоторканість» [3]. Вважається, що згідно з цією декларацією людина має право,

а не обов'язок жити. Право на смерть витікає із права на життя, що у свою чергу є саме правом і має розумітися лише як право, яке хоча апріорно ми маємо, але в жодному разі не зобов'язані ним користуватися, — у цьому і полягає суть права. А тим паче, якщо це право (право жити) приносить людині нестерпні страждання, то виникає питання, навіщо взагалі користуватися даним правом?

Перша у світі спроба легалізації евтаназії була здійснена в 1906 р. у штаті Огайо (США). Але законодавчі збори проголосували проти законопроекту.

Так, можна погодитись з думкою вченого А. Малиновського, що вітчизняні та зарубіжні законодавці і судді, будучи в більшості своїй цілком або відносно здоровими суб'єктами, ймовірно, не можуть уявити рівень і характер переносимих їх вмираючими співгромадянами фізичних і моральних страждань, проте саме вони вирішують питання про можливість або неможливість їх припинення [6].

В більшості країн закон забороняє застосування евтаназії (Україна, Росія та ін.). Однак поряд з цією імперативною і недвозначною заборонаю в Основах законодавства про охорону здоров'я даних країн, є норма, яка, по суті, евтаназію дозволяє, але тільки в іншій, пасивній формі: ст.33 Основ законодавства Російської Федерації про охорону здоров'я громадян, яка встановлює, що "громадянин або його законний представник має право відмовитися від медичного втручання або вимагати його припинення" [4]; ст. 43 Основ законодавства України про охорону здоров'я, згідно з якою «Пацієнт, який набув повної цивільної дієздатності і усвідомлює значення своїх дій та може керувати ними, має право відмовитися від лікування» [5].

Слід проаналізувати, чи відповідають Конституції України положення про заборону активної і пасивної евтаназії в нашій країні. По-перше, варто зазначити, що в законодавстві України відсутнє чітке визначення активної та пасивної евтаназії. Тому виникає запитання: коли сам пацієнт відключає апарат штучного підтримання життя, або він самостійно вмикає апарат, який прискорює його смерть, то відповідно до українського законодавства в такій ситуації наявна евтаназія чи ні? Відповідь в українському законодавстві відсутня. Дійсно, якщо пацієнт самостійно відключає апарат штучного підтримання життя, то тут наявні дії лише самого пацієнта, але немає дій медичних працівників, а це і є можливість здійснення пасивної евтаназії, бо це не суперечить законодавству. Законодавством України не передбачено, що пацієнт, перед тим як вимкнути прилад штучного підтримання життя, має отримати

дозвіл у медичного працівника, хоча таке положення, якби воно було передбачено, суперечило б Конституції України, в якій передбачено, що людина має право на життя, а не обов'язок.

Згідно з Декларацією про еутаназію 1987 р., «еутаназія, як акт навмисного позбавлення життя пацієнта, навіть на прохання самого пацієнта або на підставі звернення з подібним проханням його близьких, не етична. Це не виключає необхідності поважного ставлення лікаря до бажання хворого не перешкоджати течії природного процесу вмирання в термінальній фазі захворювання [2].

Термінальна фаза (лат. terminalis — прикордонний, кінцевий) — кінцева стадія життя — агонія і клінічна смерть; стан між життям та смертю.

Відповідно до Венеціанської декларації про термінальний стан 1983 р., «у процесі лікування лікар зобов'язаний, наскільки можна, полегшити страждання пацієнта, завжди керуючись інтересами останнього. Лікар не продовжує муки вмираючого, припиняючи на його прохання, а якщо хворий без свідомості — на прохання його родичів, лікування, здатне лише відстрочити наступ неминучого кінця»[1].

Отже, Венеціанська і Мадридська декларації допускають пасивну форму еутаназії: лікар не робить нічого для продовження життя хворого, а застосовує лише знеболюючі засоби. І це є правильним. На думку автора, право на пасивну еутаназію, як відмова від продовження підтримки свого життя, прямо витікає із права на життя, яке включає і право на смерть.

Роблячи висновок з усього вище сказаного, автор вважає, що пасивна еутаназія повинна бути узаконена всіма розвинутими державами, для яких права та інтереси їх громадян знаходяться не на останньому місці, в тому числі і Україною. Повинна бути створена нормативно-правова база, яка б регулювала здійснення процесу пасивної еутаназії, та не допускала б зловживань та порушень. Має бути створений постійний орган, який би займався контролем за здійсненням пасивної еутаназії (за приклад можна взяти комітет для контролю над еутаназією, створений урядом Бельгії у зв'язку з прийняттям закону, який легалізував еутаназію у Бельгії).

Література:

1. Венеціанська декларація про термінальний стан, прийнята на 35 Всесвітній Медичній Асамблеї, Венеція, Італія, жовтень 1983 р.
2. Декларація про еутаназію прийнята на 39-й Всесвітній медичній асамблеї, Мадрид, Іспанія, жовтень 1987 р.

3. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена в резолюції 217 А (III) Генеральної Асамблеї від 10 грудня 1948 р.

4. Основи законодавства Російської Федерації про охорону здоров'я громадян.

5. Основи законодавства України про охорону здоров'я // Відомості Верховної Ради України (ВВР); — 1993; — № 4; — ст.19.

6. Малиновский А. Имеет ли человек право на смерть? // Российская юстиция. — 2002. — № 8. — С. 54-55.

Новаковський П.М.

*студент 4 курсу факультету міжнародно-правових відносин
та юридичної журналістики*

Національного університету «Одеська юридична академія»

ДОЦІЛЬНІСТЬ МОДЕЛІ КОНТРОЛЮ НАД СУСПІЛЬНОЮ МОРАЛЛЮ

Свобода — це можливість міркувати і діяти згідно зі своїми переконаннями, це основоположний принцип демократичного суспільства. Життя без свободи немає сенсу.

Саме з метою захисту основних прав та свобод людини були прийняті такі важливі міжнародно — правові акти, як Загальна декларація прав людини та Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод.

Свобода переконань або вираження поглядів є однією з основних умов існування громадянського суспільства та самої демократії. Загальна декларація прав людини у ст. 19 закріплює, що кожна людина має право на свободу переконань і на вільне їх виявлення [1]. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод, а саме ст. 10, говорить, що кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів.

Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання

розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду [2].

Найбільш спірним і оціночним питанням із заборон являється обмеження свобод заради збереження суспільної моралі. Європейський суд з прав захисту людини абстрагується від визначень меж цензури з моральних та релігійних питань та залишає це право за державами, про що свідчить справа «Уінгроув проти Сполученого Королівства» [3]. Також варто зазначити, що у справі «Мюллер та інші проти Швейцарії», Суд дійшов висновку, що вираження поглядів у сфері мистецтва є складовою частиною вираження поглядів, яка захищається ст. 10 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод [5]. Отже логічним є наслідок поширення на твори мистецтва заборони через їх моральну сторону. А в умовах сучасної України, таке право у державних органів є досить небезпечним для існування громадянського суспільства.

Питанням збереження моральності в Україні займається Національна експертна комісія з питань захисту моральності. Цей орган має повноваження проводити експертизу на моральність творів мистецтва, зокрема книжок та фільмів. Інші органи державної влади на основі таких експертиз можуть обмежити, або цілком заборонити розповсюдження продукції, що шкодить моральному стану суспільства. За таких обставин постає питання про доцільність обмеження державою можливості вільного розвитку особистості в її громадян. Адже право на культурний розвиток є невід'ємним правом кожної людини, і гарантується ст. 27 Загальної декларації прав людини, ст. 15 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права. Ст. 23 Конституції України прямо вказує: «кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості» [4].

Не можна випустити з поля зору і той факт, що в державі необхідне існування органу, який би захищав дітей та неповнолітніх від дії негативних факторів, що можуть вплинути на здоровий розвиток та становлення їх особистості та правильних ціннісних орієнтирів. Але захист дітей від шкідливих факторів для їх духовного здоров'я ні в якому разі не повинен обмежувати права дорослого населення на духовне збагачення в той спосіб, який вони вважають за потрібне.

Під цілковиту заборону для всього населення повинна підпадати вся порнографічна продукція. З метою захисту неповнолітніх слід обмежувати продукцію, що носить еротичний характер,

що містить пропаганду насилля, жорстокості та нетерпимості. При цьому, доросле населення не повинне відчувати таких обмежень. Шляхами вирішення даної проблеми можуть стати:

- Впровадження системи індексації матеріалів, в основу якої ляже впровадження категорій осіб, яким заборонений їх перегляд;
- Створення спеціальних відділів у громадських бібліотеках, доступ до яких будуть мати лише особи що досягли повноліття;
- Співпраця із телерадіокомпаніями щодо раціоналізації ефірного часу;
- Поглиблення соціального діалогу щодо процесу виховання у сім'ї;
- Продаж індексованої продукції виключно за встановленими правилами;
- Вдосконалення контролю під час показів фільмів що мають відповідний індекс.

Чудовим прикладом перевищення дозволених і розумних меж моральної цензури є Російська Федерація. Останнім часом істерія щодо моральності перейшла всі межі, список заборонених матеріалів налічує близько 500 найменувань, і продовжує активно поповнюватись. Непотрібно забувати уроків історії, яка показала всю небезпеку використання моральної цензури, що в умовах становлення української демократії має великий ризик призвести до тотального контролю держави над суспільством.

Моральна цензура для дорослого населення є недоцільною: це порушує процес створення і функціонування в країні громадянського суспільства, вільнодумства та зазіхає на права та свободи людини. Тому необхідно вести соціальний діалог щодо доцільності та меж її застосування.

Література:

1. Загальна декларація прав людини. Електронний ресурс. Режим доступу: [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015]
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Електронний ресурс. Режим доступу: [http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_004]
3. Wingrove v. the United Kingdom: Judgment 25 November 1996. Електронний ресурс. Режим доступу: [<http://cmiskp.z.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=Wingrove&sessionid=67430&skin=hudoc-en.>]
4. Конституція України. — Х.: ТОВ «Одісей», 2010. — 48 с.
5. Шевчук С. Судовий захист прав людини: Практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції. — К.: Реферат, 2006. — 848 с.

Сусидко А.С.
*студентка 3 курса Института прокуратуры и следствия
Национального университета «Одесская юридическая академия»*

МЕЖДУНАРОДНЫЕ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ СРЕДСТВА ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРАВА НА СВОБОДУ СЛОВА

Среди всех ценностей нематериального характера, осознанных человечеством как действительно универсальные (всеобщие) ценности — права и свободы человека стоят на одном из первых мест. Проблема их нарушения существует как на международном, так и на национальном уровнях, в частности, в Украине. Одним из таких прав является право на свободу слова.

Право на свободу слова закреплено на международном уровне в Конвенции «О защите прав человека и основополагающих свобод», в частности, в статье 10, где говорится:

1. Каждый имеет право свободно выражать свое мнение. Это право включает свободу придерживаться своего мнения и свободу получать и распространять информацию и идеи без какого-либо вмешательства со стороны публичных властей и независимо от государственных границ [1].

В национальном законодательстве Украины данное право закреплено в Конституции Украины. Статья 34: «Каждому гарантируется право на свободу мысли и слова, на свободное выражение своих взглядов и убеждений» [2].

Европейский суд по правам человека является международным судебным органом, компетентным рассматривать жалобы по поводу нарушения прав человека. В данную инстанцию неоднократно обращались граждане Украины, права которых были нарушены национальной судебной системой.

Право на свободу слова чаще всего нарушается в отношении журналистов. Примером является дело «Ляшко против Украины». Правительство признало, что было нарушение ст. 10, но суд преследовал законную цель, а именно: защиту репутации и прав других лиц. Также правительство утверждало, что было доказано, что публикации (4 статьи) касались не общественного интереса, а умышленно содержали недостоверную информацию, которая имела целью негативно отразиться на репутации государственных служащих.

Заявитель утверждал, что обвинение базируется в первую очередь на показаниях жертв, и не устанавливает непричастность жертв к коррупционной практике, о которой идёт речь в статье.

Суд единогласно посчитал иск обоснованным, постановил, что имело место нарушение ст. 10 и удовлетворил требования истца [3].

Также можно говорить и о деле «Марченко против Украины».

Заявитель утверждал, что на него не может быть возложена ответственность за распространение неправдивой информации о госпоже П. во время проведения акции, организованной областной ассоциацией Всеукраинского объединения солидарности трудящихся. Правительство признало, что было совершено вмешательство в права Марченко, гарантированные ст. 10, но оно было осуществлено на основании закона с легитимной целью, а именно, чтобы защитить репутацию госпожи П. Правительство отметило, что Марченко вышел за пределы допустимой критики действий должностного лица, обвинив её в совершении тяжких преступлений, этим самым грубо нарушив её право на презумпцию невиновности.

Суд постановил, что была нарушена ст. 10 и удовлетворил иск относительно возмещения Марченко судебных расходов и морального вреда [4].

Совет Всемирной ассоциации издателей газет и новостей опубликовал свой очередной отчет, в котором сказано, что Украина не может считаться страной, в которой в полной мере соблюдается свобода слова. Об этом говорится в сообщении от 21 августа на сайте WAN-IFRA. Причина такой оценки кроется в отсутствии возможности освещать факты коррупции в рядах чиновников высшего ранга, отсутствие значимых результатов в расследовании «дела Гонгадзе», а также из-за ряда других нарушений. При этом Советом не был установлен факт применения цензуры в украинских средствах массовой информации. Также положительно на имидже Украины сказались действие закона о доступе к публичной информации. Благодаря ему украинцы получили возможность доступа к сведениям о действиях и решениях государственных органов и даже отдельных чиновников [5].

Европейский Союз обеспокоен ситуацией со свободой слова в Украине. Об этом говорится в заявлении Евросоюза о свободе СМИ в Украине, сделанном на заседании Постоянного Совета ОБСЕ 16.09.10. В заявлении говорится об обеспокоенности сообщениями о насилии и притеснениях в отношении

медиа-профессионалов в Украине, подчёркивается важность того, чтобы журналисты могли выполнять свою работу без опасения и угроз, выражена надежда на дальнейший прогресс в расследованиях новых и старых уголовных дел, касающихся журналистов, в частности, дела об убийстве Георгия Гонгадзе [6].

Свобода слова является неотъемлемым элементом демократии. Злоупотребление данным правом может привести к разрушению всего общественного строя, поэтому в законодательстве предусмотрены границы его реализации. Сужение границ и использование их государственным аппаратом в своих целях ведут к серьёзным нарушениям, вызывая негативную реакцию со стороны мирового сообщества.

Литература:

1. Конвенция о защите прав человека и основных свобод, 1950 г.
2. Конституция Украины, 1996 г.
3. Решение Европейского суда по правам человека. Дело «Ляшко против Украины», 10.08.06.
4. Решение Европейского суда по правам человека. Дело «Марченко против Украины», 19.05.09.
5. <http://roadnews.wordpress.com/2012/09/03/совет-всемирной-ассоциации-издатель/>
6. <http://www.unian.net/news/396833-evrosoyuz-sdelal-zayavlenie-o-svobode-slova-v-ukraine.html>

Kuzmin E. E.

*student of 4 course, Faculty of Civil and Economic Justice
National University «Odessa Academy of Law»*

THE LEGAL REGULATION OF THE PROTECTION OF THE RIGHT TO INFORMATION

Under the article 19 of the Universal Declaration of Human Rights, everyone has the right to freedom of opinion and expression; this right includes freedom to hold opinions without interference and to seek, receive and impart information and ideas through any media and regardless of frontiers [1, p. 4].

The paragraph 1 of the article 10 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms states that everyone has the right to freedom of expression. This right shall

include freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers [2, p. 11].

Article 34 of the Constitution of Ukraine claims that everyone has a right to freedom of opinion and speech, freedom of expression of their views and beliefs. Everyone has the right to freely collect, store, use and disseminate information orally, in writing or otherwise – of their choice.

According to the part 4, article 32 of the Constitution of Ukraine, everyone shall be guaranteed judicial protection of the right to rectify unauthentic information about himself/herself and members of his family, the right to demand the expungement of any type of information, as well as the right to compensation for material and moral damages caused by the collection, storage, use, and dissemination of such unauthentic information [3, p. 16-18].

The article 277 of Civil Code of Ukraine deals with the right of reply and the right to refute false information. Under the part 1 of this article, the following rights should an individual, not personal property rights have been infringed by the spread of it and (or) family members such incorrect information [4, p. 81-82].

According to the article 47 of the Law of Ukraine «On Information», the responsibility for the violation of the legislation on information shall be born by individuals who are found guilty in committing of such violations as: ungrounded denial of granting relevant information; granting information that does not meet reality; untimely granting of information; deliberate concealing of information; forcing to disseminate or creating obstacles for dissemination of certain information, as well as censor; dissemination of records that do not correspond to reality, dishonor dignity and honor of an individual; ungrounded denial to disseminate certain information; use and dissemination of information concerning private life of a citizen without his consent by an individual who is the owner of relevant information in the result of performance his official duties; disclosure of state or other secret, that is protected by law, by an individual who shall protect this secret; violation of storage information procedure; deliberate information destruction; ungrounded attribution of separate types of information to the category of records with limited access.

Article 48 of the mentioned above law prescribes the procedure of appealing against unlawful acts. So, in case of the committing by governmental authorities, local and regional authorities and their officials, as well as political parties, other unions of citizens, mass

media, state organizations which are legal entities and individual citizens, of unlawful acts, these acts shall be the subject to appealing to authorities of higher level or to the court.

Complaints against unlawful acts of officials shall be submitted to authorities of higher level to which these officials are subordinated.

If a complaint submitted to the authority of higher level has not been satisfied, a citizen or legal entity concerned has the right to appeal unlawful acts of officials to a court.

Moreover, under the article 49 of the law of Ukraine «On information», the compensation of material and moral damage can be claimed in case when infringement of law, committed by subject of information activity has caused material or moral damage to physical or legal entities, the persons in fault shall compensate it voluntary or on the basis of court decision [5, p. 20].

The violation of the legislation on information entails disciplinary, civil and legal, administrative or criminal responsibility in accordance with the legislation of Ukraine.

The protection of the right to information is extremely important and there is no doubt about it. In a row with a legal massive of international legal acts, there are a wide range of native legal acts which were adopted in Ukraine. Despite the high quantity of normative acts which enshrine the norms of the protection of the right to information there are still a great amount of violations of such right. All legal acts which were analyzed and mentioned above can be considered as extremely democratic; their provisions can be viewed as the core of the legal society but still the realization of such norms in our country is not very effective.

The legal regulation of the protection of the right to information still requires the necessary improvements towards the accurate definition of the terms in the legal acts. Moreover, there are several collisions in the national and international legal acts which have to be removed.

Literature:

1. UN General Assembly, Universal Declaration of Human Rights, 10 December 1948, 217 A (III), available at: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3712c.html> [Accessed 29 November 2012].

2. Council of Europe, European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, as amended by Protocols Nos. 11 and 14, 4 November 1950, ETS 5, available at: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3b04.html> [Accessed 29 November 2012].

3. The Constitution of Ukraine adopted on June 28, 1996 // Vedomosti of Verkhovna Rada of Ukraine – 1996. – No. 30. – Art. 141.

4. The Civil Code of Ukraine adopted on October 3, 2003 // *Vedomosti of Verkhovna Rada of Ukraine* — 2003. — No. 40. — Art. 356.

5. The Law of Ukraine "On Information" adopted on October 2, 1992, No. 2657-XII // *Vedomosti of Verkhovna Rada of Ukraine*. — 1992. — No. 48. — Art. 650.

Шершелюк А.Ю.

*студент 4 курсу факультету міжнародно-правових відносин
та юридичної журналістики
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИРАЖЕННЯ СВОБОДИ СЛОВА: ПРОБЛЕМА ЦЕНзуРИ ТА ПОЛІТИЧНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Крізь усю історію людства проходить боротьба за свободу слова, як головну умову загальносуспільної свободи, головну умову забезпечення вільного розвитку людини, побудови демократичного суспільства. Сьогодні свобода слова сприймається як найбільше завоювання світової цивілізації.

З розвитком суспільства, ускладненням його політичної структури, з усвідомленням цінності демократичного шляху історичного руху проблема свободи слова висунулася в число першорядних проблем. Це сталося у XVIII столітті. Найбільш чітко сформулював загальні ідеї щодо цього теоретик і практик американської революції XVIII ст. Томас Джефферсон (1743-1826), який заявляв — «Наша свобода залежить від свободи преси, а цю останню не можна обмежувати, не загубивши її цілком. Свобода не така небезпечна, як її придушення» [2, с.190].

Свобода слова як право вільно висловлювати свої думки є однією з демократичних свобод, визначених Конституцією України та низкою міжнародних договорів. Кожна людина має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і поширювати інформацію та ідеї без втручання держави і незалежно від кордонів, що проголошується у ст. 10 Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини.

Засоби масової інформації слугують незмінним інструментом вираження свободи слова у сучасному суспільстві, а свобода слова у свою чергу є основним принципом діяльності ЗМІ.

Поняття свободи масової інформації взаємопов'язане з категорією плюралізму ЗМІ, який ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності, гарантованої Конституцією України. Інформаційний плюралізм передбачає множинність незалежних і автономних засобів інформації, які мають доступ до достатньої кількості різноманітних джерел інформації, засобів виробництва та розповсюдження продукції ЗМІ.

Протягом всього свого розвитку «ворогом» ЗМІ залишалася цензура. Говорячи про сучасні українські ЗМІ, необхідно звернути увагу на такі явища як проблема свободи слова у контексті її незалежності та цензури ЗМІ.

Загальновизнані міжнародні норми щодо свободи слова, преси і творчості увійшли в Конституцію України. Стаття 15 містить категоричне положення: «Цензура заборонена». Стаття 34 гарантує свободу слова. «Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань», — зазначається в ній. — «Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб — на свій вибір».

Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку. А відповідно до норм міжнародного права, обмеження на свободу слова повинні відповідати трьом умовам: вони повинні строго узгоджуватись з законом, мати праведну мету і повинні бути необхідними і адекватними для досягнення цієї мети. Закони, які вводять обмеження, повинні намагатися бути недвозначними і не давати можливості для різних тлумачень.

Щодо цензури на площині України, то «свободу» ЗМІ важко уявити без політичного забарвлення. Тому залишається найбільш важливим питання незалежності ЗМІ, як засіб вираження свободи слова [1].

Щодо тиску з боку влади, то він може проявлятися як в прихованій (намагання через певні канали вплинути на редакційну політику) так і у відкритій формі (переслідування журналістів, погрози, і т.д.). Для сучасного суспільства характерні ситуації коли владні структури намагаються контролювати інформаційний простір, безпосередньо захоплюючи канали розповсюдження інформації і перекриваючи доступ незалежним джерелам.

На даний час діапазон застосування цензури достатньо широкий — це й пряма цензура у формі «замовлень», або «нарядів» (які матеріали варто чи не варто випускати), цензура і держзамовлення,

що впроваджується шляхом зняття сюжетів, програм та публікацій, які присвячуються проблемам навмисно нерозголошеним для широкої громадськості, цензура в образі інституту акредитації, який має законні повноваження позбавляти права на існування будь-яке видання.

Американський досвід регулювання преси показав, що будь-які форми втручання влади в діяльність ЗМІ шкідливі для свободи інформації, адже соціальна відповідальність журналістики — це галузь саморегулювання, але не державного регулювання.

Цікаво, що більшість політичних партій України, незалежно від політичного спрямування, визнають проблеми із забезпеченням свободи слова, інформаційної безпеки, які існують в Україні (хоча й оцінюють такий стан по-різному — як задовільний або незадовільний). Більше того, майже не існує суперечок стосовно необхідних шляхів вирішення цих проблем. Інша справа, що їх виникнення пов'язується різними політичними силами з різними причинами: одні бачать їх у тиску з боку влади, інші — у матеріальній залежності від окремих осіб та груп осіб.

Свобода слова забороняє цензуру в будь-яких її проявах. Однак з іншого боку, кожна свобода повинна мати межі, бо в іншому випадку, вона перетвориться на свавілля. Свобода слова має обмежувати вільнодумство та можливість публічних утисків будь — якого прояву суспільного життя держави. Мають існувати певні допустимі рамки, але виключно з точки зору етики, моралі, але не більше того, бо тоді про яку «свободу» може йти річ.

Підсумовуючи викладене, вартими на увагу є слова Дж. Мільтона «Дайте мені свободу знати, свободу виражати свої думки, а найголовніше — свободу судити за своєю совістю.. І нехай всі вітри розносять безперешкодно всілякі вчення по землі: якщо істина вийшла на боротьбу, було б несправедливо шляхом цензури та заборон ставити перешкоди її силі» [3, с. 29]. У концепції Дж. — С. Мілля не лише держава, а й громадська думка не повинні мати влади над пресою: «недостатньо лише одного захисту проти тиранії влад: необхідний захист проти тиранії панівних думок» [4, с. 281].

Література:

1. Житаркж М. Г., Міжнародна квазіпроблематика ЗМІ України як наслідок нефункціональності української міжнародної журналістики/ М. Г. Житаркж. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [<http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2378>]

2. Михайлин І. Л. Основи журналістики. Підручник. 5-те вид. перероб. та доп./ І. Л. Михайлин — К.: Центр учбової літератури, 2011 — 496 с.

3. Міл, Джон Стюарт. Про свободу: Есе / Пер. з англ. — К: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. — 463 с.

4. Приступенко Т. О. Теорія журналістики: етичні та правові засади діяльності засобів масової інформації: Навчальний посібник. — К.: Інститут журналістики, 2004. — 275-284 с.

Хускивадзе Е. Г.

*студентка 4 курса факультета международно-правовых
отношений и юридической журналистики*

Национального университета «Одесская юридическая академия»

ЗАКОНЫ О БОГОХУЛЬСТВЕ: ОПЫТ ЕВРОПЫ ДЛЯ УКРАИНЫ И РОССИИ

В различных государствах по всему миру законы о богохульстве являются устоявшейся частью национального законодательства. В свете последних событий в США («дело невинности мусульман») и в России («дело Pussy Riot») вопрос границы между свободой выражения и оскорблением религиозных чувств и диффамацией религии приобрел особую актуальность.

В современном обществе, среди большинства обывателей сложилось мнение, что законы о богохульстве характерны только для тех государств, где преобладающей религией является Ислам, однако это совсем не так. Данные законы имеют продолжительную историю формирования и разработанную концептуальную основу, как в восточных, так и в европейских государствах, в независимости от вероисповедания основной массы населения. Уже не одну тысячу лет религия является неотъемлемой частью жизнедеятельности общества, а вот вопросы ее корреляции с правами человека попали под пристальное наблюдение сравнительно недавно, на волне культурного и религиозного релятивизма, а также возрастающей информатизации современного общества.

Генеральная Ассамблея ООН в серии одноименных резолюций «О борьбе против диффамации религии» закрепляет положения касательно необходимости разработки и совершенствования государствами законодательной базы направленной на борьбу с диффамацией религии. Также, ГА ООН призывает государства создавать эффективные институциональные механизмы защиты прав верующих. Несмотря на такую поддержку со стороны ООН, в большинстве европейских государств где существуют законы о богохульстве практика их применения является единичной. Что же касается

Украины и Российской Федерации, то здесь ситуация складывается иначе; если большинство европейских государств пошли по пути нивелирования роли законодательства о богохульстве, а некоторые даже его отмены (29 ноября 2012 года парламент Нидерландов аннулировал закон рассматривающий богохульство как уголовное преступление [2]), то в Украине и в России идеи о законодательном закреплении запрета богохульства только начали развиваться, в частности, находят свое воплощение в законопроектах. На наш взгляд, опыт государств Европы, где данные законы действуют ни один десяток лет (Австрия, Германия, Дания, Ирландия, Великобритания и др.), не должен остаться не учтенным отечественным и российским законодателями.

Обобщая содержание европейских законов о богохульстве, можно сделать вывод, что они не дают конкретного закрепления таких понятий как «богохульство» или «диффамация религии», а идут по пути перечисления действий нарушающих права верующих и таким образом, являющихся незаконными. К таким действиям относятся: прерывание и вмешательство в проведение религиозного обряда, как сопряженное с насилием, так и нет; оскорбление чувств верующих, путем осквернения объектов и предметов религиозного почитания, также мест паломничества и совершения религиозной церемонии; воспрепятствование (какими конкретно способами не указывается) осуществлению права на свободу совести и др. Некоторые законы о богохульстве предусматривают уголовную ответственность (в Германии), а другие только штрафные санкции (Ирландия).

Рекомендация ПАСЕ 1805 (2007) от 27 июня 2007 года «Святотатство, религиозные оскорбления и враждебные высказывания в адрес лиц в связи с их религией», подтверждает возможность ограничения свободы выражения мнения, однако подчеркивает исключительность обстоятельств в которых это допускается. Немаловажным является тот факт, что в данной Рекомендации Ассамблея подчеркивает, что по ее мнению в современном обществе богохульство как оскорбление религии не должно считаться уголовным преступлением.

Принимая во внимание все вышеизложенное отметим, что Украина, на сегодняшний день, находится на этапе теоретической разработки основы законов о богохульстве, в нашем государстве только зарождаются дискуссии по поводу реализации данного вопроса на практике. В отличии от Российской Федерации где уже существует законопроект «О внесении изменений в Уголовный кодекс

Российской Федерации и отдельные законодательные акты Российской Федерации в целях противодействия оскорблению религиозных убеждений и чувств граждан, осквернению объектов и предметов религиозного почитания (паломничества), мест религиозных обрядов и церемоний». Данный проект, даже с первого взгляда имеет существенные недостатки, например, выделяя для защиты лишь «религии, составляющие неотъемлемую часть исторического наследия народов России»[1].

При современной важности возникающей конфронтации между свободой выражения мнения и свободой мысли, совести и религии, Россия и Украина разрабатывая законы о богохульстве должны принимать во внимание весь имеющийся пласт научных разработок и законодательных актов европейских государств. Но прежде всего, проанализировать: почему Европа с ее многолетними традициями и разработками в области прав человека, избегает на практике применения норм законов о богохульстве, все чаще отдавая им дань лишь как историческому институту.

Литература:

1. Комитет по делам общественных объединений и религиозных организаций. Проект Закона о внесении изменений в Уголовный Кодекс Российской Федерации. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: [www.komitet2-22.km.duma.gov.ru/site.xp/052057124052057052.html]
2. Ресурсы Би-би-си, русская служба. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: [www.bbc.co.uk/russian/rolling_news/2012/11/121128_rn_netherlands_law.shtml#page-top]

Пестик Т.В.

*студентка 3 курса факультета гражданской
и хозяйственной юстиции*

Национального университета «Одесская юридическая академия»

ЗАЩИТА ПРАВА СОБСТВЕННОСТИ ГРАЖДАНИНА В УКРАИНЕ: МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОЙ АСПЕКТ

Право собственности невозможно квалифицировать как исключительно гражданское или политическое право или исключительно экономическое или социальное право. Исторически оно связано с понятием гражданских свобод, но одновременно оно имеет сильный экономический подтекст и вследствие этого обговаривается в контексте экономических и социальных прав.

Право собственности является экономическим и социальным правом, поскольку оно защищает экономические интересы лица, но эта защита — на сегодняшний день — имеет характер защиты, которая заключена в невмешательстве органами государственного управления. Изначально право собственности носило абсолютный характер, под влиянием социальных факторов все более подвергается ограничениям. В современных правовых системах в условиях рыночной экономики государство все более активно вмешивается в частные отношения ради обеспечения общественных, публичных целей.

Меры по контролю за использованием собственности нашли отражение в ст.1 Протокола N1 к Конвенции о защите прав человека и основных свобод (20 марта 1952 г.), согласно которой государство вправе «обеспечивать выполнение таких законов, какие ему представляются необходимыми для осуществления контроля за использованием собственности в соответствии с общими интересами или для обеспечения уплаты налогов или для других сборов и штрафов». Цель конвенции — предоставить международную гарантию в дополнение к праву на возмещение ущерба, существующего в конкретных государствах.

Собственность — это основа свободы человека и гражданина в гражданском обществе, поскольку можно говорить о том, что именно собственность является основой возникновения автономного индивида. В соответствии с учениями известного французского философа-просветителя XVIII ст. Ж.-Ж.Руссо считавшего, что первый человек, который обгородил участок общей земли колыями, сказав «это мое» и был первым основателем гражданского общества, т.е. общества индивидуализированного, частной собственности). Так известный российский правовед, философ И.А. Ильин особенную роль в том, что:

- частная собственность соответствует тому индивидуальному способу бытия, который дан человеку от природы;
- частная собственность научает человека творчески любить труд и землю, свой очаг и родину;
- она выражает и закрепляет его оседлость, без которой невозможна культура;
- частная собственность пробуждает и воспитывает в человеке правосознание.[2]

На внутригосударственном уровне вопрос регулируется впервые очередь Гражданским кодексом Украины. В ст. 316 ГК Украины, право собственности определяется, — как право лица

на вещь (имущество), которое оно осуществляет в соответствии с законом по своей воле, независимо от воли других лиц, также Гражданский кодекс Украины определяет и основания для защиты права собственности. В структуре акта гражданского законодательства защите права собственности уделяется отдельная глава, что говорит о значимости правового регулирования данного вопроса. Так в ст. 386 ГК Украины указываются основания защиты права собственности:

«1. Государство обеспечивает равную защиту прав всех субъектов права собственности.

2. Владелец, который имеет основания предусматривать возможность нарушения своего права собственности другим лицом, может обратиться к суду с требованием о запрете совершения ею действий, которые могут нарушить его право, или с требованием о совершении определенных действий для предотвращения такого нарушения.

3. Владелец, права которого возбужденные, имеет право на возмещение причиненной ему имущественного и морального вреда».[10]

На международном же уровне, право собственности закрепляется в Всеобщей Декларацией прав человека от 10 декабря 1948 года, ст. 17 гарантируется каждому право владеть имуществом как единолично, так и совместно с другими. Таким образом, право собственности в международном законодательстве в отрасли прав человека вызывает споры, так как соответствующие положение не определяет понятия собственности, т.к. владение можно определить всего лишь как элемент права собственности. Тем не менее, отсутствие определения понятия собственности в международных конвенциях не является странным, поскольку точное содержание собственности варьируется в разных правовых системах. Можно прийти к выводу, что таким способом Конвенция не ограничивает защиту собственности какой-либо конкретной разновидностью собственности.

Так же на официальном сайте Министерства юстиции Украины можно ознакомиться со значительным перечнем решений по отношению к Украине, вынесенных Европейским судом по правам человека, содержанием которых является защита права собственности, что говорит о практическом эффективном значении механизма регулирования международным правом защиты прав человека, в данном случае защиту права собственности.

Литература:

1. Голуб К.Ю. Международные судебные органы как одно из средств мирного разрешения международных споров на современном этапе // Вестник Саратовской государственной академии права: Научный журнал. 2006. №5. — С. 136-139
2. Ильин И.А. О частной собственности // Исупов К, Савкин И. Русская философия собственности — С.Пб.: СП «Ганза», — 1993 — С.127-128
3. Кивалов, С.В. Извольте исполнять судебные решения, господа! // Слово* : Обществ.-полит. газ. 2008. 1 февраля (№ 4). — С. 3.
4. Штырова Е.П. Международно-правовое регулирование защиты прав человека // Вестник Саратовской государственной академии права: Научный журнал. 2006. — №5. — С. 129-132
5. Кононенко В. Рішення Європейського суду з прав людини як прецедент тлумачення Конвенції про захист прав людини та основних свобод// Право України: Юридичний журнал. 2008. №3 — С.131-134
6. Рішення щодо України, винесені Європейським судом з прав людини — Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/0/19623>
7. Всеобщая декларация прав человека от 10 декабря 1948 года — Режим доступа: <http://www.un.org/ru/documents/udhr/>
8. Международный Пакт об экономических, социальных и культурных правах от 16 декабря 1966 года — Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/pactecon.shtml
9. Европейская Конвенция о защите прав человека и основных свобод от 4 ноября 1950 года — Режим доступа: <http://www.evrosud.ru/konvenciya.htm>
10. Гражданский кодекс Украины от 16 января 2003 года — Режим доступа: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T030435.html

Ivasyk Stanislav

*student of 3 course, Faculty of Advocacy
National University «Odessa Law Academy»*

DIPLOMATIC PROTECTION AS A MEAN OF HUMAN AND CITIZENS RIGHTS PROTECTION

Constitutions and laws of many modern countries proclaim that state takes a duty of protection of their citizens wherever they are — on the domestic territory or abroad. This means that the state will protect their citizens even if they are in fact under jurisdiction of other country. Such position often leads to international conflicts or can be used for military intervention. For example, one of the official reasons of Russian intervention into Georgia or US intervention into Iran was protection of human rights and rights of their citizens. So, what are the limits of such protections? What tools countries can use?

The main form of communication between states is diplomatic dialog. So, there is no doubt that protection of citizens and legal persons' rights can be only conducted by diplomatic means. And the central element in this diplomatic activity is a function of diplomatic protection of citizens and legal persons' rights.

Function of diplomatic protection involves protection of the rights and interests of the sending state, its citizens and legal persons in the country of accreditation embassy. Diplomatic protection is carried out primarily in the fact that the Embassy is advising its citizens in all matters relating to their stay in the country, making various requests or protests about the protection of the interests of the state and its citizens.

From legal point of view the function of diplomatic protection may be exercised under certain conditions. But there is not direct definition of diplomatic protection and its characteristics in the text of the Vienna Convention on Diplomatic Relations. For example, article 3 "b" states that such protection should be exercised "... within the limits permitted by international law" [1].

However, analyzing this question, Professor Sandrovskyy identifies four basic conditions that make diplomatic protection legitimate. The first condition, in his opinion, is that "in the exercise of diplomatic protection ... there should be no interference in the affairs that, in fact, belong to the domestic jurisdiction of the receiving state" [3, p. 111]. This means that the diplomatic mission has to make sure that its activity does not affect the national interests of the host country.

The second requirement is that "before resorting to the means of diplomatic protection, the embassy has to make sure that citizens or authorities of his state were refused in judicial or other protection under the laws of the host country, or all the legislative remedies to restore violated rights have been used and failed" [3, p. 114].

Moreover, diplomatic protection may be granted only to citizens and legal entities of their own country. This legal requirement means that foreigners and stateless persons cannot rely on diplomatic protection by the embassies of other countries. The exception to this rule is art. 46 of Vienna Convention on Diplomatic Relations, which provides that "a sending State may with the prior consent of a receiving State, and at the request of a third State not represented in the receiving State, undertake the temporary protection of the interests of the third State and of its nationals" [3, page 115]. Such cases of protection interests of another state occur between some countries which are bound by special relationships (Switzerland and Liechtenstein, Benelux states, Scandinavian countries, etc.)

Finally, the fourth condition is that the right of diplomatic protection "is the exclusive right of the state." With regard to this Sandrovskyy argues that "only the sending State decides whether to use its diplomatic means of protection and in what measures and in what form" [3, p. 115].

However, realities of social development make the last requirement of diplomatic protection very controversial nowadays [4]. In particular, article 25 of Constitution of Ukraine proclaims that our government "guarantees care and protection of its citizens who are abroad" [5, p. 22].

So, I think that the diplomatic protection of citizens of the state is a duty, not only the right of a diplomatic mission.

Diplomatic protection is perhaps the most complex function that requires extremely scrupulous fulfillment of all above mentioned conditions. The reason is that each legal entity or an individual is under the jurisdiction of the state in which it currently remains. But on the other hand, these entities and individuals still have the responsibility to follow the laws of their native country. As a result of this conflict there is a real situation where foreigners stay under the jurisdiction of two legislative systems — domestic and host country.

Certainly, the implementation of the functions of diplomatic protection is one of the most important activities of the diplomatic mission. It requires proper legal training, knowledge of international law, state law and practices. But at the same time diplomatic protection is a very effective mean of protection of human and citizens' rights. Advocacy of the rights of citizens is an essential duty of state, even if they are when they are abroad. Legal connection between citizens and its state doesn't end after crossing the borders. And diplomatic bodies of sending state are in fact created to execute the state responsibility of protection of citizens and legal persons' rights.

Literature:

1. Vienna Convention on Diplomatic Relations, Vienna, 18 April 1961.
2. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141
3. Сандровський К.К. Право внешних сношений. — К., 1986.
4. Український тиждень. — № 37 (150) від 10 вересня 2010.

РОЗДІЛ 2.

ПРАВА ЛЮДИНИ І МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИРУ

Камінський І.І.

*студент 4 курсу факультету міжнародно-правових відносин
та юридичної журналістики
Національного університету «Одеська юридична академія»*

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ РАБСТВА ТА РАБОТОРГІВЛІ

В число прав людини, що гарантуються міжнародним співтовариством та закріплюються у правозахисних документах, у першу чергу в Загальній декларації прав людини, входить гарантія про те, що ніхто не повинен бути в рабстві або у підневільному стані; рабство і работоргівля забороняються у всіх її видах (ст. 4). [1]

Не зважаючи на те, що даний документ було прийнято у 1948 р., у сучасному світі рабство і работоргівля набули глобальних масштабів і стали нормою життя у XXI ст. Торгівля людьми або трафікінг є одним з найбільш розвинених і прибуткових нелегальних бізнесів. Згідно з даними держдепартаменту США, торгівля людьми посідає третє місце за рівнем прибутковості серед кримінальних «комерційних» напрямків, після торгівлі зброєю та наркотиками. Однак, за прогнозами експертів, протягом найближчих п'яти років работоргівля обжене навіть наркаторгівлю за рівнем доходів. [3, с. 48]

Фахівці заявляють, що доходи від трафікінгу по всьому світу складають близько 32 мільярдів на рік, і сюди входять тільки підрахунки від продажу і перепродажу людей, без того доходу, який раби приносять своїм господарям.

Однією з причин збереження і розвитку работоргівлі є швидкий розвиток економіки в багатьох державах світу. Практично скрізь бурхливий розвиток промисловості призвів до того, що були повністю знищені сільські традиції, а сільське населення почало перебиратися в міста. А оскільки роботодавці вкрай зацікавлені в отриманні дешевої робочої сили, то у великій кількості держав, в яких

відсутнє законодавство, яке захищає права найманих працівників, можуть існувати окремі форми работоргівлі і примусу до праці.

Існують певні критерії, за якими можна визначити, чи є людина рабом. По-перше, якщо її діяльність контролюється з використанням насильства, по-друге, людина утримується в певному місці проти своєї волі, але змінити ситуацію на свій розсуд не може. По-третє, за свою роботу людина отримує або незначну плату, або взагалі її не отримує.

Точна кількість сучасних рабів у світі невідома. У 2008 році ООН дійшла висновку, що кожен рік в рабство потрапляють близько 700 тис. чоловік, Держдепартамент США роком пізніше назвав схожу цифру — від 600 до 800 тис. чоловік. Організація Human Rights Watch вважає, що реальне число людей, які щороку продаються у рабство сягає 800-900 тис. За оцінками Центру безпеки людини (Ванкувер, Канада), щорічно в рабство продається до 4 млн. чоловік.

Міжнародна організація праці в 2009 році опублікувала доповідь, згідно з якою примусовою (тобто, фактично рабською) працею в світі займаються 12,3 млн. чоловік. Є ще більш шокуючі оцінки. Експерти організації Anty-Slavery стверджують, що в сучасному світі налічується до 200 млн. рабів. [2, с. 224]

Масштаби нелегальної еміграції в США просто вражають уяву — за даними російського міністерства закордонних справ, в Сполучених Штатах знаходиться 12 млн. нелегальних мігрантів. З них від 100 до 500 тисяч чоловік щорічно стають жертвами работорговців.

Трудові раби використовуються в основному в сільськогосподарських штатах США, де за миску юшки вони вирощують і збирають урожай, доглядають за тваринами. Використовують їх також у різних дрібних магазинчиках і кафе.

Вербуються майбутні раби з найбільш бідних і неосвічених верств населення. Величезна частина сучасних рабів використовується у сфері сексуальних послуг. Для занять проституцією, в США щорічно ввозиться близько п'ятдесяти тисяч жінок і дітей.

У середині 1970-х років китайська влада зрозуміла, що стрімке зростання числа громадян рано чи пізно призведе до виснаження всіх запасів, необхідних для підтримання життєдіяльності жителів держави. Тому в країні був введений закон під назвою «одна сім'я — одна дитина», з назви якого вже стає зрозуміло, що сім'ям дозволено мати не більше однієї дитини, а в окремих випадках, регламентованих законодавством 2-3 дітей. Порушників цього закону чекав великий штраф у розмірі десяти місячних зарплат.

І тоді заповзятливі китайці вирішили: навіщо вбивати «позапла- нових» дітей, якщо їх можна вигідно продавати? У кінцевому рахунку, люди перетворилися в товар. Цей процес зайняв не один десяток років, але сучасний Китай, схоже, захлинувся в работоргівлі.

Для даного виду кримінального бізнесу в цій країні створені ідеальні політичні і соціальні умови. Величезна кількість бідного населення, розгалужена мережа злочинних угруповань Тріад, корупція на всіх рівнях влади дозволяють бандитам займатися своїм брудним промислом. За даними ООН, лише в останні два роки спільними силами китайської поліції та Інтерполу було виявлено не менше 10 000 викрадених дітей. Плюс двадцять тисяч жінок, яких відправили в сексуальне рабство у притони країни і зарубіжжя. [3, с. 53]

Україна є однією з найбільш «процвітаючих» країн по трафікінгу — у відповідному рейтингу, дослідження для якого були профінансовані Єврокомісією, Україна займає 87 місце серед 182 країн.

Даний рейтинг складався за трьома основними критеріями: «попередження торгівлі людьми», «покарання винних у торгівлі людьми» та «захист жертв торговців людьми».

Висновки даного дослідження такі: все більше українських жінок продаються або в сексуальне рабство, або стають хатніми робітницями. Найбільший попит на них в Росії, Туреччині, Польщі, Німеччині, Австрії, Італії та Іспанії.

За оцінками МВС України, щорічно під владу работорговців потрапляє близько 7 тисяч українців, за останні 10 років з України було вивезено близько 400000 людей. Реальна цифра, напевно, набагато більша.

Не зважаючи на те, що зараз у світі нараховується більше ста програм, направлених на припинення работоргівлі, все одно важко уявити собі вихід із ситуації, що склалася. Не варто забувати — що ми люди, що всі ми народилися з рівними правами. Кожна людина є вільною і міжнародне співтовариство повинне завжди стояти на сторожі цього невід'ємного права.

Література:

1. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
2. Манукян В.И. Международная защита прав человека: право, прецеденты, комментарии : Научно-практ. пособие. — К.: Истина, 2010. — 480 с.
3. Исмаилов Б.И. Становление современной системы международно-правовой защиты прав человека: Учебное пособие. — Т.: РЦПКЮ. — 2012. — 76 с.

Скоробогатова А.В.

*студентка 3 курса Института прокуратуры и следствия
Национального университета «Одесская юридическая академия»*

ТОРГОВЛЯ ЛЮДЬМИ В МИРЕ, ГДЕ ЧЕЛОВЕК ПРИЗНАЁТСЯ НАИВЫСШЕЙ СОЦИАЛЬНОЙ ЦЕННОСТЬЮ

В ходе истории менялась не только ценность человеческой жизни, но и цена человека, как биологического существа. В Древнем Риме стоимость раба составляла 400-500 денариев, к тому же эта сумма значительно уменьшалась в периоды успешных войн. До отмены рабства и работорговли в XIX в. в США раб стоил в среднем \$1000 [1, лекция №38].

В современном мире, когда международное сообщество признает человека наивысшей социальной ценностью, стремится гарантировать его основные права и свободы, торговля людьми стала преступлением. Но при этом продолжает существовать. Указанная проблема решается на международном и национальном уровнях.

Для Украины указанная проблема стала актуальной после провозглашения независимости и открытия государственных границ. 24 марта 1998 г. было положено начало борьбы с ней в национальном законодательстве, а Уголовный кодекс Украины 2001 г. в ст. 149 установил ответственность за торговлю людьми либо иную незаконную сделку в отношении человека. Украина ратифицировала Конвенцию ООН против транснациональной организованной преступности, Конвенцию Совета Европы о противодействии торговле людьми. Сравнительно недавно, 20 сентября 2011 г. принят Закон Украины «О противодействии торговле людьми». С целью реализации положений закона, в 2012 г. Кабинетом министров Украины утверждены порядки выплаты материальной помощи пострадавшим лицам; взаимодействия субъектов, осуществляющих меры в сфере противодействия торговле людьми, определен Национальный координатор — Министерство социальной политики. Государственная целевая социальная программа противодействия торговле людьми на период 2012-2015 гг. предполагает в пять раз больший ориентировочный объем финансирования по сравнению с аналогичной программой 2007 г.

В 2010 г. ООН разработала Глобальный план действий по борьбе с торговлей людьми.

Всё это говорит о том, что проделана колоссальная интеллектуальная и нормативно-правовая работа, выделены значительные материальные средства. Но при этом действия законодателя остаются слишком медленными. Но ведь в данной ситуации время — это совсем не деньги, а человеческие судьбы и жизни. По статистике Министерства внутренних дел Украины за период с 1991 г. более 100 тысяч украинцев стали жертвами торговли людьми [2]. Украина остается «поставщиком живого товара» и «перевалочной базой» на пути его следования в страны реализации.

Эти проблемы напрямую связаны со сложностями, возникающими при выявлении, расследовании, квалификации преступлений и привлечении к уголовной ответственности лиц, виновных в их совершении.

Правильной квалификации торговли людьми, как необходимому условию обеспечения законности, в некоторых случаях препятствует сходство с другими составами преступления. Следствием этого является не всегда справедливое и соизмеримое наказание преступника, что вызывает чувство безнаказанности и содействует дальнейшему процветанию подобной деятельности. Разграничение торговли людьми с такими преступлениями как, например, мошенничество, незаконное пересечение границы, нарушение порядка трансплантации органов или тканей человека и др., требует различных действий: усиленного международного сотрудничества; усовершенствования и координирования работы правоохранительных органов, судов; серьёзной законодательной работы.

Несмотря на уже третью редакцию статьи Уголовного кодекса Украины, предусматривающей ответственность за торговлю людьми, остаётся некорректным её название в соотношении с текстом диспозиции. Термин «торговля людьми» в тексте диспозиции скорее соответствует одной из разновидностей сделок — купле-продаже.

Более того, торговлю людьми законодатель расположил в разделе преступлений против свободы, чести и достоинства личности Особенной части УК. Но при этом не учтено следующее обстоятельство: данное преступление не всегда посягает именно на этот родовой объект.

Привлекает внимание и цель преступления, указанная в диспозиции статьи — эксплуатация человека. Очевидно, что эту цель в сделке преследует лишь «покупатель», а продавцом движут корыстные мотивы.

Нерационально в какой-то мере и отсутствие в тексте статьи каких-либо указаний на место совершения преступления,

как квалифицирующего признака: торговля людьми, осуществляемая не в пределах одного государства значительно повышает общественную опасность.

По словам А. Линкольна «Кто отрицает свободу другого, сам свободы не заслуживает» [3]. Этот человек отменил рабство в XIX в., в XXI в. же пришло время окончательно решить уголовно-правовые, социально-экономические, политические, культурно-идеологические и др. аспекты проблемы торговли людьми. Для достижения поставленной цели помимо международного координирования и сотрудничества, в Украине необходимо, в первую очередь, устранить недостатки национального законодательства и усовершенствовать практику его применения.

Литература:

1. «50 лекций по микроэкономике» (Институт «Экономическая школа»). [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://50.economicus.ru/>
2. Доклад Украинской Хельсинской группы. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://helsinki.org.ua/>
3. Авраам Линкольн «Письмо Генри Пирсу и др.». [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.vokrugsveta.ru/encyclopedia/>

Білоголовка Н. І.

*студентка 3 курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ БОРОТЬБИ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ РІВНЯХ

Проблема торгівлі людьми — одного з найнегативніших явищ сучасного суспільства — уперше була піднята правозахисниками на початку XX століття. У той час особлива увага приділялася захисту прав жінок з Великобританії, яких змушували до проституції в країнах континентальної Європи. Так з'явився термін «біле рабство», який пізніше поширився на загальне поняття торгівлі людьми. За оцінками експертів щорічно 1-2 млн. людей стають «живим товаром». Наприкінці XX сторіччя з його проявами зіткнулась і Україна.

У даний момент найбільш повне визначення торгівлі людьми містить Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми,

особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності. Протокол є основним сучасним документом, спрямованим на боротьбу з цим злочиним. Стаття 3 Протоколу містить таке визначення: «Торгівля людьми — означає здійснювані з метою експлуатації вербування, перевезення, передачу, приховування або одержання людей шляхом загрози силою або її застосування або інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою або уразливістю положення, або шляхом підкупу, у вигляді платежів або вигод, для одержання згоди особи, яка контролює іншу особу. Експлуатація включає, як мінімум, експлуатацію проституції інших осіб або інші форми сексуальної експлуатації, примусову працю або послуги, рабство або звичаї, подібні з рабством, підневільний стан або вилучення органів» [1].

Наявність чітко сформульованого міжнародно-правового визначення торгівлі людьми відкрила шлях до вдосконалення національних законодавств і розроблення планів міжнародного співробітництва.

Так, 24 липня 2003 року Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) прийняла план дій щодо боротьби з торгівлею людьми. Цей план покликаний надати в розпорядження держав-учасників ОБСЄ всеосяжний інструментарій, який допомагатиме у виконанні їхніх зобов'язань у боротьбі з торгівлею людьми. План передбачає захист потерпілих, запобігання торгівлі людьми й судове переслідування тих, хто вчиняє цей злочин або сприяє йому. Також містить рекомендації державам-учасницям і відповідним інститутам, органам і структурам ОБСЄ на місцях щодо оптимальних шляхів вирішення ними цієї проблеми в її політичних, економічних, правових, правоохоронних, освітніх та інших аспектах.

На сьогодні проблема боротьби з торгівлею людьми (особливо жінками) стала надзвичайно актуальною для нашої держави. Україна, як і більшість країн Центрально-Східної Європи, вже має досить тривалий сумний досвід втрати значної кількості жінок і дівчат, вивезених з її території за кордон, де вони стають жертвами різноманітних методів та форм експлуатації, найпоширенішою з яких є примусення до заняття проституцією.

Серед основних причин поширення торгівлі людьми в Україні експерти називають такі: важке економічне становище громадян і безробіття; недостатня поінформованість про можливості працевлаштування за кордоном, незнання міграційного законодавства; недостовірне подання інформації про життя за кордоном; попит на

дешеву робочу силу в країнах призначення; активна діяльність злочинних угруповань і недостатнє переслідування торговців людьми; насильство в родині [2].

Наша держава — це країна, з якої, як правило, здійснюється експорт жінок на світові ринки інтимного бізнесу — в Туреччину, Італію, Польщу, Іспанію, Німеччину, країни колишньої Югославії, Угорщину, Чехію, Грецію, Російську Федерацію, Об'єднані Арабські Емірати, Ізраїль, Сполучені Штати Америки та інші країни. В міжнародній системі Україна визначена як країна — постачальниця жінок. Саме громадянки України зараз складають значну частину живого «товару» на відкритих і таємних ринках Європи та Азії. Ряд експертів одноставно висловлюються про те, що торгівля людьми є однією з галузей кримінального бізнесу, що розвивається найбільш стрімкими темпами в світі.

Негативний вплив від торгівлі людьми полягає ще й у поширенні венеричних захворювань, СНІДу, формуванні моральної деградації та відчуженості особистості, втрати родинних зв'язків, зруйнуванні суспільної моралі, небезпечному «звиканні» громадської свідомості до негативного явища, поширенні депресивних синдромів та суїцидів, зростанні агресивності та жорстокості. Торгівля жінками сприяє знищенню генофонду нації, оскільки злочинними угрупованнями втягуються у проституцію лише фізично здорові та найпривабливіші дівчата[3].

На нашу думку, для ефективної боротьби з протидією торгівлі людьми слід розробити: комплексну стратегію, що визнавала б серйозність проблеми торгівлі людьми, яка б повністю діяла в країнах Центральної та Східної Європи; створити офіційний координуючий орган ООН, уповноважений здійснювати стратегію, виявляти та попереджувати торгівлю людьми; створити підпорядковані йому органи ООН на місцях, центри реабілітації постраждалих від торгівлі людьми; інформувати населення через ЗМІ, зовнішню рекламу про заходи безпеки для таких ситуацій.

Література:

1. «Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми і покарання за неї від 2000 року. Протокол ратифіковано Законом № 1433-IV Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності та протоколів, що її доповнюють (Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї і Протоколу проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітря). [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www/undoc/en/crime_cicp_convention.html.

2. Експертне інтерв'ю з президентом Міжнародного правозахисного центру «Ла Страда- Україна» К. Б. Левченко.

3. Електронний ресурс. Режим доступу: http://pravovaosvita.ucoz.ua/publ/protidija_torgivli_ljudmi/1-1-0-2

Гриша В.А.

*студентка 3 курсу Інституту прокуратури і слідства
Національного університету «Одеська юридическа академия»*

МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО В БОРЬБЕ С РАБСТВОМ И РАБОТОРГОВЛЕЙ И НАЦИОНАЛЬНЫЙ ОПЫТ УКРАИНЫ

Рабство было первой из проблем в области прав человека, вызывавшей серьёзную международную обеспокоенность. Однако и сегодня, в начале XXI века, борьба с рабством и практикой, сходной с рабством, продолжает оставаться актуальной международно-правовой проблемой. Это третий по уровню прибыльности криминальный бизнес в мире после наркобизнеса и торговли оружием [1, с. 14].

Торговля людьми грубо нарушает элементарные права человека, а именно: право на свободу, жизнь, достоинство и безопасность, на справедливые и благоприятные условия труда. Торговля людьми — это недопустимое общественное явление, которому необходимо решительно противодействовать.

Торговля людьми означает осуществляемые в целях эксплуатации вербовку, перевозку, передачу, укрывательство или получение людей, путем угрозы силой или ее применения или других форм принуждения, похищения, мошенничества, обмана, злоупотребления властью или уязвимостью положения, либо путем подкупа, в виде платежей или выгод. Эксплуатация включает, как минимум, эксплуатацию в форме проституции, принудительный труд или услуги, рабство или обычаи, сходные с рабством, подневольное состояние или извлечение органов[2, с. 11].

На международном уровне существует достаточное количество договоров, которые направлены на борьбу с рабством, работорговлей, положения которых в том или ином объёме были переняты государствами и закреплены в национальном законодательстве. [1, с.20]. Среди обязательных для Украины можно выделить: Конвенция относительно рабства, Конвенция МОТ №29 относительно принудительно или обязательного труда; Всеобщая декларация прав

человека; Конвенция об упразднении принудительного труда; Конвенция ООН о борьбе с торговлей людьми и с эксплуатацией проституции третьими лицами; Конвенция о правах ребенка, Конвенция против транснациональной организованной преступности, а также Конвенция СЕ о мерах противодействия торговли людьми и т.д.

И всё-таки даже с существованием огромной правовой базы, деятельностью международных организаций, борьбой международного сообщества и государств данное недопустимое явление продолжает существовать. В подтверждение данного тезиса, можно привести следующую статистику: по данным МОТ в настоящий момент в мире подневольным трудом вынуждены заниматься 12,3 млн. взрослых и детей. Из них 1,39 млн. — жертвы сексуального рабства. По всему миру 56% жертв подневольного труда составляют женщины и девочки [1, с.14].

В соответствии с официальной статистикой МВД Украины в Украине регистрируется следующее количество преступлений, связанных с торговлей людьми: в 2005 г. — 415; 2006 г. — 376; 2010 г. — 257; 2011г. — 197; и за 9 месяцев 2012 года зарегистрировано 151 преступление. За последние 18 лет жертвами торговли людьми стали приблизительно 100 тысяч украинцев [3].

Примером осуществления такого противоправного бизнеса является деятельность организованной преступной группы, участники которой наладили канал торговли людьми с целью изъятия у них органов (почек). Данную преступную группу было задержано 3 ноября 2012 года. Было установлено, что на протяжении 2011-2012 годов участники этой группы подыскивали и вербовали малообеспеченных граждан Украины, организовывали их выезд за границу, обеспечив паспортами и документами, и передавали сообщникам для проведения операций по изъятию почек. По материалам СБУ, переданными в органы внутренних дел в отношении организатора возбуждено уголовное дело по признакам преступления, предусмотренного ст. 149 УК Украины. По этой статье торговля людьми наказывается лишением свободы на срок от трех до восьми лет. Организатор канала задержан в порядке ст. 115 УПК Украины [4].

Что же является причинами существования преступлений, связанных с торговлей людьми? Первая причина — экономические проблемы страны, из-за чего происходит общее снижение жизненного уровня и материальной обеспеченности у большей части населения. Вторая — неудовлетворительное состояние рынка труда, в результате чего возникает безработица. И третья — активизация деятельности преступных групп, которые получают доход

от торговли людьми. Все эти факторы побуждают граждан искать работу за границей, большинству из которых приходится трудиться нелегально. Мигранты становятся живым товаром, очень уязвимым в силу своего нелегального статуса[5].

На наш взгляд, проблема торговли живыми людьми должна решаться в международном правовом, социальном и экономическом контексте. Должны быть приняты меры на национальном и международном уровне относительно улучшения социально-экономических условий населения, необходимо предпринять меры относительно углубления национального и международного сотрудничества, а также разрабатывать эффективные стратегии для решения проблем рабства во всех формах и их последствий.

Таковыми эффективными стратегиями и мероприятиями являются:

- проведение различного рода информационных кампаний;
- профилактических мероприятий;
- привлечение внимания общественности к работорговле и рабству в разных формах;
- содействие защите и помощи жертвам рабства.

Необходимо создание единого, всеобщего кодифицированного акта в сфере борьбы с рабством и работорговлей в различных формах, который имел бы обязательный характер для всех членов мирового сообщества. Необходимо наличие строгих санкций за осуществление подобного рода незаконного бизнеса и создание специальных органов как на национальных, так и международных уровнях, которые осуществляли деятельность по предупреждению, прекращению, расследованию преступлений.

Главная задача сегодняшнего дня, чтобы нормы относительно запрета рабства и работорговли, содержащиеся в важнейших международных договорах имели не только теоретический характер, а были максимально обязательными и неукоснительно реализовывались, соблюдались на практике.

Литература:

1. Копылов М.Н. Международное право о борьбе с рабством и работорговлей // Вестник Московского государственного открытого университета. — М: МГОУ. — 2011. — №2. — С. 14-21
2. Торговля людьми в Российской Федерации. Обзор и анализ текущей ситуации по проблеме. Москва. 2006 год. — с.160.
3. <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/48496>
4. <http://mignews.com.ua>
5. Алла Боровых. Пресс-служба Горловского ГУ ГУМВД Украины в Донецкой области. Искоренить проблему торговли людьми сразу невозможно, но сократить число жертв можно [<http://doneck-mvs.gov.ua>].

Марчук Ю. В.

*студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ ТРАНСПЛАНТАЦІЇ ОРГАНІВ І/АБО ТКАНИН

Найвищою цінністю в державі є людина, її життя та здоров'я. З кожним роком медицина у світі все більше розвивається, тому постає питання проблем взаємодії людина та медицини. Метою дослідження є висвітлення деяких аспектів міжнародно-правових стандартів прав людини при трансплантації органів і/ або тканин. Наука транспланталогії не може вдосконалюватись без вирішення низки проблем, які потребують чіткого юридичного тлумачення та регулювання на універсальному рівні. Успіхи медицини дозволили використовувати пересадку органів та тканин як особливий засіб лікування в тих випадках, коли інші засоби лікувальної допомоги не ефективні. Проте спеціалізованого законодавчого акту, який регулює такі питання, у наш час не існує в жодній державі світу [2, с. 9].

Трансплантація органів в Україні є дуже слабкою галуззю. За статистикою щорічно в трансплантації серця в Україні потребує 2 тис. чоловік. Не отримує його ніхто. Пересадка нирки потрібна 4 тис. осіб на рік. У реальності її отримують 80, максимум 100 чоловік. Нова печінка необхідна від 2 тис. до 2,5 тис. співвітчизників на рік. Пересаджують її тільки від 30 до 40 пацієнтам. Для порівняння, в США, які є лідером по пересадок в світі, 10 тис. пацієнтів щорічно пересаджують нирку, 4 тис. — печінку, 2 тис. — серце. Причиною такого слабого розвитку транспланталогії я вважаю те, що органи можуть бути вилучені з тіла померлої людини для донарства, тільки якщо людина за життя документально зафіксував свою згоду на це. Згода за законом фіксується або в карті донора (її в Україні не існує), або в медичній карті, або у водійських правах, або в посвідченні особи. У той же час, внесення подібної інформації ні в один з перерахованих документів законом не передбачено. Залишається одне — безоплатне вилучення органу з трупа за згодою родичів. У реальному житті на практиці це майже неможливо. Близькі померлого або загиблого найчастіше вимагають за це матеріальної компенсації. За законом вона заборонена.

Як результат — в Україні майже повністю відсутня трансплантація органів померлої людини.

Порядок трансплантації органів і тканин регламентується документами урядових та неурядових міжнародних організацій.

Однією з урядових міжнародних організацій, яка регулює дане питання є Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ). ВООЗ неодноразово приймалися резолюції, що стосуються регламентації питань трансплантації органів і тканин (зокрема Резолюції WHA40.13, WHA42.5, WHA44.25, WHA57.18). Найбільш важливою з прийнятих стала Резолюція WHA44.25, закріпивши Керівні принципи, що регламентують трансплантацію органів людини, в яких підкреслені необхідність добровільності донорства та генетичного зв'язку донорів з реципієнтами, недопущення комерціалізації та переважне використання трупних органів [5]. Керівні принципи були переглянуті Секретаріатом ВООЗ і схвалені Виконавчим комітетом ВООЗ на його 124 сесії (Резолюція EB124.R13 від 26 січня 2009 р.). У резолюції ВООЗ 57.18 уряди держав світу закликають приймати заходи щодо захисту бідних і уразливих груп від «трансплантаційного туризму» та продажу тканин і органів, у тому числі приділяти увагу ширшій проблемі боротьби з міжнародною незаконною торгівлею тканинами і органами людини.

Також слід згадати діяльність Ради Європи, в структуру якої входить Міжнародний комітет з біоетики, який саме і регулює питання трансплантації органів та тканин. Важливим внеском даної організації є розроблення та прийняття Конвенції про захист прав і гідності людини у зв'язку з використанням досягнень біології та медицини від 1996 р., яка містить норми про те, що вилучення у живого донора органів і тканин для їх трансплантації може проводитися виключно з метою лікування реципієнта та за умови відсутності придатного органу або тканини, отриманих від трупа, і неможливості проведення альтернативного лікування порівнянної ефективності, при вираженому і конкретному згоді донора, вираженої в письмовій формі або у відповідній офіційній інстанції [4]. Також був прийнятий Додатковий протокол до Конвенції про права людини та біомедицину щодо трансплантації органів і тканин людського походження. Цим Протоколом регулюється саме порядок трансплантації органів. Важливим є вказівка на презумпцію незгоди в ньому: «органи і тканини не видаляються у померлої особи, якщо потребує згідно з законодавством згода або дозвіл на таке видалення не буде отримано. Видалення не може бути здійснено, якщо померла особа заперечувало проти цього».

Питання трансплантації багатосторонньо регулюються й документами неурядових міжнародних організацій. Однак результати правотворчої діяльності таких квазісуб'єктів міжнародного права є «soft law». Тобто такі норми мають рекомендаційний характер. Але це не заважає використовувати їх при встановленні міжнародних стандартів прав людини в галузі трансплантації, підготовці проектів відповідних нормативних правових актів, а також при прийнятті рішень міжнародними судовими інстанціями. Так, наприклад, при винесенні рішення у справі *Nevmerzheritsky v. Ukraine* (2005) Європейський суд з прав людини засновував свої висновки в тому числі на документах Всесвітньої медичної асоціації (ВМА). ВМА є найбільш значущою неурядовою організацією у регулюванні питання трансплантації. Її важливими документами є Заява ВМА про торгівлю живими органами (1985 р.), Декларація ВМА про трансплантацію людських органів (1987 р.).

Нормативне регулювання транспланталогії здійснюється й на національному рівні держав світу. Так, принципи та порядок трансплантації органів та тканин людини визначаються в Україні Законом «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» (1999 р.), у Німеччині Законом «Про трансплантацію» (1997р.), у Білорусії Законом «Про трансплантацію органів і тканин людини», у Російській Федерації Законом «Про трансплантацію органів і (або) тканин людини» (1992р.). Усі вони мають свої особливості та відмінності.

Міжнародно-правове регулювання трансплантації органів та тканин має багато правових прогалів. Однак, я вважаю, що найбільш спірним є питання вибору принципу трансплантування, а саме презумпції «згоди» або «незгоди». Кожна з них має свої плюси та недоліки. Презумпція «згоди» передбачає прижиттєву згоду більшості членів суспільства на забір органів після смерті, але у разі категоричної відмови людина може написати письмову відмову. Вона закріплена в законодавстві Фінляндії, Португалії, Австрії, Швеції, Іспанії, Італії, Греції, Бельгії, Франції. Друга, «презумпція незгоди» це прижиттєва незгода на забір органів, яка закріплена в законодавстві США, Латинської Америки, Великобританії, Ірландії, Данії [3].

Вважаю також необхідним вказати на шляхи удосконалення законодавства та взагалі розвитку правового регулювання трансплантації в Україні та інших державах світу:

1. Узаконити юридичну модель презумпції згоди на вилучення органів і тканин з тіла померлої людини, що буде сприяти ефективності транспланталогії.

2. Чітко визначити у нормативно-правових актах порядок вилучення та пересадки органів.

3. Визначити порядок та закріплення надання згоди або незгоди у певних документах.

4. Організувати державну програму планомірної пропаганди користі, необхідності і навіть неминучість здійснення трансплантацій органів для порятунку життя хворих [1, с. 244].

5. Розробити програму матеріального і морального стимулювання добровільних посмертних донорів органів та тканин.

6. Посилити та конкретизувати відповідальність за порушення порядку трансплантації органів та тканин людини, а також за зловживання в даній сфері.

7. Розробити та прийняти універсальний міжнародно-правовий договір в регулюванні трансплантології та визначенні прав та обов'язків пацієнтів.

Література:

1. Пицита А. Н. Защита прав пациентов в трансплантологии // *Медицинское право Украины: правовой статус пациентов в Украине та його законодавче забезпечення (генезис, розвиток, проблеми і перспективи вдосконалення)*. м. Львів – 2008 р. – С. 240-244.

2. *Трансплантология. Руководство* / под ред. акад. В.И. Шумакова. – М., — 1995. – 544 с.

3. Волкова О. Правові аспекти регулювання трансплантології в сучасній світовій практиці ?Конвенция о защите прав и достоинства человека в связи с применением достижений биологии и медицины: Конвенция о правах человека и биомедицине Совета Европы 1997 г. ?Руководящие принципы ВОЗ по трансплантации человеческих клеток, тканей и органов 2009 г. [Електронне джерело] // Режим доступу до ресурсу : <http://peresadka.org.ua/ru/zakonodatelstvo/163-rukovodyashchie-printsipy-voz-po-transplantatsii-chelovecheskikh-kletok-tkanej-i-organov.html>

Demchuk M. A.

*student of 3 course, Faculty of Advocacy
National University «Odesa Law Academy»*

ESTABLISHMENT OF CRIMINAL JUVENILE JUSTICE IN UKRAINE: INTERNATIONAL EXPERIENCE

Juvenile justice is widespread and it effectively exists in many states. Declaration of the Rights of the Child adopted by General

Assembly of the United Nations in 1959 made a good impact to establish juvenile justice. Many lawyers, teachers, psychologists and politologists think that social and legal situation of minors is critical in Ukraine. The Law of Ukraine «On criminal juvenile justice» can be a solution of this problem.

Juvenile justice is set of legal mechanisms (medical, social, psychological, educational, rehabilitation, and other procedures and programs) designed to protect rights, freedoms and legal interests of minors which are implemented by a system of public and private agencies, institutions and organizations.[1]

The first steps were made. The President of Ukraine approved the Concept for Development of Criminal Justice for Minors in Ukraine in May 2011.

Ukraine has already begun to create this institute. Our state should pay attention to international experience and take more positive and effective elements.

For example Canada has very developed system of criminal juvenile justice. The last Law of Canada «Youth Criminal Justice Act» was adopted in 2002. This Act contains clear regulation of the institution.

The Part I refers to the extrajudicial measures and sanctions. Extrajudicial measures means that a police officer shall, before starting judicial proceedings or taking any other measures under Act against a young person, try to solve the case by using alternative ways: warnings, cautions or, with the consent of the young person, refer the young person to a program or agency in the community that may assist the young person not to commit offences. An extrajudicial sanction may be used to deal with a young person alleged to have committed an offence only if the young person cannot be adequately dealt with by a warning, caution or referral. The procedures differ in each county, but mostly practice of restorative justice uses: when guilty meets with victim and the question of punishment is being solved. It should be noted that judicial authorities should control this process and in the case of a positive result, they close the case. [2]

The Part II of The Law of Canada «Youth Criminal Justice Act» regulates the question of organization of youth criminal justice system. Canada specially creates juvenile courts, appoints juvenile justice and secretary. There are also position of provincial directors exist. The provincial director may authorize any person to exercise the powers or perform the duties or functions of the provincial director under this Act, in which case the powers, duties or functions are deemed to have been exercised or performed by the provincial director.[2]

Unlike Ukraine, where a more-less complete juvenile police units through internal redistribution without attracting additional funding structure MIA will be created, juvenile system of Canada allows to achieve more effective results, because there is a separate system which includes only the cases of children and minors.

In General the Act of Canada directed not to punish but to treat and rehabilitate.

Russia also has no law on juvenile justice, but the preparation is already in progress. The first step was the adoption of the draft law "On social patronage" in the first reading. Social patronage provides family social, educational, medical and psychological care as well as assistance in education, development, implementation and protection of rights of child. It is known that patronage will be installed by the guardianship in a case when the child's rights violate.[3]

Ukraine has only the Concept for Development of Criminal Justice for Minors. The measures of achieving the result are very humane. Specifically preventive and maintenance work expects to improve through: increasing the role of family and community in the education of children owing to legal, consulting and other support information; the establishment of innovative, formed on the basis of restorative approaches and proactive methods and forms of work with children who are inclined to commit offenses and etc. [5]

Ukraine also wants to establish restorative justice where also mediation procedure will be similar like in a Canada. A positive aspect is establishing of probation, which is also borrowed from international experience. The essence of probation is to establish oversight convicted by imposing certain obligations and restrictions without its isolation from society.

Specific features of the Ukrainian Criminal Juvenile Justice will be creation the position of social authorized, the person whose task is to assist families who are having problems with the rights of the child (for example, solving the question if family is eligible to be a low-income status for the various subsidies). [4]

Thus Ukraine has a good chance to create effective law by using international experience of different countries in order to improve critical situation related to minor's rights and minor's responsibility.

Literature:

1. Апатенко С.Н. Ювенальная юстиция в системе государственной молодежной политики. Материалы «круглого стола» Государственной Думы ФС РФ «Становление ювенальной юстиции в России: опыт, проблемы и перспективы»,

20 марта 2006 г. / С.Н. Апатенко: Всероссийский информационный портал «Ювенальная юстиция в России». — Режим доступа: <http://www.juvenilejustice.ru/documents/doc3/ss/us1>

2. Youth Criminal Justice Act (S.C. 2002, с. 1): <http://laws-lois.justice.gc.ca>

3. РБК Новости. Законопроект о социальном патронате принят в первом чтении. — Режим доступа: <http://www.rbc.ru/rbcfreenews/20120925170716.shtml>

4. «Ювенальна юстиція: нечіткі визначення призводять до міфів.» Алла Котляр «Дзеркало тижня. Україна» №19, 25 травня 2012. — Режим доступа: http://dt.ua/POLITICS/yuvenalna_yustitsiya_nechitki_viznachennya_prizvodyat_do_mifiv-102739.html

5. Указ Президента України № 597/2011 «Про Концепцію розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні». Президент України Віктор Янукович (офіційне інтернет-представництво). — Режим доступа: <http://www.president.gov.ua/documents/13600.html>

Мурзановська А. Г.

*студентка з курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ОЦІНКА ВИКРАДЕННЯ ОСІБ З ТЕРИТОРІЇ ІНШОЇ ДЕРЖАВИ В ОБХІД ІНСТИТУТУ ЕКСТРАДИЦІЇ

Інститут екстрадиції виступає важливою формою реалізації взаємної співпраці держав у боротьбі зі злочинністю, є важливим елементом функціонування системи міжнародної кримінальної юстиції.

Актуальність даної теми полягає в тому, що незважаючи на існування інституту екстрадиції та його регламентації, існує дуже багато умовностей, проблем виконання, прогалин, які суттєво уповільнюють, а іноді й унеможливають його реалізацію. Специфічні особливості екстрадиції змушують держави звертатись до інших засобів реалізації правосуддя, іноді протиправних, поширеним серед яких є викрадення осіб, що є досить великою проблемою, яка не є винятком для України. Особливо дана проблема стосується політичних діячів.

На підставі міжнародної практики доктрина викрадення характеризується різноманітними аспектами внутрішньодержавного та міжнародно-правового характеру, оцінка яких не є однозначною. Зокрема Вихрист С. М. критично аналізує спроби держав обґрунтувати необхідність викрадення особи надмірною тривалістю процесу

видачі, що може надати змогу та час особі уникнути правосуддя, ймовірністю відмови у екстрадиції, відсутністю окремої угоди між державами [1, с. 13].

Не можна погодитись з необхідністю викрадення, адже воно є порушенням основних принципів міжнародного права, зокрема порушенням принципу загальної поваги до прав людини; суперечить нормам національного і міжнародного права, згідно з якими особа не може піддаватись незаконному затриманню і взагалі викраденню; суперечить основному завданню суду — здійсненню правосуддя та реалізації принципу верховенства права.

Необхідно зазначити, що реалізація на території держав без їхньої згоди примусових дії по відношенню до осіб є порушенням державного суверенітету. Держава володіє виключним правом здійснення кримінального переслідування осіб, які знаходяться на її території і у відношенні яких є достатні дані про скоєння злочину на території країни, що поширюється на громадян держави, іноземців та осіб без громадянства. Вилучення із юрисдикції держави, на території якої знаходиться особа, можливо лише на основі чітко вираженої волі держави на таку дію. Але відсутність будь-якої офіційної реакції держави, з території якого доставляється особа, участь компетентних органів у розшукових операціях та доставці особи не дозволяють ставити питання про викрадення особи [2, с. 217].

Існують процедури, які відрізняються від звичайної процедури видачі чи навіть є замаскованою екстрадицією, і вони не розглядаються при умові, якщо вони реалізовувались при міждержавній співпраці. Це в свою чергу породжує питання щодо порушення прав людини при таких процесах, адже навіть правомірна екстрадиція пов'язана з втручанням в сферу прав і свобод людини, та певними обмеженнями.

Насильницьке викрадення особи з території однієї держави для кримінального переслідування в іншій державі є грубим порушенням прав людини, оскільки при цьому не дотримуються юридичні гарантії прав осіб, які встановлені для учасників кримінального процесу і зокрема осіб, які підлягають процедурі екстрадиції [3, с. 113].

Права людини гарантуються Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., Міжнародним пактом про громадянські та політичні права 1966 р., Міжамериканською конвенцією з прав людини 1969 р. В практиці застосування даних міжнародно-правових актів багато справ було пов'язано з захопленням особи на території іноземних держав. Резонансними випадками викрадення осіб були справи Ейхмана, Кера, Фрісбі та ін.

Держави, з території яких викрадаються особи, мають право реагувати на такі дії. Так, в справі А. Ейхмана Аргентина подала скаргу до ООН та офіційно вказала на необхідність повернення Ейхмена, в результаті чого Рада Безпеки ООН видала резолюцію від 23 червня 1960 і спір був вирішений. В цій резолюції також вказувалося, що дії, подібні до тих, що розглядаються (тобто викрадення), і які порушують суверенітет будь-якої держави-члена ООН і тому спричиняють міжнародні тертя, можуть у випадку їхнього повторення поставити під загрозу міжнародний мир і безпеку [3, с. 114].

Для держав внаслідок викрадення особи мають наступати правові наслідки двох рівнів: міжнародно-правового характеру — питання міжнародно-правової відповідальності держави; та національно-правового характеру — питання правової кваліфікації дій осіб, вчинивших викрадення, та питання правового статусу викраденої особи у кримінальному провадженні, для цілей якого була викрадена.

Підсумовуючи вищенаведене, можна зробити висновок, що насильницьке викрадення осіб не може розглядатись як правомірна альтернатива екстрадиції, адже практика викрадення стимулює інші держави на такі ж дії, які порушують права людини, суверенні права держав, норми і принципи міжнародного права.

Література:

1. Вихрист, С.М. Видача осіб в аспекті співвідношення міжнародного та національного права: Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.11 / С.М. Вихрист; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. — Х., 2003 — 18 с.
2. Сафаров, Н.А. Екстрадиція в міжнародному уголовном праві: Монографія: Проблеми теорії і практики / Н.А. Сафаров. — М.: Волтерс Клувер, 2005 . — 416 с.
3. Нестеренко, С.С. Міжнародно-правовий захист прав людини при здійсненні екстрадиції: Монографія / С.С. Нестеренко; НУ «ОЮА». — О.: Фенікс, 2011. — 192 с.

Тихоновская О. В.

*студентка 3 курса Института прокуратуры и следствия
Национального университета «Одесская юридическая академия»*

ПРАВО НА ЗАЩИТУ ОТ ПЫТОК И ЖЕСТОКОГО ОБРАЩЕНИЯ В ПЕНИТЕНЦИАРНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ

Применение пыток является грубым нарушением прав человека и строго осуждается международным правом, в частности, Всеобщей декларацией прав человека, которая в статье 5 предусматривает, что «никто не должен подвергаться пыткам или жестоким, бесчеловечным или унижающим его достоинство обращению и наказанию», Европейской Конвенцией о защите прав и основных свобод человека, Конвенцией ООН против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания, решениями Европейского суда по правам человека. Национальное законодательство так же регламентирует этот вопрос в Конституции Украины, Уголовном Кодексе ст. 127, Законе Украины «Про оперативно-розыскную деятельность» и иных нормативно-правовых актах.[1]

Запрет применения пыток является абсолютным по своему характеру и не подлежит никаким ограничениям или исключениям. Ни общественная опасность, которая угрожает жизни нации, ни исключительно сложные случаи борьбы с организованной преступностью или терроризмом, ни другие обстоятельства не могут служить основаниями для их применения.[2]

Наблюдается увеличение случаев нарушений прав человека со стороны милиции. В нынешнее время пытки и жестокое обращение в милиции в Украине приобрели системный характер: по данным социологических исследований, которые ежегодно проводит Харьковский институт социальных исследований совместно с Харьковской правозащитной группой, в 2010 году жертвами незаконного насилия только в милиции стали 780-790 тысяч украинцев, то в 2011 году эта цифра выросла почти до 1 млн. Этим нарушениям способствует культура безнаказанности правоохранителей в Украине. Некоторые милиционеры, которые применяют к задержанным пытки и жестокое обращение, не привлекаются ни к уголовной, ни к дисциплинарной ответственности за халатное расследование таких случаев. На жалобы, основанные на достоверных обвинениях

в серьезных нарушениях прав человека, часто отказывают в возбуждении дела по «отсутствия состава преступления». Единственным органом, уполномоченным законодательством Украины на проведение расследования жалоб на дурное обращение со стороны правоохранителей, является прокуратура. Однако прокуратура не способна провести эффективное расследование таких жалоб из-за большой загруженности.

Мировая общественность призывает украинскую власть немедленно принять меры против повальной преступности в рядах милиции, об этом было заявлено в докладе Amnesty International. В документе рассказывается о широком распространении пыток, вымогательстве и произвольных задержаниях. В докладе под названием «За отсутствием состава преступления»: цена безнаказанности работников правоохранительных органов в Украине» говорится о том, что милиционеры практически не несут наказания за эти преступления из-за коррупции, недостатки в расследованиях (или отказа от расследований), притеснений и запугивания жалобщиков, а также того факта, что уголовные дела по таким преступлениям возбуждаются сравнительно редко.[3]

Европейский суд по правам человека так же занимается этим вопросом. В 2003 году гражданин Украины Александр Каверзин, осужденный к пожизненному заключению за убийство семи человек, обратился в Европейский суд с жалобой на жестокое обращение со стороны украинской милиции и нарушение статьи 3 Конвенции (пытки, в результате которых он потерял зрение). 15 мая 2012 года было принято решение по данному делу («Каверзин против Украины») в котором ЕСПЧ констатировал нарушение статьи о запрете пыток Конвенции о защите прав человека и основных свобод, в связи с пытками заявителя сотрудниками милиции, неэффективным расследованием его соответствующих жалоб, непредоставления ему адекватной медицинской помощи и применения к нему наручников в Днепропетровской исправительной колонии № 89. При этом Европейский суд отметил, что он неоднократно признавал наличие нарушений Конвенции в делах относительно Украины в связи с жестоким обращением с лицами, содержащимися под стражей, со стороны работников милиции и отсутствии эффективного расследования соответствующих жалоб, что свидетельствует о существовании на национальном уровне системной проблемы.

Европейский суд обязал государство срочно реформировать правовую систему, чтобы обеспечить искоренение практики пыток

людей под стражей, и обеспечить проведение эффективного расследования в каждом конкретном деле. ЕСПЧ также постановил исправить на национальном уровне эту проблему, а так же принял решение в пользу заявителя [4].

В структуре ООН функционирует Комитет против пыток, который делает выводы и издает рекомендации, основываясь на докладах государств по данному вопросу.

Решение проблемы пыток и жестокого обращения в пенитенциарных службах решается и на национальном уровне. Было принято большое количество нормативно-правовых актов, направленных на увеличение ответственности виновных в данных нарушениях: Указание МВД от 24.01.2011 № 63 «О неудовлетворительном состоянии служебной дисциплины и законности среди личного состава подразделений уголовного розыска»; Приказ МВД Украины от 28.01.2011 № 19 «Об объявлении решений судов о привлечении к уголовной ответственности бывших сотрудников милиции»; Приказ МВД Украины от 30.04.2011 № 746 «О недостатках в оперативно-служебной деятельности органов внутренних дел и задачи по обеспечению прав и законных интересов граждан, повышение авторитета милиции».

В Украине функционирует большое количество правозащитных организаций: Украинский Хельсинский Союз по правам человека, Харьковская правозащитная группы, Фонд региональных инициатив и Центр информации по правам человека которые проводят всеукраинские акции, в которых демонстрируют необходимость создания системы надлежащего расследования многочисленных случаев пыток в Украине, а так же вносят предложения правительству по решению данной проблемы.

Литература:

1. Всеобщая Декларация прав человека
2. Застосування в Україні європейських стандартів протидії жорсткому поводженню і безкарності: науково-практичний посібник для суддів от 10 грудня 1948 г. — 9 с.
3. www.amnesty.org.ua
4. Решение Европейского Суда по правам человека от 15 мая 2012 «Каверзин против Украины»

Качелюк М.В.

*студент 3 курса Института прокуратуры и следствия
Национального университета «Одесская юридическая академия»*

СООТВЕТСТВИЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА УКРАИНЫ МЕЖДУНАРОДНЫМ СТАНДАРТАМ ОБРАЩЕНИЯ С ЗАКЛЮЧЕННЫМИ

Международные стандарты по обращению с осужденными — это правила, выработанные усилиями международного сотрудничества ученых и практиков, юристов и педагогов, медиков и психологов, направленные на оптимизацию и улучшение отношения к заключенным и порядку отбывания данными лицами наказания.

Демократизация и гуманизация социальных процессов в Украине позволили ей присоединиться к ряду международных соглашений, касающихся прав человека и положения осужденных, обеспечить реализацию этих международных стандартов. Так, из положений ч. 1 ст. 9 Конституции Украины следует: «Украина признает действующие международные договоры, согласие на обязательность которых дано Верховной Радой Украины, являются частью национального законодательства Украины».[1] В соответствии с данной конституционной нормой ст. 2 УИК определяет соотношение уголовно-исполнительного законодательства с международно-правовыми актами следующим образом: «Уголовно-исполнительное законодательство Украины состоит из настоящего Кодекса, других актов законодательства, а также действующих международных договоров, согласие на обязательность которых дано Верховной Радой Украины».[2] Так, ч. 5 ст. 7 УИК соответствует п. 6 Минимальных стандартов правил обращения с заключенными, в части равного отношения к всем заключенным вне зависимости от расы, цвета кожи, пола, языка, религиозных, политических и иных убеждений, национального или социального происхождения, имущественного положения, семейного положения или социального положения недопустима.[5] Приведенное положение является наглядным примером законодательного закрепления одного из способов реализации международных стандартов обращения с осужденными (заключенными).

Исходя из этого, хотелось бы указать что Украиной были ратифицированные международные договоры которые регулируют вопрос обращения с заключенными, не требующие издания

специальных законов для их применения, действуют в Украине непосредственно. К их числу относятся такие стандарты ООН в области соблюдения прав и свобод человека, как Всеобщая декларация прав человека (1948 г.); Международный пакт о гражданских и политических правах и Международный пакт о социальных, экономических и культурных правах (1966 г.) и др. Эти документы были согласованы международным сообществом и являются юридически обязательными для всех государств, которые их ратифицировали или присоединились к ним. В большинстве таких документов имеются положения по обращению с людьми, лишенными свободы.

К специальным международно-правовым документам рекомендательного характера, относятся: Минимальные стандартные правила обращения с заключенными (1955 г.); Свод принципов защиты всех лиц, подвергаемых задержанию или заключению в какой бы то ни было форме (1988 г.); Основные принципы обращения с заключенными (1990 г.); Минимальные стандартные правила ООН, касающиеся отправления правосудия в отношении несовершеннолетних (1985 г.); Стандартные правила ООН в отношении мер, не связанных с тюремным заключением (1990 г.).

Идеи, положения и требования, отображены во Всеобщей декларации прав человека и в международных документах, содержащих стандарты обращения с осужденными, должны максимально учитываться в национальном уголовно-исполнительном законодательстве и соотноситься с принципами уголовно-исполнительной деятельности. Непосредственно сам акт, Всеобщая декларация прав человека, является международным стандартом обращения с осужденными и соотносится с уголовно-исполнительным законодательством как общее и особое [3]. Под этой точкой зрения уголовно-исполнительное законодательство и уголовно-исполнительную деятельность, в которых реализованы международные стандарты обращения с осужденными, следует рассматривать как отражение единства общего и частного. Как особое международные стандарты играют роль связующего звена между Всеобщей декларацией прав человека и национальным уголовно-исполнительным законодательством, которое призвано регулировать процедуру применения ограничений прав и свобод, присущих наказанию. При этом необходимо подчеркнуть, что согласно ПВРУ «Про Основы государственной политики Украины в области прав человека» недопустимо сужать содержание и ограничивать объем прав и основных свобод человека и гражданина провозглашенных Всеобщей

декларацией прав человека, также нашли свое отражение и в нормах Конституции Украины. [4]

Ратификация Украиной ряда международно-правовых договоров предоставила возможность имплементировать международные стандарты обращения с осужденными в национальное законодательство и, в частности, в уголовно-исполнительное законодательство. Так, в ч. 1 ст. 1 УИК Украины содержится положение, согласно которому способом защиты интересов личности, общества и государства как цели уголовно-исполнительного законодательства является «предотвращение пыток и бесчеловечного или унижающего достоинство обращения с осужденными», что вполне соответствует содержанию Конвенции против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания 1984 года. [2]

Прямое действие международных норм подчеркивает необходимость приведения национального законодательства в соответствие с общепризнанными стандартами прав и свобод человека.

Относительно международных стандартов по применению мер, альтернативных лишению свободы, то среди них наиболее значимыми являются Минимальные стандартные правила ООН в отношении мер, не связанных с тюремным заключением (Токийские правила), и Европейские положения по общественным санкциям и мероприятий, содержащихся в Рекомендации № К. (92) 16, принятой 19 октября 1992 года Комитетом министров Совета Министров Совета Европы. Эти международные документы являются так же рекомендательными.

Как Токийские правила, так и Европейские положения по общественным санкциям и мерам отмечают, что их целью является обеспечение более активного участия общественности в осуществлении правосудия и в обращении с правонарушителями.

Токийские правила направлены на применение мер, альтернативных тюремному заключению. Такими санкциями могут быть: а) устные санкции, такие как замечание, выговор и предупреждение б) условное освобождение от ответственности в) ограничения в гражданских правах г) экономические санкции, такие как штрафы д) конфискация имущества; е) возврата имущества жертве или компенсация материального ущерба; е) условное наказание или наказание с отсрочкой ж) условное освобождение из заключения и установление судебного надзора, с) общественное полезное работы; и) пребывания днем в исправительном учреждении, и) домашний арест ; й) любое другое поведение, не связанное с тюремным заключением [6].

Токийские правила рекомендуют применять к правонарушителям меры, не связанные с тюремным заключением, силами ответственности, избегая по возможности формального рассмотрения дела в суде, что можно рассматривать как призыв к внесудебной формы правосудия.

В заключении хотелось бы отметить, что в настоящее время в Украине и в других национально-правовых системах созданы законодательные базы, регламентирующие основы правового положения осужденных к уголовным наказаниям, но до совершенства она далека. От качества обеспечения правового положения осужденных к любой мере уголовно-правового характера и беспрекословного исполнения всех предписаний приговора суда будет зависеть эффективность достижения целей уголовной ответственности.

Литература:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141
2. Кримінально-виконавчий Кодекс // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 3-4, ст. 21
3. Черкес М.Ю. Міжнародне право: Підручник. — 5-те вид. — К.: Знання, 2006. — 397 с.
4. Про Засади державної політики України в галузі прав людини: Постанова Верховної Ради України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, N 35, ст.303
5. Минимальные стандартные правила обращения с заключенными, приняты на первом Конгрессе Организации Объединенных Наций по предупреждению преступности и обращению с правонарушителями, состоявшемся в Женеве в 1955 году, и одобрены Экономическим и Социальным Советом в его резолюциях 663 С (XXIV) от 31 июля 1957 года и 2076 (LXII) от 13 мая 1977 года.
6. Минимальные стандартные правила Организации Объединенных Наций в отношении мер, не связанных с тюремным заключением (Токийские правила), приняты резолюцией 45/110 Генеральной Ассамблеи от 14 декабря 1990 года.

Петрова М.В.

*студентка 3 курса социально-правового факультета
Национального университета «Одесская юридическая академия»*

ПРАВОВОЙ СТАТУС ЧАСТНЫХ ВОЕННЫХ И ОХРАННЫХ КОМПАНИЙ В МЕЖДУНАРОДНОМ ПРАВЕ

За последние 20 лет всё больше функций, которые ранее осуществлялись государственными вооружёнными силами, были переданы в руки частных военных и охранных компаний. Частные военные и охранные компании — весьма распространённые в международной практике структуры, уполномоченные государствами для решения специальных задач, и их присутствие в вооружённых конфликтах не является новым явлением. На данный момент в мире существует более 3 тыс. таких компаний, действующих более чем в 60 странах; по оценкам экспертов, годовой оборот мирового рынка частных военных услуг составляет сегодня до 200 млрд долл.; а число заказчиков, обращающихся к услугам частных военных компаний с каждым годом растёт. Причём, к услугам частных компаний, предоставляющих услуги в сфере безопасности, обращаются не только государства, но и коммерческие компании, международные, региональные и неправительственные организации.

Частные военные и охранные компании не находятся в подчинении военного командования, если только не являются государственными гражданскими служащими. Но при действиях в условиях вооружённых конфликтов их сотрудники могут получать обмундирование военного образца, включая средства защиты, и даже личное оружие.

В Украине занимаются предоставлением военных услуг и услуг в сфере безопасности такие компании как Omega Consulting и Vega Strategic Services. В их услуги входит сопровождение и конвоирование грузов, делегаций, медиа-групп, иностранных туристов, граждан и частных лиц; охрана важных и стратегических объектов; анализ потенциального риска и степени уязвимости безопасности компаний; сбор разведывательной информации; обучение и консультирование вооружённых сил; и, конечно же, предоставление своих специалистов и операторов для работы в иностранных компаниях на условиях подряда и контракта.

С распространением подобных организаций возник и вопрос с точки зрения Международного гуманитарного права о статусе

их сотрудников: кто они, гражданские лица, следующие за вооруженными силами, или же лица, принимающие непосредственное участие в вооруженном конфликте?

Изначально, персонал данных компаний называли «наёмниками», но это не соответствует определению данному в Международной конвенции о запрете наемничества и Первом дополнительном протоколе к Женевским конвенциям. Поэтому, для определения статуса частных компаний, в 2006 году правительством Швейцарии и Международным комитетом Красного Креста была инициирована разработка правил и положений о частных военных и охранных компаний, действующих в зонах вооруженных конфликтов. Как результат данного процесса, 17 сентября 2008 года был сформулирован «Документ Монтрё» — первый документ международного права, относящимся к деятельности частных военных и охранных компаний, при их присутствии в зонах вооруженных конфликтов. Первыми поставили свои подписи под документом, принятым в Монтрё, 17 стран (Афганистан, Австрия, Австралия, Ангола, Великобритания, Германия, Ирак, Канада, Китай, Польша, Сьерра-Леоне, США, Украина, Франция, Швеция, Швейцария и Южная Африка). Документ открыт для всех государств и международных организаций и в настоящее время к нему уже присоединилось 39 государств.

Касательно статуса частных военных и охранных компаний, в Документе говорится: «24. Статус персонала частных военных и охранных компаний определяется международным гуманитарным правом в каждом конкретном случае, в частности с учетом характера и условий выполнения возложенных на него функций. 25. Если сотрудники частных военных и охранных компаний являются гражданскими лицами по международному гуманитарному праву, то они могут быть объектом нападения, только если они непосредственно участвуют в боевых действиях и только во время такого участия».

Аргументом в данном случае является то, что если сотрудники частных военных и охранных компаний не являются участниками вооруженных сил государства, они относятся к категории гражданских лиц. В этом качестве они не должны подвергаться нападению. Однако в случае, если сотрудники частных военных или охранных компаний занимаются деятельностью, которую можно рассмотреть как непосредственное участие в военных действиях, они теряют право на защиту от нападения.

В целом Документ Монтрё подтверждает, что частные компании должны соблюдать МГП, и предназначен для использования

в качестве руководства в их деятельности. Также Документ в большей степени стремится сохранить за персоналом компаний статус гражданских лиц.

Документ закладывает прекрасную основу, на базе которой Международный Комитет Красного Креста может обсудить вопросы гуманитарного свойства со всеми странами, где работают или базируются частные военные и охранные компании, а также со всеми организациями и людьми, которые могут повлиять на ход вооруженного конфликта.

Литература:

1. Документ Монтрё о соответствующих международно-правовых обязательствах и передовых практических методах государств, касающихся функционирования частных военных и охранных компаний в период вооруженного конфликта А/63/467–S/2008/636- Организация Объединенных Наций. Генеральная Ассамблея. Совет Безопасности // Монтрё, 17 сентября 2008 года
2. Конвенция (IV) о защите гражданского населения во время войны. — Международный Комитет Красного Креста // Женева, 12 августа 1949 года.
3. «Приватизация войны»/29.10.2010//<http://www.icrc.org/rus/war-and-law/contemporary-challenges-for-ihl/privatization-war/overview-privatization.htm>

Филиппова В.И.

*студентка 5 курса факультета международно-правовых отношений
и юридической журналистики
Национального университета «Одесская юридическая академия»*

МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО УКРАИНЫ И БОЛГАРИИ В СФЕРЕ РЕАЛИЗАЦИИ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА

Международное сотрудничество государств, с одной стороны, рассматривается как самостоятельный вид деятельности, включающий совместную работу в экономической, социальной, культурной, гуманитарной и иных сферах, с другой — выступает в качестве общего принципа международного права.

Для этого имеется объективная международно-правовая основа, поскольку одобренная XXV сессией Генеральной Ассамблеи ООН 24 октября 1970 г. Декларация о принципах международного права, касающихся дружественных отношений и сотрудничества между государствами в соответствии с Уставом ООН, среди основных принципов называет и межгосударственное сотрудничество.

В течение двадцати двух летней истории самостоятельной реализации внешней и внутренней политики Украина успела накопить большой массив договоров с многочисленными государствами в сфере защиты прав человека. Практика взаимной правовой помощи позитивно сказывается на общей картине реализации и обеспечения прав человека в экономической, социо-культурной, правовой сферах.

Одним из лидеров в приоритетах внешнеполитических интересов Украины является Республика Болгария. Это обусловлено геостратегическим положением Болгарии на Балканах, близостью интересов в Черноморском и Придунайском регионах. Украину и Болгарию объединяет этническая, языковая и религиозная близость, традиционные экономические, торговые и культурно-исторические связи. На территории Украины компактно проживает болгарская громада (234 тыс. чел.) [4, с. 4-5].

Толчком для концептуально нового этапа сотрудничества стало подписание в 1998 году президентами Украины и Болгарии Декларации о дальнейшем развитии и углублении сотрудничества между двумя странами, в которой высказываются стремления развивать отношения в направлении стратегического партнёрства на основе схожести демократических и экономических реформ.

В контексте модернизации и реформирования Украинской политики важным элементом двустороннего диалога и сотрудничества является изучение опыта Болгарии в демократической трансформации общества, проведение экономических и социальных реформ, а так же интеграции в ЕС.

Показательным в сфере обеспечения прав человека является для Украины проживание на её территории наибольшей части болгарской диаспоры за границей. В свою очередь законодательство Украины обеспечивает все необходимые права и интересы национальных меньшинств и признано одним из наилучших в Европе.

Толерантное отношение Украинского государства к болгарскому меньшинству, которое является неотъемлемой частью социального организма общества, как и вопроса сохранения национальной идентичности украинских болгар является предметом постоянного обсуждения во время встреч с руководством Болгарии [2, с. 18-20].

Новым этапом двустороннего сотрудничества в сфере обеспечения некоторых прав граждан стало подписание в 2005 году между Украиной и Болгарией Договора о правовой помощи по гражданским делам. Согласно этому документу граждане обоих договорных сторон пользуются одинаковой правовой защитой личных

и имущественных прав на территории обоих государств. При этом они имеют право свободно и беспрепятственно обращаться в органы юстиции договорной стороны, к компетенции которых относятся гражданские дела, и защищать в этих органах свои права на тех же условиях, как и граждане второй договорной стороны [1, ст. 2].

Правовая помощь предоставляется в виде осуществления отдельных процессуальных действий, в частности составление, направление и вручение документов, проведение экспертиз, опроса сторон, свидетелей, экспертов и других участников процесса, а так же исполнение решений органов юстиции.

Однако в предоставлении правовой помощи может быть отказано, если запрашиваемая сторона перейдет к выводу о том, что такое исполнение может навредить её суверенитету или безопасности, а так же если это противоречит её законодательству [1, ст.3].

Важным пунктом договора так же является то, что стороны обязуются признавать и исполнять на своей территории решения юрисдикционных органов, которые вступили в законную силу, постановленные органами юстиции другой стороны. Речь идёт о решениях по гражданским делам, имущественного и неимущественного характера, включая мировые соглашения, утверждённые судом, а также решения по уголовным делам в части гражданского иска.

Перспективы сотрудничества с Болгарией в гуманитарной сфере предусматриваются так же в осуществлении реабилитационных проектов, как, например, уже достигнута между министерствами охраны здоровья двух стран договорённость о создании на юге Украины общего украино-болгарского кардиологического центра.

Динамично развиваются отношения обеих стран в формате программы «Партнёрство ради мира», которая направлена на привлечение военных сил постсоциалистических стран к широкомасштабному европейскому сотрудничеству [3, с.42-48].

Общность внешних ориентиров, каковыми является европейская и евроатлантическая интеграция, единые демократические ценности для Украины и Болгарии, традиционные партнёрские взаимоотношения создают предпосылки для нового, более высокого уровня двустороннего сотрудничества.

Литература:

1. Договір між Україною та Республікою Болгарія про правову допомогу в цивільних справах від 29.12.2005. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
2. Кальник В. «Зроблено в Болгарії — зроблено в ЄС»: Вступ України до СОТ — нові можливості для розвитку економічної співпраці з Республікою Болгарія) //Зовнішні справи — 2008. — № 4. — 128 с.

3. Кирилич В. Євроінтеграційний шлях Республіки Болгарія: досвід для України//Політика і час . — 2005. — №.11 — 132 с.

4. Литвин В. Українсько-болгарські відносини: минуле як перспектива майбутнього //Голос України. — 2004. — 22 січня. — 242 с.

Вовкотруб І.В.

*студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ

Важливість проблеми захисту прав людини продовжує послідовно зростати. Але існує необхідність конкретизувати зміст цього захисту. Головна загроза безпеці сьогоденного світу перемістилася з площини відносин між державами у площину загроз з боку урядів щодо їхніх громадян. Міжнародне право повільно адаптується до цього процесу шляхом утворення нових універсальних і регіональних структур з підтримання та впровадження миру.

На порозі ХХІ ст. геополітична ситуація в світі кардинально змінилася. Замість великих глобальних конфліктів прикладу «холодна війна», в останні роки зросла напруженість в окремих регіонах світу і як результат підвищилась роль та значимість миротворчої діяльності як засобу мирного врегулювання міжнародних конфліктів.

Участь України в миротворчій діяльності, разом з такими організаціями як ООН та НАТО, підвищує авторитет держави на міжнародній арені, дає змогу взяти участь в створенні колективної безпеки в світі, зробити свій внесок у підтримання міжнародного миру і стабільності.

Участь України у миротворчих операціях розпочалась із затвердженням Верховною Радою України Постанови від 3 липня 1992 року № 2538-ХІІ «Про участь батальйонів Збройних Сил України в Миротворчих Силах Організації Об'єднаних Націй у зонах конфліктів на території колишньої Югославії». Україна як одна з держав фундаторів ООН надає виключного значення діяльності ООН та субрегіональних міжнародних організацій в галузі миротворчості та зміцнення миру і безпеки, розглядаючи участь в цій діяльності як важливий чинник своєї зовнішньої політики. Маючи такий першочерговий зовнішньополітичний пріоритет миротворча діяльність України тим не менше обмежується певними внутрішніми чинниками. Участь в миротворчих операціях військових контингентів України є чутливою сферою для українського суспільства та для українських військових. Тільки 8% офіцерів і 15% солдат вважають,

що однією з функцій української армії повинна бути її участь у миротворчих акціях міжнародних сил. При цьому підтримується участь українських військових контингентів у миротворчих силах ООН (66% опитаних). Більш негативне відношення до участі в миротворчих операціях під керівництвом НАТО. Проти такої участі висловлюється близько 49% опитаних. Вкрай негативне відношення українські військові висловлюють із приводу участі українських контингентів у миротворчих силах СНД під егідою Росії. Такий варіант підтримували тільки 15% опитаних.

Основоположним законом, на якому ґрунтується вся законодавча база в сфері миротворчості є Закон України «Про участь України в міжнародних миротворчих операціях», прийнятий українським парламентом 23 квітня 1999 року. Суттєвим положенням Закону є те, що він визначає ті міжнародні організації, під егідою яких Україна може брати участь в миротворчих операціях, що проводяться ними. Згідно з цим положенням Україна бере участь в міжнародних миротворчих операціях:

- Організації Об'єднаних Націй, рішення на проведення яких прийнято Радою Безпеки ООН;

- Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) чи інших регіональних організацій, які несуть відповідальність у сфері підтримання міжнародного миру і безпеки, згідно з положеннями глави VIII Статуту ООН;

- багатонаціональних сил, що створюються за згодою Ради Безпеки ООН, дії та заходи яких здійснюються під загальним контролем Ради Безпеки ООН.

Закон дозволяє Україні приймати участь тільки в тих миротворчих операціях регіональних організацій та діях багатонаціональних сил, які проводяться з метою:

- запобігання виникнення міждержавних або внутрішніх конфліктів;

- врегулювання міжнародних або внутрішніх конфліктів за згодою сторін конфлікту, або з використанням примусових заходів за рішенням Ради Безпеки ООН;

- подання гуманітарної допомоги населенню, яке постраждало внаслідок міждержавних або внутрішніх конфліктів;

- виконання поліцейських функцій по забезпеченню безпеки і додержання прав людини;

- надання допомоги у подоланні наслідків конфлікту.

Україна є активним учасником в миротворчій діяльності і під егідою НАТО. Основним місцем миротворчих дій НАТО є так звана

«зона нестабільності» у Європі, що включає ті райони Європи і прилегли до неї прикордонні субрегіони, звідкіля можуть виходити такі загрози євроатлантичній безпеці, як: внутрішні міжетнічні конфлікти, нелегальна міграція, тероризм. Основним елементом миротворчої політики НАТО в цій зоні є залучення до участі в миротворчих діях країн-партнерів у рамках програми «Партнерство заради миру». Програма «Партнерство заради миру» (ПЗМ) є важливим елементом загальної структури європейської стабільності і безпеки. Започаткування програми ПЗМ стало своєчасним кроком у вірному напрямку, який сприяє уникненню нових «ліній поділу» в Європі, зміцненню стабільності та безпеки в Євроатлантичному регіоні, а також є важливим механізмом співробітництва у галузі підготовки до практичної миротворчої діяльності.

Сьогодні Україна є одним із найбільших контрибуторів безпеки у миротворчих операціях ООН. Наша держава стабільно посідає провідне місце в групі перших 20–30 країн серед більш ніж 80 держав-учасниць ООН. Понад 35 тис. українських військових та цивільних службовців узяли участь у понад 20-ти операціях ООН із підтримання миру. Географія миротворчої місії українських службовців охоплює такі країни, як Ангола, Афганістан, Боснія і Герцеговина, Хорватія, Східний Тимор, Грузія, Гватемала, Македонія, Таджикистан, Конго, Югославія, Ефіопія та Еритрея, Лівія.

Література:

1. Закон України «Про участь України в міжнародних миротворчих операціях» від 23 квітня 1999 року.
2. Буроменський М.В. Міжнародне право : навч. посібник. — К.: Юрінком Інтер, — 2006. — 336 с.
3. Аналітичний звіт за підсумками проведених соціологічних досліджень. «Соціальні проблеми та реформи Збройних Сил України». — К.: Центр «Соціальний моніторинг». — 1996. — С.7.

РОЗДІЛ 3. МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ОСІБ

Масло В. В.

*студент 3 курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ДОТРИМАННЯ ПРАВА НА ЗАХИСТ ВІД ДИСКРИМІНАЦІЇ ТА НЕРІВНОСТІ

У сучасному світі боротьба з расизмом, дискримінацією, ксенофобією та нетерпимістю вважається першочерговим завданням держави. Зобов'язання захисту від них містяться в загальних (Міжнародний пакт про громадянські та політичні права і соціальні, економічні та культурні права 1966 року, Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року [1, с. 25], Європейська соціальна хартія 1996 року [2, с. 2096]) і великій кількості спеціальних (Міжнародна конвенція ліквідації усіх форм расової дискримінації 1994 року [3, с. 134], деякі конвенції Міжнародної організації праці, Рамкова конвенція захисту прав національних меншин» 1995 року [4, с. 39], Європейська хартія регіональних мов і мовних меншин 1992 року [5, с. 379] тощо) міжнародних договорах з прав людини. Відповідно до статті 14 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод здійснення прав і свобод, викладених у цій Конвенції, повинно забезпечуватися без будь-якої дискримінації за ознакою статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного або соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, народження або інших обставин [1, с. 37]. Оскільки Україна є учасником Конвенції, то рішення Європейського суду з прав людини за статтею 14 Конвенції мають бути враховані в українському законодавстві і практиці. Слід зазначити, що Протокол № 12 до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод забороняє дискримінацію за необмеженим колом ознак [6, с. 460]. Україна цей Протокол ратифікувала 2006 року.

Базова конституційна норма статті 24 Конституції про рівність перед законом та заборону дискримінації (зауважимо, що само

слово «дискримінація» відсутнє як в конституційному тексті, так і в законодавстві) не розповсюджується на тих, хто на законних підставах перебуває на території України, але не є її громадянином [7, с. 144]. Цивільний кодекс взагалі не містить поняття «дискримінація» [10, с. 356]. Цивільний процесуальний кодекс декларує розгляд на основі рівності перед законом незалежно від раси, національної приналежності, релігії, освіти, мови (стаття 5) [9, с. 492]. Стаття 248 Кодексу України про адміністративні правопорушення декларує розгляд на базі рівності перед законом незалежно від раси, кольору шкіри, політичних чи релігійних переконань, етнічної належності [12, с. 1202]. Стаття 7 Сімейного кодексу встановлює, що члени родини не можуть мати привілеїв або обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, статі, політичних чи релігійних переконань, етнічної належності, мови та інших ознак [11, с. 136]. Такі ж загальні положення включені до інших законів. Проте ці положення не розвинені і залишаються суцільними деклараціями. Кримінальне законодавство торкається дискримінації тільки в статті 161 Кримінального кодексу України, яка карає за умисні дії, спрямовані на розпалювання національної, расової та релігійної ворожнечі та ненависті, на приниження національної честі й гідності, або образу почуттів громадян у зв'язку з їхніми релігійними переконаннями [13, с. 189]. Ця стаття потребує змін. По-перше, її дія має бути розширена на всіх, а не тільки на громадян України. По-друге, захист честі й гідності мусить включати додаткові підстави окрім національності та релігії, — такі, як раса, колір шкіри, етнічна належність і мова. По-третє, стаття 161 не визначає чітко дії расистської та ксенофобської природи як злочини. Необхідність доводити умисел є причиною майже повної відсутності практики застосування статті 161. За останні роки жодна порушена за 161 статтею кримінальна справа не закінчилася вироком в суді.

Підсумовуючи, зазначимо, що одним із механізмів, які рекомендують до використання міжнародні інституції, є створення спеціального антидискримінаційного органу державної влади. Отже, бажано підготувати та ухвалити базовий антидискримінаційний закон, який містити би усі необхідні визначення, перелік ознак, за якими забороняється дискримінація, і механізми захисту від неї, підвищив відповідальність держави за протидію дискримінації, запроваджував спеціальний антидискримінаційний орган.

Література

1. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року // Урядовий кур'єр. — 2010. — № 215.
2. Європейська соціальна хартія 1996 року // Відомості Верховної Ради України. — 2007. — № 51. — С. 2096.
3. Міжнародна конвенція ліквідації усіх форм расової дискримінації 1994 року // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 23.
4. Рамкова конвенція захисту прав національних меншин 1995 року // Офіційний вісник України. — 1998. — № 50. — С. 39.
5. Європейська хартія регіональних мов і мовних меншин 1992 року // Офіційний вісник України. — 2006. — № 50. — С. 379.
6. Протокол № 12 до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 2000 року // Офіційний вісник України. — 2006. — № 32. — С. 460.
7. Конституція України 1996 року // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — С. 141.
8. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права і соціальні, економічні та культурні права 1966 року.
9. Цивільний процесуальний кодекс України 2004 року // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 40-41, 42. — С. 492.
10. Цивільний кодекс України 2003 року // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 40-44. — С. 356.
11. Сімейний кодекс України 2002 року // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 21-22. — С.135.
12. Кодекс України про адміністративні правопорушення 1984 року // Відомості Верховної Ради Української РСР. — 1984. — додаток до № 51. — С. 1122.
13. Кримінальний кодекс України 2001 року // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 25-26. — С. 131.

Гаврилук Х. С.

*студентка 3 курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БОРОТЬБИ З РАСОВОЮ ДИСКРИМІНАЦІЄЮ

Незважаючи на досить тривалу боротьбу проти расової дискримінації, на сьогоднішні дане питання залишається надзвичайно актуальним.

Так, згідно із ст.1 Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 р., остання визначається як будь-яке розрізнення, виняток, обмеження чи перевагу, оснований на ознаках раси, кольору шкіри, родового, національного чи етнічного походження, метою або наслідком яких є знищення або применшення визнання, використання чи здійснення на рівних засадах прав

людини та основних свобод у політичній, економічній, соціальній, культурній чи будь-яких інших галузях суспільного життя [1].

Фундаментальним принципом недискримінації є рівність прав расових, етнічних та інших національних меншин перед законом і право на рівний захист законом. Міжнародне право забороняє расову дискримінацію в наступних сферах (проте не обмежується ними): освіта, охорона здоров'я, забезпечення житлом, працевлаштування, а також доступ до суспільних послуг [2].

Сучасне міжнародне право пояснює, що таке пряма та непряма дискримінація. Так, пряма дискримінація — будь-яке розрізнення, засноване на таких ознаках, як раса, колір, мова, релігія, громадянство або країна походження чи етнічне походження, що не має об'єктивного і розумного виправдання. Різне ставлення не має об'єктивного і раціонального виправдання, якщо воно не переслідує законної мети чи якщо немає розумного відношення пропорційності між вжитими засобами та переслідуваною метою.

Непряма дискримінація має місце тоді, коли явно нейтральний фактор, як то вимога, критерій або практика, не можуть бути виконані особами, котрих об'єднують за ознаками, як то «раса», колір, мова, релігія, громадянство або країна походження чи етнічне походження, або створюють для цих осіб незручні обставини, за винятком ситуації, коли цей фактор має об'єктивне і розумне виправдання. Останнє має місце, якщо він переслідує законну мету та якщо дотримано розумного відношення пропорційності між вжитими засобами та переслідуваною метою. Тобто опосередкована дискримінація не спрямована проти певної групи, принаймні відверто, але має чи може мати дискримінаційний ефект щодо неї [3, ст.12].

На міжнародній арені діють такі інститути по боротьбі з расовою дискримінацією, як: Державний комітет у справах національностей та релігій, Парламентський уповноважений з прав людини (омбудсмен), Комітет ліквідації расової дискримінації, що діє у складі ООН, Верховний комісар у справах національних меншин, заснований ОБСЄ.

Окрім того, у світі діє Amnesty International (Міжнародна Амністія). Це світовий рух людей, які долучаються до захисту прав людини. Місія АІ полягає у здійсненні досліджень і вжитті заходів із попередження та припинення грубих порушень будь-яких прав людини.

Україна є державою-учасницею договорів з прав людини, які мають безпосереднє відношення до проблем расової дискримінації:

- Міжнародного пакту про громадянські та політичні права 1966 р.;
- Європейської Конвенції із захисту прав людини та основних свобод 1950 р.;
- Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права 1966 р.;
- Конвенції проти тортур та інших жорстоких, нелюдських та принижуючих гідність форм поводження та покарання 1989 р.;
- Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації жінок 1979 р.;
- Міжнародної Конвенції про ліквідацію усіх форм расової дискримінації 1989 р. [3].

Україна закріпила певні зобов'язання у національному законодавстві стосовно боротьби з расовою дискримінацією.

Так, ст. 24 Конституції України зазначає, що не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Стаття 26 Конституції України гарантує іноземцям та особам без громадянства «котрі перебувають в Україні на законних підставах» такі ж права й свободи, як і громадянам України [4].

Окрім того, 6 вересня 2012 року був прийнятий закон «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні». Згідно з його положеннями суб'єктами, яким надані повноваження щодо запобігання та протидії дискримінації, є Верховна Рада України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Кабінет Міністрів України, інші державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, громадські організації, фізичні та юридичні особи [5].

Отже, згідно зобов'язань за міжнародними договорами у сфері захисту прав людини, усі держави, зокрема і Україна, повинні не лише забороняти та ліквідувати расову дискримінацію усіма можливими засобами, але й мають позитивний обов'язок забезпечувати права усім, без винятку, не залежно від раси, кольору шкіри, національності або етнічного походження.

Література:

1. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_105

2. Что такое расовая дискриминация и борьба против неё // [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.ergc.org/cikk.php?cikk=2448>

3. Попередження проявів ксенофобії в полікультурному суспільстві // [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://diversipedia.org.ua/db_files/chirikli.20091.pdf

4. Україна: Що таке расова дискримінація? // [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.xenodocuments.org.ua/article/355>

5. Конституція України // [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

6. ЗУ «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»/ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5207-17>

Гаврилин П.А.

*студент 3 курса Института прокуратуры и следствия
Национального университета «Одесская юридическая академия»*

ЛЮСТРАЦИЯ КАК ЛЕГАЛЬНЫЙ СПОСОБ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ДИСКРИМИНАЦИИ XXI ВЕКА

Европейская конвенция о защите прав человека и основных свобод принятая 4 ноября 1950 года, закрепила ряд основополагающих правовых базисов необходимых для полноценного существования человека, как биологического и социального организма. В статье 14 данной конвенции закреплено одно из ведущих прав и базис существования современного демократического общества. Речь идет о запрещении любых форм дискриминации. Данная статья закрепляет равные возможности на пользование правами и свободами независимо от какого бы ни было дискриминационного ценза — полового признака, цвета кожи, расы, религии, политических или иных убеждений, национального либо социального происхождения. В силу качественных демократических преобразований большинства стран мира, в последние десятилетия, можно утверждать, что данное право повсеместно реализуется в современном мире. Однако говорить о полной ликвидации любых форм дискриминации будет не правильным. На наш взгляд, с развитием общества, преобразованием и усложнением его институтов, изменением социальных ценностей, изменились и формы дискриминации, их внешнее проявление. Так от более простых, «примитивных форм» дискриминации — по цвету кожи, либо национальной принадлежности, произошел переход к более сложным формам, таким как люстрация.

Необходимо определиться с терминологией. Так, под люстрацией понимается ряд законодательно закреплённых мер направленных на недопущение некоторых категорий лиц к занятию государственных должностей [1с. 287].

Фактически, люстрация представляет собой законодательно закреплённый ценз, который призван не допустить к политическому управлению страной лиц, которые являются членами аппарата бывшей правящей партии. То есть можно сказать, что при помощи люстрации возможно недопущение политических сил, либо лиц с идеями которые, по мнению власти способны посягнуть на установленные ценности.

Люстрация не является изобретением XXI века. Истории известно множество случаев её применения. Так, люстрация применялась после поражения гитлеровской Германии. В 1945 году был принят ряд законов, согласно которым из властных структур были уволены все представители бывшего режима, и в дальнейшем им запрещалось занимать руководящие должности в правительстве, заниматься руководством СМИ и образовательных учреждений.

Широко люстрация применялась и применяется на постсоветском пространстве. В таких странах как Латвия, Литва, Эстония — были введены явно дискриминационные законы. В Эстонии и Литве запрещалось выдвигать свои кандидатуры в парламент лицам, которые так или иначе были связаны с ВКПБ и дружественными ей организациями, а в Латвии даже запрещалось предоставлять им гражданство.

Парламентом Грузии в 2011 году была принята Хартия Свободы Грузии [2]. Согласно данному документу был установлен люстрационный ценз по которому лица, состоящие в рядах Коммунистической партии, комсомоле, работавших в спецслужбах не смогут занимать должности в органах исполнительной и судебной власти.

Учитывая национальную особенность, и общность истории с указанными ранее странами, видится возможным проведение люстрации и в Украине. Так, с проведением очередных Парламентских выборов 2012 года места в Верховной Раде получила политическая сила, которая неоднократно высказывалась за подобные шаги. Первым пунктом предвыборной программы такой политической силы является проведение люстрации с целью отстранения госслужащих работающих на руководящих должностях ЦК КПСС. Таким образом имеются все основания указывать на возможность проведения люстрации в Украине уже в ближайшие пять лет.

При анализе статьи первой, Хартии Свободы Грузии указывается, что проведение люстрации проводится «в соответствии с международными стандартами, с учетом общепризнанных принципов и норм» [2]. Нам видится противоположное. Любая люстрация, даже обоснованная благой целью, и закреплённая в национальном законодательстве, в своей основе является дискриминационной и нарушающей нормы международного права. Так, установление любого люстрационного ценза явно противоречит статье 14 Европейской Конвенции о защите прав человека, которая запрещает любые формы дискриминации (в том числе и политической) [3, стр. 524].

Кроме этого люстрация нарушает положения Всеобщей Декларации прав человека, а именно статью 21. Согласно положению данной статьи, каждый человек имеет право принимать участие в управлении своей страной непосредственно или через представителей. Так же, часть 2 статьи 21 закрепляет что: «Каждый человек имеет право равного доступа к государственной службе в своей стране» [3, стр. 441].

Кроме вышеперечисленных нарушений норм международного права, видится, что люстрация вносит деструктивный характер в саму организацию общества и тормозит политическое развитие государства. Нарушается преемственность власти, передача управленческого опыта новым кадрам. Так же резкий переход к новым властным лицам может привести к падению степени доверия к политической силе находящейся у власти.

На наш взгляд проведение люстрации в XXI веке недопустимо. Этот институт коренных преобразований изжил себя в процессе развития международного права и сознания общества в целом.

Литература:

1. Кузнецов С.А. Большой толковый словарь русского языка: — 1-е изд-е: СПб.: Норинт, 1998. — 780 с.
2. Электронный ресурс. Режим доступа: <http://worldconstitutions.ru/archives/443>.
3. Трояновский А.В., Чайковский Ю.В. Международное право. Сборник документов, под общ. ред. Черкеса М.Е.: Феникс, — 2010. — 980 с.

Прокопенко К. С.

*студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ ВІД НАСИЛЬСТВА ТА ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ

Незважаючи на досить тривалі намагання людства захистити права дітей вони все ще залишаються однією з найбільш незахищених соціальних верств населення, що пов'язано в першу чергу з неможливістю їх самих захищати себе, тобто саме на дорослих покладається обов'язок зробити все можливе для нормального розвитку дітей в атмосфері любові та благополуччя.

На міжнародному рівні проблема захисту прав дитини вперше зазнала визнання у 1919 році завдяки Еглантайн Джебб, яка створила фонд «Врятуйте дітей» для надання допомоги дітям по всій зруйнованій війною Європі.

Стаття 25 Загальної декларації прав людини проголошує, що діти мають право на особливе піклування і допомогу [1]. 1959 року прийнята Декларація прав дитини, в якій визнаються такі права, як свобода від дискримінації, право на ім'я і громадянство, а також право на освіту, медичну допомогу і особливий захист [2]. 1989 рік прийнята Конвенція про права дитини, яка вступає в силу наступного року. 1990 року глави 71 держав в місті Нью-Йорк підписали Всесвітню декларацію про забезпечення виживання, захисту та розвитку дітей. Дана декларація містить дані, згідно з якими кожен день гине 40 000 дітей від голоду та захворювань, в тому числі від синдрому набутого імунodefіциту, від відсутності чистої води, поганих санітарних умов, а також від наслідків наркоманії [3]. 2000 року Генеральною Асамблеєю ООН прийнято два Факультативних протоколи до Конвенції з прав дітей, один з яких стосується участі дітей у військових конфліктах, а другий — торгівлі дітьми, дитячої порнографії та дитячої проституції [5].

В Україні немає спеціального законодавства, яке б регулювало захист прав дітей. Їх права містяться в окремих нормах Сімейного, Цивільного, Кримінального, Кримінально-процесуального кодексів, а також в Кодексі законів про працю. Крім того, окремими законами, такими як «Про попередження насильства в сім'ї», «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю», «Про охорону дитинства» [4].

Найчастіше насильство над дітьми чинять: інші діти (95%), батьки (68%) та дорослі, які працюють із дітьми (39%); від 24 до 37% дітей зазнають насильства дома, на вулиці, в школі.

За даними дослідження Всеукраїнської громадської організації «Жіночий консорціум України» за підтримки Міністерства освіти і науки України в 2009 році у навчальних закладах Вінницької, Кіровоградської, Київської та Черкаської областей "Насильство в школі: проблеми та допомога, якої потребують діти та вчителі в її розв'язанні", ствердно відповіли про те, що зазнають насильства в школі 65% дівчат та 50% хлопців у віці 9-11 років; 84% дівчат та 70% хлопців у віці 12-14 років; 56% дівчат та 51% хлопців у віці 15-16 років. [9]

З 28 по 30 червня 2010 року Інститут ім. Горшеніна провів соціальне опитування 1000 респондентів у віці від 18 років, у всіх обласних центрах України. Хибність дослідження не перевищує +/- 3,2%.

Результати дослідження: більше половини українців (53,6%) вважають, що права дітей в Україні не захищаються. На думку більшості українців (78,0%), серед негативних явищ, що являють загрозу для дитинства, більш за все поширено насилля над дітьми. На другому місці є проблема дитячої безпритульності. Далі слідують такі явища, як дитяча порнографія, дитяча злочинність [6].

Згідно з офіційною статистикою МВС, за 2011 рік в Україні було скоєно 272 злочини за ст. 156 «Розбещення неповнолітніх», з них до суду дійшла 221 справа.

Можна навести можливі шляхи вирішення зазначеної проблеми.

На наш погляд, важливим є звернення до авторитетної думки спеціалістів, що зустрічаються із проблемами застосування насильства до дитини на практиці. Так, Миколай Кулеба, голова Київської міської служби з прав дітей відмічає, що в Європі досить часто разом з працівником міліції виїжджає соціальний працівник, який по тим чи іншим поведінковим проявам чи батьків чи дитини може визначити чи є загроза сексуального насильства.

Антоніна Маровді, кореспондент, пропонує створити в Україні Дружні кімнати. Подібні кімнати не рідкість в Європі. Саме тут з дитиною працює психолог, а за склом працівник внутрішніх справ фіксує їх розповідь як показання. Це допомагає не травмувати дитину допитами, а матеріали передаються в суд. Але в Кримінально-процесуальному кодексі України таке стандартне для будь-якої європейської країни надання в суді показань неповнолітніх не передбачене [8].

На думку голови Представництва Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні Юкія Мокуо дуже важливо, щоб дорослі, які щоденно спілкуються з дітьми, а саме це вчителі, лікарі, соціальні працівники, дізнавшись про насилля над дитиною, негайно повідомляли про це відповідні служби. Отже, потрібні кращі механізми повідомлення про факти насильства над дітьми [7].

Була висловлена навіть думка про створення дитячого омбудсмена.

Таким чином, ми вважаємо, що існує об'єктивна необхідність створити єдиний кодифікований акт, який би більш конкретно закріпив права дітей та можливість їх захисту. Для втілення закону в реальність потрібно створити діючий механізм, систему органів, які б спеціалізувались на розв'язанні даної проблеми. Але все ж, найважливішим є забезпечення благополуччя сім'ї, в якій виховується дитина.

Література:

1. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року;
2. Декларація прав дитини 20 листопада 1959 року;
3. Загальна декларація про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей від 30 вересня 1990 року.
4. Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://children.kmu.gov.ua/school/1247.htm>
5. Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://pravaditej.org.ua/news/20081029310>
6. Електронний ресурс. — Режим доступу: http://lb.ua/news/2010/06/01/47802_v_ukraine_gasprostraneno_nasilie.html
7. Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/209976>
8. Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://podrobnosti.ua/podrobnosti/2011/10/24/799597.html>
9. Електронний ресурс. — Режим доступу: http://ngo.zp.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=787&Itemid=88888905

Костина Т. В.

*студентка 3 курсу Інститута прокуратури і следствия
Національного університету «Одеськая юридическая академия»*

ИМПЛЕМЕНТАЦИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ НОРМ ПО ЗАЩИТЕ ПРАВ ДЕТЕЙ В НАЦИОНАЛЬНОЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬНОЕ УКРАИНЫ

Институт международной защиты прав ребенка как совокупность международно-правовых норм, регулирующих сотрудничество государств по обеспечению и защите прав детей во всех сферах

жизни, сформировался после Второй мировой войны и нашел свое закрепление в Конвенции ООН о защите прав детей 1989 года (далее — Конвенция). Данная Конвенция стала первым в истории человечества международным документом, который касается детей и содержит достаточно широкий спектр прав, предоставленных им. Конвенция является обязательной для выполнения государствами, которые её ратифицировали, среди которых находится и Украина [1]. Статьей 4 Конвенции государства-участники обязались применять все необходимые законодательные, административные и другие меры для обеспечения прав ребенка, признаваемых упомянутой Конвенцией.[2] Международные нормы, содержащиеся в Конвенции, нашли свое отражение в ст. 52 Конституции Украины, а также в других нормативно-правовых актах, таких как Закон Украины «Об охране детства», Закон Украины «Об образовании», Закон Украины «О гражданстве Украины», а также в Семейном кодексе Украины.

В 2011 году Украина предложила новые законодательные инициативы, направленные на более точное отражение норм Конвенции о правах ребенка в национальную нормативно-правовую базу, в соответствии с рекомендациями Комитета ООН по правам ребенка.[3] Предлагаемые изменения относятся к решению вопросов усыновления, социальной защиты семей с детьми, имуществу детей, предоставлению статуса беженца, регистрации новорожденных, противодействию торговлей детьми, соблюдению прав детей-инвалидов, прав ребенка в уголовном процессе и т.д. Однако не было предусмотрено механизма реализации вышеупомянутых изменений.

В начале 2012 года была создана коалиция «Права ребенка в Украине», в состав которой вошло больше 10 общественных организаций, для эффективной реализации рекомендаций, предоставленных Украине Комитетом ООН по правам ребенка, а также для содействия соблюдению прав ребенка в целом [4]. Согласно данным Харьковского института социальных исследований за 2012 год, тысячи детей в Украине продолжают воспитываться в интернатах, что противоречит положению преамбулы Конвенции о праве ребенка на воспитание и развитие в семье. Самая острая ситуация возникает при соблюдении прав ребенка в интернатах для детей с инвалидностью, где нарушаются права воспитанников на охрану здоровья и образование. На мой взгляд, для решения данной проблемы наше государство должно развивать институт усыновления детей, заинтересовывая в этом граждан и обеспечивая их финансовой поддержкой и льготами.

В таком случае Украине будет целесообразно ратифицировать Конвенцию о защите детей и сотрудничестве в деле международного усыновления от 29 мая 1993 г.

Также нельзя упускать тот факт, что расчет денежной нормы расходов на лекарства для интернатов не пересматривали с 1989 года, и он до сих пор составляет 26 копеек на ребенка в день, или 7 грн 80 коп. в месяц [5]. Уровень финансирования мероприятий, предусмотренных Национальным планом действий (НПД) по реализации Конвенции ООН о защите прав детей на период до 2016 года остается на низком уровне [6]. Как отмечалось в докладе Украины по реализации Конвенции ООН о защите прав детей в 2011 году было выделено 161561, 69 тысяч гривен на НПД, где основная часть расходов, были потрачены на отдых и курорт для детей. Ст. 27 Конвенции предусматривает поддержание программ и материальную помощь, которую должны оказывать государства в отношении обеспечения питанием, одеждой и жильем нуждающихся в этом детей, однако финансирование данных мероприятий и мер в рамках НПД предусмотрено не было [7].

В настоящее время существует проблема проституции детей. Уголовный кодекс Украины лишь устанавливает ответственность за вовлечение детей в проституцию; термин «проституция детей» не определен, и детей, вовлеченных в нее, иногда рассматривают законом не как жертв сексуальной эксплуатации, а как преступников, что противоречит нормам Конвенции о борьбе с торговлей людьми и эксплуатацией проституции третьими лицами. Механизмы для поддержки и помощи детям, вовлеченным в секс-индустрию (проституция и порнография) отсутствуют. Согласно статистике Министерства внутренних дел, в период между 2009 и 2011 годом было зарегистрировано 37 случаев вовлечения детей в проституцию. За тот же период 465 подростков в возрасте от 16 до 18 лет были обвинены в проституции. [8]

По данным МВД и Государственного департамента по вопросам исполнения наказаний 850 детей находились в местах досудебного следствия под стражей; 1337 детей также держались под стражей в 8 исправительных учреждениях, что является нарушением ст. 40 Конвенции. В 2010 году Министерство юстиции активизировало действия, направленные на создание системы ювенальной юстиции. В мае 2011 года Президент утвердил Концепцию создания системы уголовного правосудия для несовершеннолетних правонарушителей, а в январе 2012 года инициировал создание рабочей группы по реализации данной Концепции [9].

Таким образом, в рамках Универсального периодического обзора ООН Украина получила детальные рекомендации по работе над общим соблюдением прав ребенка [10]. от Казахстана, Индии, Кубы, а также по защите детей от сексуальной эксплуатации от Италии и Египта. Данные рекомендации содержали в себе правовое регулирование и институциональный механизм соблюдения прав детей, положения о доступе детей к среднему образованию, доступе к образованию детей с особыми потребностями, а также введение уголовной юстиции в отношении несовершеннолетних. Исходя из того, что Украина нуждается в формировании новой модели защиты прав детей, выполнение рекомендаций улучшит соблюдение прав и свобод детей, закрепленных Конвенцией ООН.

Литература:

1. Постановление Верховной Рады от 27.02.1991 № 789-XII [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T078900.html
2. Конвенция о правах ребенка от 20 ноября 1989 года [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.un.org/gu/documents/decl_conv/conventions/childcon.shtml
3. Office of the UN High Commissar on Human rights, UN Committee on the child's rights, Final recommendations to Ukraine CRC/C/SR.1602 and CRC/C/SR.1603 of 3 February 2011 [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/crcs56.htm>
4. «Общественные организации объединяются для укрепления защиты прав и интересов ребенка в Украине» [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://ngo.lg.ua/?p=13060>
5. «Общественные организации призывают власть придерживаться положений Конвенции ООН о правах ребенка» [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://press.unian.net/gus/pressnews-112157.html>
6. Закон України Про Загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 р. від 05.03.2009 № 1065-VI [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1065-17>
7. «Україна відзвітувалась про дотримання прав дитини в ООН» [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.wcu-network.org.ua/ua/defence-rights/news/ukrayina_vidzvituvalas_pro_dotrimannya_prav_ditini_v_oon
8. Лист Міністерства внутрішніх справ України від 25 серпня 2011 р. №12581/гн
9. Указ Президента України від 24 травня 2011 року № 597/2011 Про Концепцію розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.president.gov.ua/documents/13600.html?PrintVersion>
10. <http://www.president.gov.ua/documents/13600.html?PrintVersion>
11. Перечень рекомендаций [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://rudocs.exdat.com/docs/index-569732.html>

Стрюкова А.О.

*студентка 3 курса Института прокуратуры и следствия
Национального университета «Одесская юридическая академия»*

МЕЖДУНАРОДНАЯ ЗАЩИТА ПРАВ ЖЕНЩИН

Насилие над женщинами является самым распространенным нарушением прав человека в мире. Жестокое обращение уносит больше жизней и гораздо чаще превращает женщин в инвалидов, чем онкология, малярия, дорожно-транспортные происшествия и военные действия вместе взятые, сообщает Радио ООН. При этом данная проблема зачастую замалчивается и мало освещается в прессе. В июне 1991 года Центр женского глобального лидерства и участники Форума по вопросам женщин, насилия и прав человека из 20 стран мира предложили ежегодно с 25 ноября по 10 декабря проводить акцию 16 Дней против гендерного насилия. С 2000 года эту инициативу поддерживает и Украина.

Особо остро данный вопрос стоит и в нашей стране. Как сообщалось, Украина в этом году — на 64-ом месте согласно так называемому индексу равноправия женщин, обнародованному общественной организацией Social Watch. Всего в рейтинге 154 страны [1].

Каждая вторая женщина в Украине страдает от насилия в семье, 30% из них стали жертвами в возрасте до 18 лет. По официальной статистике МВД всего в прошлом году заявления о совершении насилия в семье написали свыше 160 тыс. украинцев, за первые полгода 2012-го — почти 84 000, и это далеко не окончательная цифра реального количества пострадавших. Каждая четвертая украинка испытывала насилие в течение своей жизни, 1000 женщин ежемесячно погибают от рук близких людей. На украинскую Национальную горячую линию по противодействию насилию в семье и защите прав детей ежедневно поступает около 50 звонков, в этом году звонков с жалобами на разные виды насилия было уже 9 тысяч [1].

Главной причиной все более ухудшающегося положения прав женщин, как мы считаем, является отсутствие надлежащего, эффективно действующего механизма защиты данных прав как на международном, так и на национальном уровнях. Создание такого механизма и отлаживание его работы требует времени и главное, проведения целенаправленной политики.

Большим недостатком является неурегулирование данного вопроса в полном объеме нормами международного права.

Конвенция ООН 1979 г. «О ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин» является основополагающим источником по данному вопросу. На сегодня 175 стран (свыше 90% членов ООН) являются участниками конвенции, подписав, ратифицировав ее или присоединившись к ней [4]. В тоже время, многие государства, ратифицируя Конвенцию 1979 г., сделали при этом большое количество весьма существенных оговорок и заявлений, которые лишают женщин не только гарантий Конвенции, но и гарантий равенства и недискриминации.

К сожалению, приходится констатировать, что ни в какой другой области прав человека разрыв между международными стандартами и их претворениями в жизнь не столь очевиден как в отношении прав женщин.

Конвенция ООН 1979 г. не затрагивает вопрос о предотвращении насилия в отношении женщин. Так, для урегулирования данной проблемы была создана Декларация об искоренении насилия в отношении женщин (1993 г.). Но мы считаем, что важным шагом стало бы принятие Конвенции на основе данной декларации, дабы придать нормам императивный характер.

Остается не решенной и проблема ответственности государств, не выполняющих своих обязанностей по подписанным и ратифицированным ими конвенциям и договорам. Сложность состоит как в установлении самих фактов невыполнения международных обязательств и привлечения государств к ответственности за такие нарушения, так и в том, какой орган вправе зафиксировать данный факт и вынести обязывающее государство решение. Поэтому дальнейшее развитие института международной ответственности может сыграть существенную роль в решении проблем прав человека.

Большое значение имеет функционирование международных организации, защищающих как права всех лиц, так и права женщин в отдельности. Но, к сожалению, на сегодняшний день их работа не может обеспечить полную защиту данной категории лиц. Рассмотрение дел может происходить в течении нескольких лет, принятые решения практически не исполняются, так как носят больше рекомендательный характер.

В Украине на сегодняшний день предпринимаются попытки улучшения положения женщин путем проведения гендерной политики. Так Кабинет Министров распоряжением от 21 ноября 2012 года одобрил концепцию государственной программы обеспечения равных прав и возможностей женщин и мужчин на период до

2016 года. Данная программа разработана согласно ст. 11 Закона «Об обеспечении равных прав и возможностей женщин и мужчин».

Мы считаем, что улучшение правового положения женщин возможно только путем проведения многочисленных политических программ государством. Так в Украине следовало бы: 1) использовать практику применения международных документов, чтобы в полном объеме исполнять взятые на себя международные обязательства по защите прав человека; 2) усилить контроль за соблюдением данных прав и ответственность за их нарушение; 3) изменение сущности социальной политики, с тем чтобы ценность и достоинство прав женщин стали важным элементом не столько системы украинского законодательства, сколько украинской культуры и менталитета нашего народа.

Литература:

1. korrespondent.net/ukraine/events/1429805.
2. Конвенция о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/cedaw.shtml.
3. Декларация об искоренении насилия в отношении женщин. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/violence.shtml.
4. Электронный ресурс. — Режим доступа: <http://www.un.org/ru/rights>.

Ивлева В.М.

*студентка 3 курса факультета гражданской и хозяйственной юстиции
Национального университета «Одесская юридическая академия»*

ТОРГОВЛЯ ЖЕНЩИНАМИ И ДЕТЬМИ И БОРЬБА С НЕЙ: МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОЙ АСПЕКТ

Спустя два столетия после ликвидации трансатлантической работорговли число современных рабов — жертв торговли людьми — продолжает расти из года в год. Современное рабство не стало более гуманным — наоборот, оно стало еще более изощренным и жестоким.

Проблема торговли людьми, особенно женщинами и детьми, не знает границ и затрагивает как развитые, так и развивающиеся страны. Торговля людьми создает угрозу национальной безопасности, подрывает экономику и стабильность общества и приводит к нарушению основных прав человека и свобод.

Первым глобальным определением прав, которыми обладают все люди — является Всеобщая декларация прав человека от 10 декабря 1948 года, которая состоит из 30 статей и является частью Международного билля о правах человека, наравне с Международным пактом об экономических, социальных и культурных правах, Международным пактом о гражданских и политических правах.

Торговля людьми, особенно женщинами и детьми, на сегодняшний день является третьим по прибыльности видом уголовной деятельности в мире, уступая лишь контрабанде оружия и незаконному обороту наркотиков, и затрагивает 30 миллионов женщин и детей, принося лицам, которые занимаются незаконной торговлей людьми, и криминальным синдикатам прибыль порядка 9,5 млрд. долл. США. Женщины составляют 80 процентов среди всех жертв торговли людьми.

Торговля людьми и эксплуатация в коммерческих и сексуальных целях ставит также и детей в опасные ситуации, что нарушает их права человека. Они подвергаются ситуациям, представляющим угрозу жизни, включая крайнее насилие и физическое и сексуальное посягательство.

Наиболее уязвимыми в отношении торговли людьми считаются девочки, это обусловлено следующими факторами: социальная и экономическая изоляция, насилие, предвзятое отношение по признаку пола и другие формы дискриминации, недооценка женского труда, эрозия социальных норм, трансформация традиционного общества и отношение к девочкам как к источнику удовольствия или как к «детородящим машинам».

Среди основных методов, используемых в торговле детьми, выделяют: брачные и модельные агентства, международное удочерение, эскорт-услуги, наём на работу с обещанием предоставить более высокооплачиваемую работу.

Для эффективного решения проблемы торговли людьми, особенно женщинами и девочками, необходима мобилизация политической воли и ресурсов — как людских, так и финансовых. А на данный момент существует острая нехватка ресурсов для поддержки инициатив по борьбе с этой проблемой. По нашему мнению, необходимо начать с устранения коренных причин торговли людьми, а именно с: нищеты, отсутствия возможностей, неравенство, насилие, войны и другие бедствия, трудности в интеграции мигрантов в местное общество, безнаказанность тех, кто покупает труд и услуги жертв, и наличие спроса на дешёвый труд и услуги.

На международной конференции, которая состоялась 5 марта 2007 года в Штаб-квартире ООН, участники выработали стратегический скоординированный подход к решению этой проблемы, согласно которого предлагалось:

1) эффективное судебное преследование лиц, причастных к торговле людьми, предотвращение торговли людьми и защита пострадавших;

2) эффективное сотрудничество между странами назначения, транзита и происхождения;

3) четкое разграничение между незаконной миграцией, незаконным ввозом людей и торговлей людьми;

4) изучение и устранение комплексных аспектов предложения и спроса в торговле людьми;

5) борьба с двойной дискриминацией женщин и девочек, ставших жертвами торговли людьми [2].

К числу основных достижений на международном уровне в области борьбы с торговлей женщинами и девочками в период после принятия резолюции можно отнести: Конвенции ООН против транснациональной организованной преступности от 23.12.2003 г., Протокол к Конвенции против транснациональной организованной преступности о предупреждении и пресечении торговли людьми, особенно женщинами и детьми, и наказании за нее от 25.12.2003г., Протокол к Конвенции ООН против транснациональной организованной преступности против незаконного ввоза мигрантов по суше, морю и воздуху от 28.01.2004 г. и Факультативный протокол к Конвенции о правах ребенка, касающегося торговли детьми, детской проституции и детской порнографии от 18.01. 2002 года, Протокол к Конвенции ООН против транснациональной организованной преступности против незаконного ввоза мигрантов по суше, морю и воздуху от 28.01.2004, Факультативный протокол к Конвенции о правах ребенка, касающегося торговли детьми, детской проституции и детской порнографии от 18.01.2002.

В некоторых государствах, включая Беларусь, Италию, Норвегию и Финляндию, применяются правовые меры и в рамках внутреннего законодательства, например: в Бельгии на законодательном уровне ведется работа по приведению законодательства в соответствие с Протоколом о предупреждении и пресечении торговли людьми, особенно женщинами и детьми и наказании за нее.

Таким образом, на национальном, региональном и международном уровнях проводится широкомасштабная деятельность по борьбе с явлением торговли людьми, особенно женщинами и девочками,

путем разработки соответствующих международных документов и механизмов, а также принятием государствами национальных законов и политических мер по борьбе с торговлей людьми [1].

Литература:

1. Доклад Генерального Секретаря «Торговля женщинами и девочками» от 28.09.2004 г. [Электрон. ресурс]. — Режим доступа: <http://www1.umn.edu/humanrts/russian/commission/Rtraffickinginwomensgreport.html>

2. Международная конференция «Торговля женщинами и девочками: совместный ответ на вызов» от 5.09.2007 г. [Электрон. ресурс]. — Режим доступа: http://embassies.mfa.gov.by/un/conference/summary_rus.pdf

Самар А.А.

студентка 4 курсу факультету міжнародно-правових відносин та юридичної журналістики

Національного університету «Одеська юридична академія»

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЖІНКАМИ

Серед найголовніших порушень прав людини на життя, свободу та особисту недоторканість (ст.3,4 Загальної декларації прав людини 1948 р.), [2,с.106] в сучасному світі актуальним є злочин, який має багато назв — «біле рабство», «торгівля людьми», «контрабанда людьми». За оцінками експертів щорічно 1-2 млн. жінок стають «живим товаром». Наприкінці ХХ сторіччя з його проявами зіткнулась і Україна.

Складна економічна ситуація в Україні, високий рівень безробіття (67,1% серед безробітних — це жінки), низька заробітна плата (62% від середньої зарплати чоловіків), обмеженість медико-профілактичних заходів (15% жінок працюють за умов, що не відповідають санітарно-гігієнічним нормам), недосконалість законодавства та правова необізнаність громадян, недостатній престиж материнства, неувага до статевого виховання є основними умовами, що сприяють такому явищу як нелегальна міграція і торгівля жінками. Прагнучи кращої долі, люди їдуть за кордон шукати кращу роботу.

Такий вид міжнародного злочину є надзвичайно латентним (понад 70% злочинів залишаються не розслідуваними), основною причиною цього є участь у цьому «бізнесі» державних чиновників найвищих рівнів.

Наша держава — це країна, з якої, як правило, здійснюється експорт жінок на світові ринки інтимного бізнесу — в Туреччину, Італію, Польщу, Іспанію, Німеччину, країни колишньої Югославії, Угорщину, Чехію, Грецію, Російську Федерацію та інші країни. В міжнародній системі Україна визначена як країна — постачальниця жінок. Саме громадянки України зараз складають значну частину живого «товару» на відкритих і таємних ринках Європи та Азії. Ряд експертів одноставно висловлюються про те, що торгівля людьми є однією з галузей кримінального бізнесу, що розвивається найбільш стрімкими темпами в світі; у цій індустрії домінують добре організовані кримінальні синдикати; одержані прибутки йдуть на фінансування інших різновидів злочинної діяльності, в тому числі торгівлі наркотиками та зброєю. За підрахунками Парламентського комітету Італії «Антимафія», лише торгівля жінками та дітьми кожен рік приносить прибутки у розмірі до 20 мільярдів доларів організованим злочинним угрупованням Західної Європи та США.

Започаткування ефективного міжнародного механізму боротьби із цією масштабною проблемою було закладено у 1949 році Генеральною Асамблеєю ООН шляхом прийняття Конвенції про боротьбу з торгівлею людьми і експлуатацією проституції третіми особами, яка набрала чинності в Україні 15 лютого 1955 року. Конвенція спрямована, насамперед, проти втягування жінок до проституції та на боротьбу з торгівлею живим товаром, де прямо названо міжнародним злочином сексуальну експлуатацію особи та використання проституції в секс індустрії.

Сучасним міжнародно-правовим документом щодо протидії торгівлі людьми є Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності та Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює її. У грудні 2000 року в м. Палермо (Італія) Україна, спільно з іншими 124 країнами світу, підписала ці міжнародні документи і ратифікувала 4 лютого 2004 року на сесії Верховної Ради України.

У 2011-2012 році спостерігалися і позитивні, і негативні дії держави щодо торгівлі людьми. Так, у вересні 2011 р. Верховна Рада все ж таки прийняла Закон України «Про протидію торгівлі людьми». З іншого боку весь рік не було системної практичної роботи у сфері протидії торгівлі людьми. Не розроблені нормативно-правові акти на виконання Закону. Не визначений уповноважений орган державної влади, відповідальний за впровадження цієї роботи. Отримання допомоги потерпілими було можливим тільки

завдяки міжнародним та громадським організаціям. У Глобальному звіті щодо стану протидії торгівлі людьми (червень 2011 р.), що готувався експертами Державного департаменту США, Україна залишилася за результатами 2010 р. у другій групі (робота у даній сфері проводиться, але недостатньо).

Метою прийняття Закону є «визначення шляхів законодавчого врегулювання питання протидії торгівлі людьми, мінімізації її наслідків через установлення відповідних організаційно-правових засад, повноважень органів виконавчої влади, визначення статусу осіб, які постраждали від торгівлі людьми, порядку надання допомоги таким особам». Закон визначає: основні напрями реалізації державної політики, спрямованої на протидію торгівлі людьми; повноваження органів виконавчої влади під час здійснення заходів з протидії торгівлі людьми; механізм запобігання торгівлі людьми, боротьби з нею, надання допомоги та захисту постраждалим особам; права постраждалих від торгівлі людьми осіб, які звернулися за допомогою; засади міжнародного співробітництва у сфері протидії торгівлі людьми. Крім того, ним визначена процедура репатріації іноземців та осіб без громадянства, які постраждали від торгівлі людьми, а також спеціальні принципи протидії торгівлі дітьми.

Щодо міжнародних проблем в галузі протидії торгівлі жінками, то важливо відмітити те, що сьогодні існуючі відмінності у законодавстві різних країн протидіють ефективній боротьбі з організованою злочинністю у сфері торгівлі жінками. У деяких країнах, таких як Індія, Японія, Монголія законодавчі акти, що стосуються нелегального перетину кордонів поширюються лише на наркоторгівлю, в то час як торгівля та контрабанда людьми взагалі не вважаються злочинами [1, с. 615].

Узагальнюючи, можна відмітити, що проблема протидії торгівлі жінками може бути розв'язана лише при активній співпраці усіх країн світу як на міжнародному рівні, так і на внутрішньодержавному.

Література:

1. Ярмак В. Х. Міжнародно-правові інститути протидії торгівлі жінками // Держава і право. — 2005 р. — №5.
2. Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми і експлуатацією проституції третіми особами 1949 р. // Юстиція. — 2001 р. — №7. — 110 с.

Бондарь О.І.

*студентка 3 курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДИСКРИМІНАЦІЯ ЖІНОК НА РОБОЧОМУ МІСЦІ

Проблема гендерної рівності є одним з найбільш дискусійних питань в сучасному міжнародному та національному праві. Століттями жінка піддавалась обмеженням прав порівняно з чоловічою частиною населення.

Термін «дискримінація» має латинське походження та перекладається як «розрізнення». Згідно статті 1 Конвенції ООН 1979 р. поняття «дискримінація щодо жінок» — це будь-яке розрізнення, виняток або обмеження за ознакою статі, спрямовані на ослаблення визнання, користування або здійснення жінками, незалежно від їхнього сімейного стану, на основі рівноправності чоловіків і жінок, прав людини та основних свобод у політичній, економічній, соціальній, культурній, громадській або будь-якій іншій галузі.

За трудові права жінок почали боротися лише з середини XVIII століття. Тим, що сьогодні жінкам надана можливість працювати на рівних умовах з чоловіками, обіймати високі державні посади, людство завдячує Кларі Цепкін, Емелін Панкхрест, Емілі Мерфі, Бетті Фрідан та ін. Саме завдяки цим постатям сьогодні факт здобуття жінкою освіти, участь її у виборах, можливість працевлаштування не викликає ніяких обурень, подивів чи захвату.

Правам жінок повністю або частково присвячено цілий ряд міжнародно правових актів. Устав ООН закріпив в загальній формі, в вигляді принципу, рівність чоловіка та жінки. Крім того такий принцип закріпили Загальна декларація прав людини 1948 р., Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966 р. та Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 року, який забороняє дискримінацію у тому числі за ознакою статі. Вказане положення міститься також в Конвенції МОП № 111 про дискримінацію в галузі праці та занять 1958 р., Конвенції МОП № 100 про рівне винагородження чоловіків і жінок за працю рівної цінності. Трудові права жінок закріплені Конвенцією ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р. та рядом інших документів міжнародного характеру.

В національному законодавстві принцип рівності прав і можливостей та заборона дискримінації у сфері праці, і за ознаками

статі в тому числі, закріпленій у Конституції України 1996 р., а саме у статті 21 та 24, Кодексі законів про працю України 1971 р. — стаття 21 та 22.

В 1980 році УРСР була ратифікована Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, згідно зі статтею 11 якої держави-сторони вживають усіх відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок у галузі зайнятості, з тим щоб забезпечити на основі рівності чоловіків і жінок рівні права, зокрема право на працю як невід'ємне право всіх людей, на однакові можливості при найманні на роботу, в тому числі застосування однакових критеріїв вибору при найманні, право на вільний вибір професії чи роду роботи, на просування по службі та гарантію зайнятості, а також на користування всіма пільгами і умовами роботи, на одержання професійної підготовки та перепідготовки, включаючи учнівство, право на рівну винагороду, включаючи одержання пільг, на рівні умови щодо рівноцінної праці, а також на рівний підхід до оцінки якості роботи, право на соціальне забезпечення, зокрема при виході на пенсію, безробітті, хворобі, інвалідності, по старості та в інших випадках втрати працездатності, а також право на оплачувану відпустку, право на охорону здоров'я та безпечні умови праці, включаючи захист репродуктивної функції.

Для запобігання дискримінації щодо жінок після одруження або народження дитини та гарантування їм ефективного права на працю держави-сторони повинні вживати відповідних заходів для того, щоб заборонити, під загрозою застосування санкцій, звільнення з роботи на підставі вагітності або відпустки по вагітності та пологах чи дискримінації з огляду на сімейний стан при звільненні, ввести оплачувані відпустки або відпустки з порівняльною соціальною допомогою по вагітності та пологах без втрати попереднього місця роботи, старшинства або соціальної допомоги, заохочувати надання необхідних додаткових соціальних послуг, з тим щоб дозволити батькам поєднувати виконання сімейних обов'язків з трудовою діяльністю та участю в громадському житті, зокрема шляхом створення і розширення мережі закладів по догляду за дітьми, забезпечувати жінкам особливий захист у період вагітності на тих видах робіт, шкідливість яких для здоров'я доведена [1].

Поняття рівності передбачає рівні можливості участі громадян у всіх сферах життя суспільства. Однак, рівність в правах de jure ще не означає фактичної рівності у здійсненні цих прав de facto [2]. Так, в Україні на сьогоднішній день виникає проблема з реалізацією пункту с) частини 2 статті 11 Конвенції. Ситуація з ДНЗ

надзвичайно складна: місць в державних садках недостатньо, дітей записують в черги, що перешкоджає жінці вільно влаштуватись на роботу.

Дискусійною також є питання відповідальності за порушення прав жінки при працевлаштуванні на роботу. Так, зокрема стаття 172 ККУ передбачає відповідальність за незаконне звільнення працівника з роботи з особистих мотивів, а також інше грубе порушення законодавства про працю. Чи розуміти відмову у прийнятті на роботу з підстав належності до жіночої статі як грубе порушення — поняття досить оціночне. Проте слід відмітити кваліфіковану відповідальність за дії, передбачені другою частиною цієї ж статті, тобто за грубе порушення законодавства про працю щодо вагітних жінок чи матерів, що мають дітей до 14 років або дітей-інвалідів.

В процесі розгляду даного питання хотілося б ще звернути увагу саме на підстави, що спонукають роботодавця охочіше приймати на роботу чоловіків. До них належать можливість вагітності жінки, вірогідність необхідності отримання відпустки по догляду за хворою дитиною, вища емоційна чутливість жінки та її більша схильність до депресій порівняно з чоловіками.

Отже, з вище зазначено варто зробити висновок, що жінка потребує більшої захищеності з боку законодавця порівняно з чоловіком. Українським національним законодавством закріплені положення, що надають їй певних пільг при працевлаштуванні, та ратифіковано ряд конвенцій, що спрямовані на встановлення гендерної рівності та ліквідацію дискримінації щодо жінок. Проте чинному урядові варто прикладати більше зусиль для надання можливостей жінці реалізувати свої права на рівні з чоловіками.

Література:

1. Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 1979 р. // — [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_207
2. Песоцкая Т. Равенство мужчин и женщин — один из принципов гуманизма.— 2003/2004. — № 1 (30).
3. Они боролись за твои права. Великие женщины, которые изменили общество [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://glola.ru/career/oni-borolis-za-tvoi-prava/>

Кучерук А. М.

*студентка 3 курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМА ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

У ХХ ст. жінки з усього світу започаткували активний міжнародний рух за права жінок. Наслідки цієї діяльності особливо відчутні на міжнародному рівні. Чи існує проблема гендерної рівності в Україні? На це запитання можна з достатньою впевненістю відповісти і ствердно, і негативно. Такий парадокс. Начебто проблема має бути у нас, оскільки вона існує в усьому світі. З іншого боку, більшість із юристів, обізнаних із судовою практикою національної юрисдикції, не посилятимуться в предметній розмові на справу, розглянуту у зв'язку із статевою дискримінацією не тільки у сфері трудових правовідносин, а й у сфері реалізації інших соціальних прав, наприклад, права на освіту, або публічних прав, зокрема виборчих [3, с. 184].

Активна діяльність протягом останнього десятиліття зробила права жінок більш окресленими, зараз же завдання полягає в тому, щоб зробити їх більш досяжними. Україна, яка обрала демократичний шлях розвитку, спрямовує свою законодавчу і державну діяльність на створення рівних гендерних відносин в усіх царинах соціального життя. Принцип гендерної рівності закріплений в Конституції України, а саме рівність чоловіків та жінок в усіх сферах життя. Гендерної рівності торкаються ст. ст. 21, 24, 51 Конституції України, ч. 3 ст. 24 безпосередньо присвячена подоланню дискримінації стосовно жінок в Україні та наголошує на тому, що рівність прав жінок і чоловіків забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній та культурній діяльності, у здобутті освіти та професійній підготовці, у праці та винагороді за неї. Окрім цього Україна ратифікувала Конвенцію про ліквідацію усіх форм дискримінації по відношенню до жінок, Декларація про викорінювання насилля щодо жінок, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Міжнародний пакт про соціальні, економічні та культурні права [1, с. 154].

Однак, незважаючи на багатообіцяючі зміни в міжнародному праві та практиці, жінки з усього світу ще стикаються з повсякденною реальністю нехтування їхніми правами. Крім того, їм часто бракує засобів та знань, необхідних для використання системи

прав людини, для боротьби проти зловживань. Окрім того, на жаль, ці нормативно-правові акти носять декларативний характер та не забезпеченні механізмами реалізації, тобто фінансовими та організаційними ресурсами для забезпечення даних зобов'язань. Ще однією з проблем є те, що громадянське суспільство в Україні на сьогоднішній день, на жаль, не є силою, яка здатна вплинути на гендерну ситуацію в країні. Основними жіночими проблемами є домашнє насильство, проституція та торгівля жінками, наркоманія, безробіття, відсутність послідовної державної політики в цій сфері. Особливої гостроти набула проблема сексуальних зазіхань, які вважаються нормою у відносинах між керівниками-чоловіками та підлеглими-жінками. Законодавче закріплення гендерної рівності не допомогло жінкам відчути себе більш рівноправними, тому на шляху до встановлення гендерної рівності у нашому суспільстві необхідно боротися з наступними чинниками:

- стереотипами масової свідомості, які й досі розглядають жінку як слабку у порівнянні з чоловіком істоту, яка є другорядною в трудових правовідносинах, але виховання спроможне змінити гендерну менталітетність;

- кризовою економічною ситуацією (і особливо з безробіттям, яке часто штовхає жінок на заробітчанство) та переважаючий на ринку праці попит на працівників-чоловіків, а не жінок;

- слабorozвинутим громадянським суспільством, у тому числі з пасивністю жіночих організацій та окремих жінок у відстоюванні своїх законних прав та свобод;

- відсутністю національного механізму щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків в усіх сферах суспільного життя [2, с. 188].

З 1 січня 2006 р. набрав чинності Закон України « Про забезпечення рівних пав та можливостей жінок і чоловіків» , в якому наша країна зробила наступний крок до розбудови гендерного законодавства, інтеграції гендерних аспектів європейського права до національної системи.

Проте на даний момент найбільш ефективним щодо реалізації основних принципів охорони праці залишається КЗпП України. Наразі в країні не спостерігається значних гендерних відмінностей щодо можливості доступу до ринку праці. Проблеми гендерної нерівності в українському суспільстві мають принципово інший характер: високі рівні зайнятості та освітньо-професійної підготовки жінок супроводжується їх незначним представництвом у сфері прийняття рішень в політичному житті, на вищих щаблях

державного управління, зосередження жінок і чоловіків на посадах різного рівня та в різних сферах економічної діяльності, значним гендерним розривом в рівні доходів населення [1, с. 320].

Ситуація в сьгоднішній Україні потребує створення і реалізації державної програми подолання даних проблем, адже зміни у становищі жінок в Україні можливі лише за умови послідовної державної гендерної політики.

Література:

1. Лобанова Л.С. Гендерні стратегії сталого розвитку України: Навчальний посібник. — К.: Фенікс, 2004. — 432 с.
2. Мельник Т. Р. Жінки та чоловіки в політичних партіях України: Навчальний посібник. — Х.: Одиссей, 1999. — 344 с.
3. Пасічник М. П. Гендерна рівність у законодавстві про працю: Підручник. — К.: Прецедент, 2007. — 230 с.

Сільвеструк І.О.

*студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЖІНКИ У КОРАНІ

На даний час проблемі захисту прав людини приділялася значна увага. В даних тезах предметом дослідження є вужче коло питань, що полягає у захисті прав жінок у мусульманському праві, а саме в Корані.

Не існує єдиної думки, щодо гуманності ставлення до жінок у мусульманських країнах, адже за сучасними мірками в цих державах статус жіночої половини населення залишився на попередній стадії розвитку та характеризується патріархальною силою з боку чоловіка, брата, батька.

Можна навести факти, що підтверджують як гендерну рівність у правах осіб, так і переважаючий статус чоловіків у багатьох сферах суспільного життя.

Загалом, у Корані четверта Сура звучить як «Жінки» та містить у собі 176 частин що забезпечують та регулюють їх статус. Існує безліч обставин, закріплених нормативно, в яких містяться переваги прав чоловіків над жінками. Для прикладу можна навести : «Чоловіки є вартніші від жінок» (Сурах 2:228) [1, с. 30]. Отже, Коран визначає переважаючий статус чоловіка, чим самим ставить жінку на задній план. З цієї норми випливає і подальше ставлення

до жінки, навіть її процесуальні права також підлягають утисків: «Жінки мають половину прав чоловіка як свідки на судах (Сурах 2:282) та при отриманні спадщини» (Сурах 4:34) [1, с. 57].

Одна з норм Корану, а саме право чоловіка бити своїх жінок за проступки і вчинки не гідні її сім'ї є: «Добропорядні жінки віддані [своїм чоловікам], зберігаючи честь і все, що Аллах велів берегти, перестерігайте, [потім] не кохайте у подружніх ложах і [нарешті] побийте. І коли вони стануть покірні вам, не завдайте їм кривди нічим». (Сурах 4:34) [1, с. 56]. Викликають одвічний інтерес та суперечки між вченими. Адже, з одного боку, дане твердження зародилося з історичного розвитку самого мусульманського суспільства і утворилося із принципу виховання жінки її батьком, чоловіком протягом життя, навіть такими жорстокими на сьогоднішній погляд методами. Але міститься попередження та межі використання даного покарання, а саме, лише поки особа не виправиться, подальше побиття є недоцільним та не правильним з погляду вчення. З іншого боку дане твердження беруть на озброєння сучасні феміністки, що розпочали свою активну діяльність проти насильства у сім'ї. Вони стверджують, що побиття жінок це порушення природних прав людини, жінки. Тому дані своєрідні можливості чоловіка засновані на дотриманні приписів Аллаха потрібно зменшити, а в кінцевому результаті знищити та залишити лише як історично відмерлу норму.

Ще однією нормою, що регулює статус жінки та підпорядковує її права чоловіку можна вважати: «Ваші жінки — нива для вас, ходіть на вашу ниву, коли побажаєте...» (Сура 1,2:223) [1, с. 13]. Отже, загалом статус прав жінки в мусульманському праві становить похідну структуру від прав чоловіків. Більшість обмежень застосовуються винятково для обслуговування та задоволення бажань чоловіків. Ще одним прикладом можна вважати приписи Корану, що регулюють зовнішній вигляд жінки в ісламі та мають чітко визначений імперативний характер, а саме: «О пророк, скажи твоїм дружинам, дочкам і дружинам віруючих, хай вони зближують на собі свої покривала. Це краще, ніж їх побачать; і не зазнають вони образ» (Сура1,33:59) ; «О пророк, скажи твоїм дружинам, дочкам і дружинам віруючих, хай вони зближують на собі свої покривала. Це краще, ніж їх побачать; і не зазнають вони образ» (Сура1,33:59) [1, с. 12]. Такі постулати захищають чоловіків від спокуси з боку жінки та надають рекомендації для одягу жінки. З іншого ж боку порушення даних «порад» буде нести за собою оуд оточуючих. Хоча ці положення не однозначно розглядаються,

адже це більшою мірою історично установлене обмеження і повноцінним утиском прав жінки не можна його вважати.

Щодо факторів, що закріплюють та захищають права жінок можна віднести такі норми, що до прав на отримання спадщини: Чоловікам — свій виділ з долі, що їм батьки та близькі залишили в спадок, і жінкам належить їх виділ, що батьки та рідні залишили їм в спадок, будь то спадок великий чи малий (Сура 4:8) [1, с. 43]. Також закріплюється право жінки на працю, можливість її діяльності у різних сферах але з певними виключеннями, наприклад жінка не може залишатися наодинці з чоловіками. Її робота не повинна заважати більш важливим речам, наприклад турботі про дітей. Переважно, щоб в жіночих навчальних закладах, спортивних центрах працювали жінки, ніж чоловіки. Деякі ісламські школи не дають жінці права обійняти посаду судді. Інші (ханафітського мазхаб) говорять про заборону тільки на кримінальний суд і дозволяють вести цивільні справи. Це пов'язують з бажанням захистити жінку від тягаря розгляду жорстоких, кривавих кримінальних справ. Отже, своєрідні обмеження містять у собі не лише зменшення прав особи та не забезпечення її належного статусу, але і захист прав жінки, надання їй можливості розвиватися та удосконалюватися в межах релігійного світогляду [2, с. 40].

Отже, забезпечення та регулювання правового статусу жінки в мусульманському праві та Корані є актуальною темою, та містить у собі проблему історично утверджених нерівностей, утисків, що потребують більш детального вивчення та коригування. Адже багато положень, що помилково вважаються утисками та пригнобленнями статусу жінки можна віднести до історичних традицій. Таким чином набуваючи іншого змістовного наповнення.

Література:

1. Пороховий І.В. Коран. — Київ, 1991. — 560 с.
2. Чепульченко Т.О. Права людини в ісламі. — Вісник НТУУ «КПІ». — 2001. — №. 1. — 57 с.

Меркуш А.В.

*студент 3 курса Института прокуратуры и следствия
Национального университета «Одесская юридическая академия»*

МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОЙ МЕХАНИЗМ ЗАЩИТЫ ПРАВ БЕЖЕНЦЕВ

Проблема защиты прав беженцев как таковая — явление не новое. На сегодняшний день весьма затруднительно назвать государство, которое не сталкивалось бы с данной проблематикой, что обусловлено возникновением различного рода чрезвычайных ситуаций, военных и гражданских конфликтов, межэтнических и религиозных конфликтов, которые попросту вынуждают людей покидать свою родину, часто без всяких средств для существования, спасаясь от гонений и преследований. В связи с этим проблема беженцев справедливо считается одной из трагедий человечества в наше время, а по образному выражению папы римского Иоанна Павла II «позорной раной нашего времени» [1, с. 30].

О чрезвычайной серьезности данной проблемы свидетельствуют следующие факты, основанные на статистике ООН в соответствии с которой к концу 2004 года в мире насчитывалось около 17 млн. классических беженцев, лиц ищущих убежища, внутренне перемещенных лиц, причем около 80% из них составляют женщины и дети [2, с. 4], а уже к 2010 году число беженцев, соискателей политического убежища и переселенных лиц достигло рекордной за последние 15 лет отметки и составило почти 44 млн. человек.

Трагическое положение беженцев, а также усложнение отношений между различными государствами, вызванное их массовыми потоками, уже к середине 40-х годов, привело к тому, что международное сообщество осознало необходимость создания стабильного универсального международного правового механизма по защите прав беженцев, а также разработки международных и национально-правовых процедур по предоставлению статуса беженца. В связи с этим даже был выделен особый институт международного права — права беженцев.

Беженцы относятся к наиболее уязвимым категориям населения и в наиболее широком понимании к ним можно отнести любое лицо, которое пытается спастись от обстоятельств, которые угрожают его жизни и по этой причине вынуждено покинуть место своего проживания. Однако такое понятие весьма условно. Более полным представляется определение, приведенное в Конвенции о

статусе беженцев 1951 г., согласно которому беженцами считаются лица, которые в силу обоснованных опасений стать жертвами преследований по признаку расы, национальности, религиозных убеждений, гражданства, принадлежности к определенной социальной группе или политическим убеждений находятся за пределами государства гражданства или обычного места проживания и не могут или не желают пользоваться защитой этого государства в следствии перечисленных опасений, или по иным соображениям. Также, целесообразно упомянуть определение, которое содержится в ст.1 ЗУ «О беженцах и лицах, нуждающихся в дополнительной или временной защите», которое практически полностью совпадает с выше приведенным определением: беженец — лицо, которое не является гражданином Украины и в результате обоснованных опасений стать жертвой преследований по признакам расы, вероисповедания, национальности, гражданства (подданства), принадлежности к определенной социальной группе или политическим убеждениям находится за пределами страны своей гражданской принадлежности и не может пользоваться защитой этой страны или не желает пользоваться этой защитой в результате таких опасений, или, не имея гражданства (подданства) и находясь за пределами страны своего предыдущего постоянного проживания, не может или не желает вернуться к ней в результате упомянутых опасений [3, ст. 1].

Международно-правовой механизм защиты прав беженцев по своей сущности является составляющей частью механизма международной защиты прав человека и функционирует в двух направлениях: 1) Разработка конвенций и деклараций, содержащих международные обязательства в области прав беженцев; 2) Контрольная деятельность международных органов за соблюдением государствами международных обязательств по правам человека. Первое из отмеченных направлений состоит в международно-правовом регулировании статуса беженца, как на универсальном, так и на региональном уровнях, второе — подразумевает организационно-правовую деятельность специальных международных органов по защите прав беженцев. Необходимо также отметить, что международная защита прав беженцев имеет некоторые особенности, что объясняется спецификой статуса беженца: во-первых — защита прав беженцев практически полностью зависит от конкретного государства, международные акты лишь ориентируют государство на разработку законодательства в соответствии с конвенционными положениями; во-вторых — беженцы лишены права защиты своего

государства, что принципиально важно, так как, по сути, им остается рассчитывать только на международную защиту своих прав и интересов, что в свою очередь обуславливает широту функций международных органов в данном направлении.

Относительно первого направления деятельности (т.е. нормотворческого), необходимо указать на ряд международных договоров которыми регулируется правовой статус беженцев. К ним в первую очередь относится Конвенция 1951 г., которая представляет собой универсальный договор наиболее полно регламентирующий правовой статус беженцев (в частности в конвенции предусмотрено: само понятие беженца, права и обязанности беженцев на территории государства убежища, установлено 4 правовых режима для беженцев, закрепляется принцип не высылки беженцев законно проживающих на территории страны, предоставляется свобода выбора места проживания в пределах территории страны убежища, предусмотрена обязанность государства выдавать удостоверение личности беженца и т.д.), что касается конвенций принятых в рамках региональных международных организаций, то они восприняли положения Конвенции 1951 г., примером может служить Конвенция по конкретным аспектам проблем беженцев в Африке 1969 г. или Соглашение СНГ о помощи беженцам и вынужденным переселенцам от 24.09.1993 г. Что касается политики ЕС в отношении беженцев, то она впервые получила свое правовое закрепление в Амстердамском договоре 1997 г., до его принятия государства самостоятельно решали вопрос о предоставлении статуса беженца, при этом игнорируя положения конвенции 1951 г. В виду отсутствия единой политики, прослеживалась тенденция к ограничению потока беженцев в западноевропейские государства, более того, нарушался принцип не высылки беженцев (примером может служить Германия, высылавшая боснийцев — в Хорватию, а Эфиопов — в Судан) [4, с. 30], что в конечном итоге вело к неблагоприятным последствиям для беженцев. Но с принятием Амстердамского договора постепенно формируется единая политика ЕС относительно защиты беженцев. Также достаточно важную роль играет Директива «О минимальных стандартах предоставления гражданам третьих стран или лицам без гражданства статуса беженцев либо, лиц нуждающихся в иной международной защите, и содержания предоставляемой защиты» от 29.04.2004 [5, с. 58].

Что касается второго направления деятельности (т.е. организационно-правового, контрольного) то внимание необходимо обратить на конкретные органы, на которые возложена обязанность

по защите прав беженцев. В структурном отношении механизм международной защиты беженцев включает две категории органов:

- 1) Специализированные органы, учрежденные в рамках ООН для решения проблем беженцев (Управление Верховного комиссара ООН по делам беженцев, Ближневосточное агентство ООН для помощи палестинским беженцам и организации работ) в частности на комиссара возложен широкий перечень обязанностей, к которым относятся: участие в правотворческом процессе, оказание всесторонней помощи беженцам, осуществление надзорной функции за соблюдением прав беженцев, также получение добровольных общественных и частных средств для осуществления помощи беженцам и т.д.
- 2) Общие международные органы по правам человека, действующие на основании международных соглашений, созданные в рамках ООН (Совет по правам человека) в данном случае речь идет о соблюдении прав человека без учета особенностей статуса беженца. Кроме того, в силу многообразия помощи, которую оказывают международные институты по правам человека беженцам, в структуру механизма международной защиты так или иначе входят такие специализированные учреждения ООН как ЮНЕСКО, ВОЗ, ФАО и др.

На основании выше изложенного можно сделать вывод, что механизм международной защиты прав беженцев является весьма эффективным, и по сути единственным средством защиты для беженцев (в виду того, что они не пользуются защитой государства гражданства). Активное правотворчество в данной сфере, а также осуществление своих функций выше перечисленными органами, является, несомненно, важным условием для решения рассматриваемой проблемы, однако еще более важным является восприятие конвенционных норм каждым отдельным государством, и приведение своей политики по отношению к беженцам в соответствие в первую очередь с положениями Конвенции о статусе беженцев 1951 г. Украина присоединилась к конвенции ООН о статусе беженцев 10 января 2002 года (также присоединилась к Протоколу о статусе беженцев 1967 г.), еще ранее Украиной была подписана Всеобщая декларация прав человека (в которой сказано, что каждый человек имеет право искать убежище в другой стране), тем самым Украина взяла на себя большинство обязательств заложенных в конвенции 1951 г. (по состоянию на 2002 год, только Украина и Молдова среди европейских государств не подписали данную конвенцию). В целом, действующее украинское законодательство относительно регламентации правового статуса беженцев соответствует международным стандартам.

Литература:

1. Тодорович И., Моргун Ю. ООН и права беженцев // Белорусский журнал международного права и международных отношений. 2004. №3. — С.30.
2. Беженцы в цифрах. Женева: УВКБ ООН, 2004. — С.4.
3. Закон Украины «О беженцах и лицах, нуждающихся в дополнительной или временной защите». [Электронный ресурс]. — режим доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>
4. Тодорович И., Моргун Ю., Селиванов А. Решение проблемы беженцев в начале XXI в. // Журнал международного права и международных отношений. 2005. №1. — С. 30.
5. Павлова Л.В., Селиванов А.В. Международно-правовой статус беженца: пособие для студентов вузов. — Мн.: Тесей, 2006, — С. 58.

Завтур В.А.

*студент 3 курса Института прокуратуры и следствия
Национального университета «Одесская юридическая академия»*

ПРАВО НА ПРЕДОСТАВЛЕНИЕ УБЕЖИЩА В СОВРЕМЕННОМ МЕЖДУНАРОДНОМ ПРАВЕ И ПРАКТИКЕ УКРАИНЫ

На сегодняшний день обеспечение безопасности всем людям на планете продолжает оставаться одним из самых приоритетных направлений деятельности всех международных правительственных и неправительственных организаций. Вместе с тем, предотвращать вооруженные конфликты, факты нарушения прав человека, насилия, бедность становится довольно трудно. Люди, не имеющие свободы и безопасности, достаточного уровня жизни зачастую стремятся найти убежище за пределами своей родины. Обеспечение прав и свобод беженцев и создание новой политики в этой сфере последнее время достаточно широко обговаривается в странах Европейского Союза, в Украине также принимаются нормативно-правовые акты, регулирующие правовой статус беженцев, порядок предоставления такого статуса. Данная тема становится особо актуальной в свете последних событий на международной арене, в частности, вооруженных конфликтов на Ближнем Востоке и массовыми переселениями из Сирии и близлежащие государства.

Следует отметить, что проблема беженцев в мире существует с конца XIX века, когда государства официально определились относительно своих границ. Абсолютно новым этапом в решении проблем беженцев стало создание Организации Объединенных

Наций и принятие в 1948 году Всеобщей Декларации прав человека, которая закрепила ряд основополагающих принципов, в частности равенство всех людей не зависимо от расы, национальности, цвета кожи, религиозных, политических и иных убеждений. Ст.14 Декларации закрепила право каждого искать убежище от преследований в других странах и пользоваться этим убежищем.

В 1951 году было создано специализированное учреждение ООН -Управление Верховного комиссара по правам беженцев, которое действует и на сегодняшний день. С начала 90-х годов УВКБ участвовала в различных операциях по массовым перемещениям населения во всем мире, в частности, переселение почти 2 млн. курдов в Ирак и на границу между Турцией и Ираком, побег почти 300 тыс. людей из Сомали в Кению, направляли группы реагирования в Юго-Восточную Азию, Закавказье во время «карабахского конфликта».

Основными международными договорами, которые регулируют статус беженцев, являются Конвенция 1951 года о статусе беженцев и Протокол 1967 года. Конвенция состоит из Преамбулы и 46 статей, нормы, содержащиеся в ней, регулируют вопросы относительно личного статуса, гражданских, трудовых прав, социального обеспечения, обязанностей по отношению к стране проживания. На сегодняшний день к Конвенции присоединились 144 государства, что свидетельствует о ее широком признании как на международном так и на региональном уровнях.

В Конвенции Организации африканского единства о регулировании конкретных аспектов проблем беженцев в Африке 1969 г. дается более обширное понимание тех причин, которые могут вызвать такое явление как беженство и помимо преследований к ним относят внешнюю агрессию, оккупацию, иностранное господство и события, серьезно нарушающие общественный порядок.

ООН неоднократно заявляла о том, что в Украине права беженцев во многом не соответствуют международным стандартам и довольно часто нарушаются. Среди наиболее серьезных нарушений УВКБ отмечало открытость конфиденциальной информации о беженцах, возможность содержания под стражей и возможность высылки.

В частности, в 2008 году в Окружной административный суд г. Киева поступил иск гражданина Конго на действия Государственного комитета по вопросам национальностей и религий с требованием отменить решение, согласно которому ему отказывают в получении статуса беженца и обязать принять решение

о предоставлении статуса беженца. Он аргументировал необходимость предоставления убежища тем, что на родине он может быть убит, так как преследуется по политическим мотивам в связи с деятельностью своих родителей. Его дядя был главой ЦИК на президентских выборах и отказался принять взятку и сфальсифицировать результаты. Теперь вся его семья преследуется в Конго действующим правительством. Тем не менее, Комитет отказал данному лицу и посчитал его доводы не достаточно аргументированными. Суд удовлетворил иск частично и потребовал от Государственного комитета пересмотреть заявление гражданина Конго.

Аналогичных дел достаточно много. Судебная практика Украины в сфере рассмотрения дел по вопросам беженцев, к сожалению, остается не выработанной. Именно поэтому, 25 мая 2011 года Региональное Представительство УВКБ ООН по делам беженцев в Украине, Беларуси и Молдове провело семинар для судей с целью обсуждения практики ЕСПЧ относительно беженцев.

Новый Закон Украины «О беженцах и лицах, нуждающихся в дополнительной или временной защите» от 08.07.2011 внес много изменений в их правовой статус. Значительным шагом вперед стала возможность воссоединения семей иммигрантов, дополнены основания приобретения статуса беженца.

Тем не менее, было отмечено, что новый Закон не гарантирует защиту от истязательств, жестокого поведения и достаточно ограничено касается вопросов процедуры принудительного выдворения.

Таким образом, отечественное законодательство было изменено и дополнено в соответствии с международными стандартами, однако дальнейшее реформирование в сфере миграционной политики все еще будет продолжаться.

Литература:

1. Конституція України, від 28.06.1996р.// www.zakon.rada.gov.ua
2. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту. Закон від 08.07.2011 № 3671-VI.// www.zakon.rada.gov.ua
3. Загальна декларація прав людини // www.zakon.rada.gov.ua
4. Конвенція про статус біженців.// www.zakon.rada.gov.ua
5. Мосьондз С. Проблема біженців: історія виникнення, сучасний стан та проблема розв'язання// Підприємництво, господарство і право. 2004. Вип.№ 12
6. Москаль Г. Формування системи міграційної політики в контексті національних інтересів// <http://www.viche.info/journal/3167/>
7. Євросоюз встановить єдині правила надання притулку біженцям// режим доступу: <http://tyzhden.ua/News/23781>
8. ООН звинувачує Україну у систематичному порушенні прав біженців // режим доступу: <http://tyzhden.ua/News/22993>

Клопот В.Г.

*студент 3 курса Института прокуратуры и следствия
Национального университета «Одесская юридическая академия»*

ЗАЩИТА ПРАВ БЕЖЕНЦЕВ МЕЖДУНАРОДНЫМИ И НАЦИОНАЛЬНО-ПРАВОВЫМИ СРЕДСТВАМИ

Одной из актуальных проблем в международном праве является нарушение прав беженцев. Беженцы сталкиваются с нарушением прав человека. Во время поиска убежища они часто подвергаются ограничительным мерам, лишаящим их возможности доступа на безопасные территории. Нередко они задерживаются или насильно возвращаются в районы, где их жизнь, свобода и безопасность оказываются под угрозой. Многие подвергаются нападениям вооруженных группировок или рекрутируются в вооруженные силы, где их принуждают воевать в рядах той или иной стороны в гражданских конфликтах. Лица, ищущие убежища, и беженцы нередко являются также жертвами грубейших проявлений расизма.

По определению, закрепленному в Конвенции ООН о статусе беженцев, беженец это лицо, которое «в силу вполне обоснованных опасений стать жертвой преследований по признаку расы, вероисповедания, гражданства, принадлежности к определенной социальной группе или политических убеждений находится вне страны своей гражданской принадлежности и не может пользоваться защитой этой страны или не желает пользоваться такой защитой вследствие таких опасений; или, не имея определенного гражданства и находясь вне страны своего прежнего обычного местожительства ..., не может или не желает вернуться в нее вследствие таких опасений...» Согласно ст. 12 Конвенции, личный статус беженца определяется законами страны его домициля (т.е. юридически оформленного места пребывания) или, если у него такого не имеется, законами страны его проживания [1, с.437].

Конвенция о статусе беженцев 1951 г. и Протокол к ней, касающийся статуса беженца 1967 г. являются универсальными документами по вопросам беженцев. Они заложили фундамент для международно-правовой работы в отношении данной проблемы. Однако в современное время они не могут в полной мере регулировать все возможные ситуации, возникающие в связи с проблемой

прав беженцев, так как изначально положения этих документов были привязаны к определенным временным и географическим условиям.

Документы, принятые на региональном уровне, — декларации, соглашения, конвенции — либо расширяют и дополняют, либо ограничивают положения Конвенции о статусе беженцев 1951 г. и Протокола, касающегося статуса беженца от 1967 г.

Одним из первых документов регионального уровня стала Конвенция 1969 г. по конкретным аспектам проблем беженцев в Африке.

В 1984 г. была принята Картахенская декларация, которая так же расширяет права беженцев. В частности декларация внесла в область развития прав беженцев несколько новых аспектов — признание права беженца на воссоединение с семьей одним из основных принципов обращения с беженцами.

Большинство стран, ратифицировавших Конвенцию о статусе беженцев, не приняли внутреннего законодательства для ее исполнения. И тем не менее, многие из этих стран обеспечили защиту массам лиц, бежавших от преследования [2, с.25].

Украина также осуществляет политику, направленную на защиту прав беженцев. Основу украинского законодательства о беженцах составляют: Закон Украины «О беженцах и лицах, которые нуждаются в дополнительной или временной защите», Закон Украины «О гражданстве» и Закон Украины «О правовом статусе иностранцев и лиц без гражданства». Данные законодательные акты закрепляют равенство лиц, признанных беженцами, с гражданами Украины, кроме случаев предусмотренными в Конституции Украины, в законах и международных договорах, согласие на обязательность которых предоставлено Верховной Радой Украины.

Усиливается тенденция не впускать на свою территорию лиц, ищущих убежища. Некоторые правительства в условиях притока лиц, ищущих убежища, экономических мигрантов и нелегальных иностранцев ввели ограничительные меры, препятствующие въезду на их территории. Эти меры включают установление сложных или обременительных условий получения виз гражданами некоторых стран и наложение штрафов на авиакомпании, которые перевозят иностранцев, не имеющих документов — данный факт способствует насильственному возвращению беженца и называется *non-refoulement* ('refouler' по-французски, высылка или принудительное возвращение) — один из основных принципов в международном праве предоставления убежища [3, с.88]. Этот принцип

закреплен в ст. 33 Конвенции ООН о статусе беженцев: «Договаривающиеся государства не будут никоим образом высылать или возвращать беженцев на границу страны, где их жизни или свободе угрожает опасность вследствие их расы, религии, гражданства, принадлежности к определенной социальной группе или политических убеждений» [1, с. 444].

Ст. 31 Конвенции о статусе беженцев говорит о том, что беженцы не должны быть наказаны за незаконный въезд на территорию государства, если они прибыли непосредственно из территории, на которой им угрожала опасность, при условии, что они сами явятся к властям. Поэтому лица, ищущие убежище не должны подвергаться заключению за наличие фальшивых удостоверений или за уничтожение удостоверений личности или проездных документов. [1, с.443]

Для помощи беженцам и контролем за соблюдением их прав, были созданы и функционируют следующие органы: Верховный Комиссар ООН по делам беженцев, Международный Комитет Красного креста. Проблема беженцев продолжает оставаться одной из наиболее актуальных проблем международного права, которая требует немедленного решения, т.к. существование такой категории людей, как беженцы, является доказательством нарушения прав человека, закреплённых в международном праве.

Литература:

1. Конвенция о статусе беженцев 1951 г. // Права человека: Сборник международно-правовых документов. — С. 437-449.
2. Протокол, касающийся статуса беженцев 1967 г. // Права человека: Сборник международно-правовых документов. — С. 449-451.
3. Моргун Ю. Ф. Деятельность УВКБ ООН по международной защите прав детей-беженцев // Белорусский журнал международного права и международных отношений. — 1999. — № 2. — С. 87-94.
4. Международно-правовой статус беженца : пособие для студентов вузов / Л. В. Павлова, А. В. Селиванов. — Мн. : Тесей, 2006. — 192 с.

Рыжук Е.В.

*студентка 3 курса Института прокуратуры и следствия
Национального университета «Одесская юридическая академия»*

РЕПАТРИАЦИЯ КАК СРЕДСТВО ЗАЩИТЫ И ВОССТАНОВЛЕНИЯ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА

На данный момент, к сожалению, нет комплексных, всеохватывающих научных исследований, касающихся репатриации как категории международного права, в частности в сфере защиты прав человека. Так же отсутствуют исчерпывающие классификации по тем или иным критериям. В данной работе мы попытаемся обобщить существующие точки зрения относительно содержания понятия и видов репатриации и определиться со степенью влияния и эффективности её применения в контексте защиты и восстановления прав человека.

Репатриацию рассматривают в различных аспектах: как право, обязанность, средство защиты, средство восстановления прав. Но не редко репатриация может выступать также средством нарушения прав человека, в частности таковой в большинстве случаев является недобровольная репатриация. Хотя существуют Вывод ООН № 40 (XXXVI) «Добровольная репатриация» от 01.01.1985 (последние изменения в октябре 2010г.), но он направлен исключительно на беженцев, что даёт нам право говорить о том, что относительно других субъектов репатриация может быть и недобровольной. А существующие практические примеры лишь подтверждают этот факт.

Также следует разграничивать некоторые термины, которые часто отождествляют с репатриацией, в частности такие как «возвращение» и «реэмиграция» [2, с.256-257]. Термин «возвращение» шире по содержанию, так как помимо репатриации он включает в себя реэмиграцию; экстрадицию, в случае выдачи преступника государству, гражданином которого он является и ряд других схожих по своему содержанию понятий. Что касается «реэмиграции», то существует два главных отличия от «репатриации»: а) реэмиграция носит самостоятельный и добровольный характер, а репатриация является возвращением в страну гражданства, происхождения на основе международных договоров, т.е. может быть не добровольной; б) учитывая критерий добровольности, определённую роль играет фактор вынужденности пребывания лица за рубежом. Так, например, депортированные народы можно считать в статусе

вынужденных мигрантов и они подлежат репатриации, а если же нельзя установить вынужденность пребывания лица (например, экономическая миграция), в случае его возвращения будет иметь место факт реэмиграции [3, с.35].

Итак, репатриация — возвращение в страну гражданства, постоянного проживания либо происхождения лиц, которые оказались в силу различных обстоятельств на территории других государств [1, с. 284]. Страной, организующей репатриацию, может быть и страна приёма, и страна возвращения. Круг субъектов, которые подлежат репатриации, довольно широк. На наш взгляд, её применение, как средства защиты и восстановления прав человека, наиболее эффективно и целесообразно относительно следующих из них: беженцы, вынужденные переселенцы, нелегальные мигранты, моряки, освобождённые военнопленные, жертвы торговли людьми.

Остановимся на некоторых из них. Например, что касается моряков, то перечень оснований для репатриации содержится в Кодексе Торгового мореплавания Украины (ст.55, п.16 ст.42); в Конвенции Международной организации труда 2006 года о труде в морском судоходстве (Женева, 23 февраля 2006 года), которая пересмотрела Конвенции № 166 «О Репатриации моряков» от 9 октября 1987 года и Конвенцию МОТ № 23 «О репатриации моряков» 1926 года. Например, репатриация необходима в случае оставления судовладельцем экипажа на произвол судьбы в порту иностранного государства, при аресте команды судов властями иностранных государств под предлогом нарушения норм международного морского права либо законодательства, при нарушении социально-экономических прав моряков. Так в апреле 2012 г. украинский экипаж судна «Виктор Лекарев» на рейде в порту Немрут (Турция) объявил голодовку в связи с многомесячным неполучением зарплаты от британской фирмы судовладельца, кроме того он в буквальном смысле оказался без возможности вернуться на родину или сойти на берег так как на таком судне (земснаряде) должны находиться минимум 11 человек. Существует ряд других проблем связанных с возвратом на родину: пиратство (по количеству пиратских нападений Украина занимает 2 место после Филиппин), нарушение прав моряков крьюнговыми компаниями, которые не контролируются государством, в связи с чем, часто не предоставляют основные гарантии, в том числе на репатриацию за счёт судовладельца [5].

Когда речь идёт об освобождённых военнопленных, репатриация выступает категорией международного гуманитарного права

[4, с.15]. Не так давно был принят Закон Украины «о внесении изменений в законы об участии Вооружённых сил Украины в международных операциях для поддержания мира и безопасности» от 18.09.2012, который позволил участвовать украинским солдатам не только в гуманитарных и миротворческих миссиях, но и в боевых операциях. По официальным данным, с 1992 года, в различных миротворческих операциях приняли участие около 37 тысяч украинских военнослужащих, 50 из них погибли. В составе многонациональных сил в Ираке с 2003 по 2005 год потеряли в общей сложности 18 человек [6]. Но эти цифры не включают количество фактически погибших украинских граждан, в том числе наёмников, которые не подпадают под силу действия Женевских конвенций, но всё равно являются нашими гражданами и требуют определённой защиты.

В качестве вывода следует отметить, что репатриация может послужить одним из средств частичного или полного восстановления утраченных либо нарушенных прав; в ряде случаев выступая исключительным способом решения проблем в сфере защиты прав человека. А поэтому, на наш взгляд, в Украине целесообразно принять специальный законодательный акт о репатриации, который бы содержал чёткий перечень субъектов, оснований, порядка её реализации и принять соответствующие меры по его практическому применению.

Литература:

1. Додонов В.Н., Панов В.П., Румянцев О.Г. Международное право. Словарь-справочник/ под общей ред. акад., д.ю.н. В.Н. Трофимова. — М.: ИНФРА-М, 1998. — 368 с.
2. Демографический понятийный словарь/ под ред. Рыбаковского Л.Л., — М., 2003
3. Петров В.Н. Этнические мигранты в современной России: детерминанты и типология// Социологические исследования (СОЦИС). — 2009. — №10.
4. Керівництво по застосуванню норм міжнародного гуманітарного права в Збройних Силах України, затверджене наказом Міністра оборони України від 11 вересня 2004 р. № 400 // Право військової сфери. — 2010. — № 2.
5. Гольбин Н. Кто решит проблемы украинских моряков? — <http://www.seafarersjournal.com/seanews/kto-reshit-problemy-ukrainskix-moryakov.html>, <http://pro-zakon.com>
6. Украинским солдатам разрешили принимать участие в международных боевых операциях (По материалам Коммерсантъ-Украина)-<http://newsukraine.com.ua/news/358607-ukrainskim-soldatam-razreshili-prinimat-uchastie-v-mezhhdunarodnyh-boevyh-operaciyah/>

Леочко Т.В.

*студентка 3 курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

Захист національних меншин — одна з найактуальніших проблем сучасності. Значну підтримку в реалізації міжнародно-правових норм захисту прав представників національних меншин надають міжнародні організації. Першим міжнародним актом стосовно національних меншин стала система договорів з прав національних меншин Ліги Націй, а саме у 1919 р. Польща, Румунія та Чехословаччина — підписали договори про захист прав меншин, гарантувати виконання яких повинна була Ліга Націй. Це поклало початок існуванню міжнародної системи захисту національних меншин, що спиралася на Лігу Націй і можливостями якої скористалися і українці. Після Другої світової процес вироблення правових стандартів щодо забезпечення умов існування національних, етнічних меншин у контексті діяльності міжнародних організацій відбувся у двох основних напрямках: на рівні Організації Об'єднаних Націй; на рівні НБСЄ/ОБСЄ і Ради Європи та інших регіональних міжнародних організацій.

У 1945 р. на основі добровільного об'єднання суверенних держав утворилася Організація Об'єднаних Націй. Її появу не в останню чергу зумовило загострення потреби ефективного захисту прав людини, в тому числі й національних меншин. Для сприяння розгляду проблем, що стосуються прав людини, зокрема національних меншин, 1946 р. було створено Комісію з прав людини, й з часом вона стала головним органом у цій сфері. У 1947 р. на своїй першій сесії Комісія з прав людини заснувала Підкомісію із запобігання дискримінації та захисту меншин.

Загальна декларація прав людини, яку було прийнято Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р., стала першим найважливішим загальновизнаним документом, де зафіксовано критерії дотримання в усьому світі міжнародних норм стосовно прав людини, саме в статті 2 даної Декларації закріплювалось те, що особи які належать до національних чи етнічних, релігійних та мовних меншин, мають право користуватися досягненнями своєї культури, сповідувати свою релігію та відправляти релігійні обряди, мають право створювати свої власні асоціації [1, с. 134].

Найважливіший крок у захисті прав національних меншин — стало прийняття Генеральною Асамблеєю ООН у грудні 1992 р. Резолюції 47/135 «Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних і мовних меншин». У преамбулі декларації викладено основні засади та напрями діяльності ООН у сфері захисту прав меншин. Зокрема, наголошується: формуючи політику щодо прав меншин, Організація Об'єднаних націй прагне реалізації принципів, зафіксованих у міжнародних документах загального й регіонального рівнів.

Позитивні напрацювання країн Євросоюзу в питанні захисту національних меншин для України є дуже актуальними. Створена ними регіональна система захисту прав національних меншин має три рівні: рівень Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ); рівень Ради Європи; рівень Європейського Союзу. Вирішальною для Європейського континенту в цьому контексті була серія стрічей ОБСЄ (до 1 січня 1995 р. — НБСЄ), що розпочалася 1975 р. в Гельсінкі й стала всесвітньо відомою завдяки ухваленню Заключного акта від 1 серпня 1975 року. Десятий принцип цього документа полягає в тому, що держави-учасниці, на території яких мешкають національні меншини, поважатимуть права осіб, котрі належать до цих меншин, і створюватимуть для них можливості користування правами людини та основними свободами, захищатимуть їхні законні інтереси в цій сфері. Було проведено також низку зустрічей, кожна з яких зробила свій внесок у справу захисту прав і свобод національних меншин: у Мадриді (1983 рік) акцентовано увагу на вимозі розвитку захисту національних меншин, у Відні (1989 рік) наголошено на рівноправності меншості з більшістю, визначено право на розвиток своєї культури, на збереження культурно-історичних матеріалів, на навчання в межах власної культури, у Копенгагені (1990 рік) конкретизовано культурні, релігійні й мовні сфери захисту національних меншин, уперше порушено питання про їхні політичні права. у Гельсінкі (1992 рік) прийнято зобов'язання утримуватися від практики переселення.

Великим досягненням ОБСЄ є також запровадження в рамках цієї структури посади Верховного комісара з питань національних меншин. Це дало змогу пом'якшити етнічну напруженість у Латвії, Естонії, Угорщині, Румунії, Албанії та інших країнах. 1993 р. для надання практичної допомоги Верховному комісару з питань національних меншин засновано Фондацію міжнаціональних відносин (неурядова організація).

Проблеми захисту прав національних меншин посіли провідне місце й у діяльності такої авторитетної європейської політичної інституції, як Рада Європи. Важливе значення для формування механізму захисту прав національних меншин у Європейському регіоні мала конференція глав держав і урядів — членів Ради Європи, що відбулася 8—9 жовтня 1993 р. у Відні. На конференції було прийнято Віденську декларацію й три додатки до неї. Із метою реалізації визначених Віденською конференцією завдань Комітет міністрів Ради Європи у листопаді 1993 р. створив тимчасовий Комітет захисту національних меншин (КЗНМ) у складі експертів, які були призначені кожною державою-членом [2, с. 173].

За рівнем правового забезпечення основних прав і свобод національних меншин Україна посідає одне з провідних місць у Європі, про що свідчать такі факти: у вітчизняному законодавстві передусім відображено основні категорії індивідуальних прав, напрацьованих міжнародною спільнотою щодо осіб, які належать до національних меншин; у Конституції України, Законі «Про національні меншини в Україні» від 25.06.1992р., в якому закріплено колективний характер здійснення прав національних меншин, носіями котрих виступають етнічні групи як організовані та легалізовані спільноти [3, с. 180].

Таким чином, розв'язання проблеми захисту прав національних меншин має стати одним із пріоритетів внутрішньої політики всіх країн, важливою умовою зміцнення стабільності в Європі та Україні.

Література:

1. Бородінов В. Д. Етнополітологія: Навч. посібник. — Донецьк: Каштан, 2008. — 144 с.
2. Реалізація прав національних меншин в Україні / Україна: Права людини в перехідний період / Під ред. В.І.Євінтова. — К.: Сфера, 2001. — 170-184 с.
3. Семьоркіна О. Дослідження чинного законодавства України у сфері забезпечення прав національних меншин та народів//Актуальні питання вітчизняної етнополітики: шляхи модернізації, врахування міжнародного досвіду — К. — 2009. — с. 169—187.

Єгіазарян А.Г.

*студент 3 курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЗАХИСТ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

У сучасному світі, де абсолютна більшість держав — поліетнічні, виникла гостра потреба формування міжнародного механізму захисту національних меншин від асиміляції, дискримінації та переслідування домінуючою більшістю, а також захисту їхніх прав. Ознаки зростання міжнаціональної напруженості можна констатувати практично в усіх регіонах світу, незалежно від рівня економічного розвитку, процесів інтеграції. Наявність національних меншин у різних державах і необхідність пошуку засобів, які забезпечували б їхнє існування, ставить на порядок денний розроблення принципово нових підходів до розв'язання проблем, пов'язаних із захистом прав меншин. Міжнародно-правовий захист меншин є однією із заповорок миру й стабільності в Європі та Україні. Для України, як для держави, на території котрої проживають представники понад 130 національностей, дослідження цієї проблеми є особливо актуальним [3]

Меншини виникли в процесі історичного розвитку держав під впливом низки чинників. Причини виникнення національних меншин були досліджені американським вченим Р. Олівером. Головні з них — це масові міграції населення у періоди загострення соціально-економічного стану народів, держав, етносів. У країнах, де не дотримуються прав національних меншин, наявний сепаратизм, спалахують етнополітичні конфлікти, що сягають вершини свого розвитку — ескалації, яка, у свою чергу, може призвести до етнічної війни. З цих причин національним державам украй важливо розробляти й проводити виважену науково обґрунтовану етнонаціональну політику, а міжнародним організаціям (ООН, ЮНЕСКО, ОБСЄ, Раді Європи) винайти ефективний міжнародний механізм захисту прав національних меншин.

Для сприяння розгляду проблем, що стосуються прав людини, зокрема національних меншин, 1946 року було створено Комісію з прав людини, й з часом вона стала головним органом у цій сфері. У 1947 році на своїй першій сесії Комісія з прав людини заснувала

Підкомісію із запобігання дискримінації та захисту меншин. Загальна декларація прав людини, яку було прийнято Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року, стала першим найважливішим загальновизнаним документом, де зафіксовано критерії дотримання в усьому світі міжнародних норм стосовно прав людини.

Найважливіший крок у захисті прав національних меншин — прийняття Генеральною Асамблеєю ООН у грудні 1992 року Резолюції 47/135 «Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних і мовних меншин». У преамбулі декларації викладено основні засади та напрями діяльності ООН у сфері захисту прав меншин.

Також, важливі напрацювання з приводу захисту прав меншин були зроблені такими європейськими інститутами як Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ); Рада Європи; Європейський Союз.

Також, заслуговує на увагу механізм захисту прав національних меншин, який створено в такій невеликій (близько 2 млн. населення) європейській державі, як Словенія. За національною структурою ця країна досить гомогенна: 87,5% її жителів — словенці. Крім них, там проживають дві корінні національні меншини: угорці (8,5 тис.) та італійці (3 тис.). У складі населення є мігранти, котрі заселили країну протягом останніх десятиліть (хорвати, серби, мусульмани, албанці й македонці). Більшість із них (близько 160 тис.) після здобуття самостійності Республікою Словенія прийняли словенське громадянство. Корінним меншостям італійської та угорської національностей Конституцією Словенії забезпечено не лише основні права людини, поширені на всіх громадян країни, а й особливий захист, спрямований на повноцінну реалізацію їхніх культурних потреб. Докладніше права, визначені Конституцією, розроблені в законах, постановах, наказах адміністративно-управлінських органів. На сучасному етапі у Словенії понад 35 законів та інших нормативних актів, у яких враховано права жителів італійської та угорської національних спільнот.

Що ж стосується України, то ми маємо низку проблем з розвитком національних меншин. Особливо гострі дискусії були викликані з прийняттям нового Закону «Про засади державної мовної політики», який хоча й гарантує державну підтримку розвитку меншин, освіти, мов [5], але фактично реалізуються тільки права найбільших чисельніших національних меншин (зокрема, російської), а інтереси інших просто ігноруються.

Незважаючи на негативні фактори співіснування різних національних меншин, захист прав національних меншин в Україні проголошено Декларацією про державний суверенітет, в якій підкреслюється: «Україна гарантує всім національностям, що проживають на території Республіки, право їх вільного національно-культурного розвитку». Характерною ознакою формування політико-правової бази регулювання етнопонаціональних процесів в Україні стало широке застосування в національному законодавстві та практиці міжнародних стандартів захисту прав меншин, сформульованих у таких базових документах європейського співтовариства, як: Заключний акт Народи з безпеки і співробітництва в Європі (серпень 1975 року); Віденський підсумковий документ НБСЄ (січень 1989 року); Документ Копенгагенської наради з людського виміру (червень 1990 року); Європейська Хартія регіональних мов або мов меншин (листопад 1992 року) та ін.

Що ж стосується економічної бази захисту прав різних етнопонаціональних груп, то Закон «Про національні меншини в Україні» (ст. 16) чітко визначає джерело фінансування забезпечення цих прав — державний бюджет [4].

Водночас треба зазначити, що українське законодавство у сфері захисту національних меншин має й низку недоліків. Як наслідок — загострення проблем української етнополітики. Як приклад доцільно навести ситуацію, що склалася навколо забезпечення в Україні прав і свобод кримських татар, яка у подальшому може стати навіть загрозою територіальній цілісності та суверенітету Української держави. Отже, розв'язання проблеми захисту прав національних меншин має стати одним із пріоритетів внутрішньої політики всіх країн, важливою умовою збереження миру й зміцнення стабільності в Європі та Україні.

Література:

1. Заключительный акт Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе от 1 августа 1975 года // Международное право в документах. — М., 1997. — С. 19.
2. Семьоркіна О. Дослідження чинного законодавства України у сфері забезпечення прав національних меншин та народів // Актуальні питання вітчизняної етнополітики: шляхи модернізації, врахування міжнародного досвіду / За заг. ред. Ю. Тищенко. — К.: Укр. незалеж. центр політ. досліджень, 2009. — С. 169—187.
3. Бородінов В. Д. Етнополітологія: Навч. посібник. — Донецьк: Каштан, 2008. — С. 144.
4. Закон України «Про національні меншини України» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 36, ст.529).
5. Закон України «Про засади державної мовної політики» (Із змінами, внесеними згідно із Законом № 5475-VI від 06.11.2012).

Янакова В.П.

*студентка 5 курсу факультету міжнародно-правових відносин
та юридичної журналістики
Національного університету «Одеська юридична академія»*

РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЗАХИСТУ ПРАВ МУСУЛЬМАН В УКРАЇНІ

Україна є найбільшою за територією країною Європи. Чисельність її населення складає 45 млн. 634 тис. мешканців, з них 1,7%, а це близько 790 тис. чол. сповідують іслам. 86% мусульманської релігійної мережі України складають громади зосереджені в Криму. На 2011 рік зареєстровано 1200 організацій цього напрямку. Наразі в Україні діють 7 мусульманських духовних навчальних закладів, 90 недільних шкіл, 5 періодичних видань. У розпорядженні мусульман знаходяться 160 мечетей і молитовних будинків, з яких 10 є пам'ятками архітектури. Також в Україні діють мусульманські об'єднання:

- Духовне управління мусульман України (ДУМУ);
- Духовний центр мусульман Криму (ДЦМК);
- Духовне управління мусульман Криму (ДУМК);
- Духовний центр мусульман України (ДЦМУ), (М. Донецьк);
- Духовне управління мусульман України «Умма», (М. Київ);
- Релігійне управління незалежних мусульманських громад «Київський Муфтіят», (М. Київ) [7].

Все це дає підстави вважати, що Україна сприяє розвитку ісламу, з однієї сторони та збереженню самобутності мусульманської общини з іншої.

За результатами четвертої міжнародної конференції «Ісламське релігійне утворення в світських суспільствах» було виявлено, що світські держави не в повній мірі можуть задовольнятися потреби власних спільнот, національних меншин, з одного боку та з іншого, держави не в змозі ігнорувати релігійні інтереси цих спільнот, оскільки це суперечить їх звичаям, традиціям, правилам, моралі, обов'язкам, які взяли на себе світські держави, в тому числі Україна, відповідно до міжнародних договорів. Так, наприклад в Європейській Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі Конвенція), учасником якої є й Україна, зазначено право на свободу релігії та заборону дискримінації в зв'язку з цим [4]. Загальна декларація прав людини прийнята 10 грудня 1948 року проголошує в ст.18, що кожна особа має право сповідати свою релігію [3].

А тому Україна має сприяти ефективному активному діалогу з мусульманською спільнотою. Як зазначає прес служба ДУМУ даний діалог вимагає:

1. релігія має реагувати на потреби громадян;
2. держава має розглядати релігію як вісник миру всередині суспільства і обдумувати їх потреби всередині своєї держави [8].

Нещодавно Державний Департамент США розповсюдив свій черговий звіт, присвячений проблемам віросповідання в світі, в тому числі й в Україні. Ще в звіті від 2011 року США критикують Україну в дискримінації мусульман, хоча, як повідомляє «Українська правда»: заступник муфтія мусульман Криму Айдер Ісмаїлов вважає, що в країні права мусульман не утискаються, існують лише деякі труднощі, пов'язані з поверненням культурних будинків, виділення землі під будівництво мечетей [6]. У звіті Державного Департаменту США повідомляється про зафіксовані випадки дискримінаційних настроїв в центральному та південному регіонах країни, де ісламські общини стикалися з нерівним відношенням зі сторони влади, а відповідно не могли реалізувати свої права, що гарантовані законодавством даної країни. В звіті також зазначалось про проблеми конкретних організацій — Духовне управління мусульман України «Умма» (з центром в м. Київ), зокрема, заявило про труднощі пов'язані з реєстрацією нових общин. Традиційно згадали і про проблеми, пов'язані з поверненням власності (Миколаїв, Алушта, Дніпропетровськ) [5]. Дану проблему більш конкретно можна розглянути на прикладі Миколаєва де мусульманська община на протязі 18 років звертається до місцевої влади з проханням повернути віруючим останки мечеті, але всі роки отримує відмову. Муфтії України шейх Ахмед Тамім особисто звертався до мера міста, завіряючи й про фінансові можливості общини відбудувати мечеть, але справа вкотре завершилася обіцянками.

В законодавстві України з прав людини і громадянина важливе місце займають закони про свободу віросповідання і про релігійні організації. Зокрема ст.35 Конституції України проголошує, що кожен має право на свободу світогляду та віросповідання [1], про що твердить і Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» від 23 квітня 1991 року.

Хоча варто зазначити, що дана проблема існує не лише по відношенню до мусульман, з нею знайомі й православні, й католики, й іудеї. Хоча Закон України «Про національні меншини в Україні» від 25 червня 1992 року у ст. 6 наголошує зокрема на тому, що: «Держава гарантує всім національним меншинам право на... створення національних культурних закладів... Пам'ятки історії і культури національних меншин на території України охороняються законом»[2]. До того ж, 1 березня 2012 року в Миколаєві була

сесія міської ради і до мера звернулися за дозволом імаму виступити на 10 хвилин перед депутатами. Відповідь не була отримана, що свідчить про грубе порушення права на свободу слова.

Існує також ряд законодавчих проблем — наприклад, вимога до жінок фотографуватися на паспорт без головного убору. Згідно з одним соціальним опитуванням лише четверта частина мусульман вважає забезпечення їх прав в Україні належним. В 2005 році близько 20% мусульман заявили про випадки дискримінації [5]. В даному випадку слід відрізнити забезпечення прав мусульман зі сторони держави і відношення до мусульман зі сторони третіх осіб. Відповідно до Конвенції забороняється дискримінація за будь-якою ознакою, зокрема — релігії [4]. І держава має вживати необхідних заходів для інформування населення щодо поваги прав інших осіб та заборону дискримінації.

Україна, як держава, що направлена на євроінтеграцію, яка є учасником міжнародних договорів у сфері захисту прав людини, має забезпечити свободу віросповідання і вживати всіх необхідних заходів, що витікають з цього поняття для реального надання прав, обмежуючи їх лише в інтересах громадської безпеки, для охорони публічного порядку, здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб, як це зазначено в Конвенції.

Література:

1. Конституція України: прийнята 28.06.1996 р. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про національні меншини в Україні»: прийнятий 25 червня 1992 року. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2494-12>
3. Загальна декларація прав людини: від 10 грудня 1948 року. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_015
4. Європейська конвенція про захист прав людини, і основоположних свобод: прийнята 04.11.1950 року. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004
5. Ислам в СНГ. «Ислам и религиозное согласие в Украине». [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.islamsng.com/ukr/dialogue/5236>
6. УКРАЇНСЬКА ПРАВДА: «Україну критикують за дискримінацію мусульман і євреїв». [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2012/08/1/6969964/>
7. UMMA inform. Іслам у світі — Україна// <http://umma.org.ua/uk/country/ukraine/10>.
8. UMMA inform. Резолюція четвертої міжнародної конференції «Исламское религиозное образование в светских обществах». [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://umma.org.ua/ru/article/publications/2012/10/17/374>

Ruslana I.

*student of 5 course , Faculty of international relations and legal journalism
National University «Odessa Law Academy»*

INTERNATIONAL PROTECTION OF INDIGENOUS PEOPLE`S RIGHTS AND PROBLEMATIC ISSUES IN UKRAINE

Throughout the world today, it is recognized that indigenous people are among the most disadvantaged and vulnerable. They are the main victims of violations of human rights in many countries. In most countries, indigenous people are not members of the dominant groups. The history of indigenous people around the world has often been marked by oppression and exploitation. The protection of indigenous people is rather new issue of international law but is a fast developing one. The legal regime of indigenous people has developed into specific category, distinct from the protection of minorities [1, p.254].

The UN Human Rights Committee has pointed to the special position of indigenous people as minorities with a particular relationship to their traditional territory. It has been accepted that such communities form a specific category of minorities with special needs [2, p.180]. The difference to minority protection is that indigenous people do not primarily fight against discrimination but fight for high degree of autonomous development. According to their interest of survival as group, indigenous people must not be integrated into the major society [1, p.254].

Concerning the question of legal acts which constitute the right and status of indigenous people firstly we can mention Convention No. 107 on Indigenous and Tribal Populations in 1957 approach to the question of indigenous people which was adopted by the International Labour Organization. It was partially revised in Convention No. 169 on Indigenous and Tribal People in Independent Countries, 1989. Unlike the prevailing approach to the definition of minorities generally, which intermingles objective and subjective criteria, this Convention stipulates in article 1(2) that «self-identification as indigenous or tribal shall be regarded as a fundamental criterion» for determining the groups to which the Convention applies [3, p.298]. On the basis of previous acts the Declaration on the Rights of Indigenous People was adopted in 2007. It ensures the rights of indigenous people on self-identification, territory and natural sources.

The intensive activity of the UN finds its reflection in fact that the Year of Indigenous People was announced in 1993, the Decade of Indigenous People was announced in 1994. UN Council Resolution 59/174 from 2004 proclaimed the period from 2005 till 2015 as the Second International decade of World's Indigenous People.

The issue of identification of indigenous people developed a modern understanding of this term based on the following:

- Self-identification as indigenous people at the individual level and accepted by the community as their member.
- Historical continuity with pre-colonial and/or pre-settler societies
 - Strong link to territories and surrounding natural resources
 - Distinct social, economic or political systems
 - Distinct language, culture and beliefs
 - Form non-dominant groups of society
 - Resolve to maintain and reproduce their ancestral environments and systems as distinctive people and communities [4].

In Ukraine the problem of indigenous people is vital and is not developed enough. The legal basis of protection of rights and freedoms of indigenous people consist of such acts: Declaration on the state sovereignty, Act of independence (1991), Declaration on the rights of minorities (1991), The Law on national minorities (1992), Constitution of Ukraine (1996). The term “indigenous people” was introduced in Constitution of Ukraine.

The Constitution of Ukraine was adopted in terms of semi-centennial experience of UN and ILO in relation to defining and implementation in conventions and recommendations of the term «indigenous people». Regardless those fact two indigenous people of Ukraine- Ukrainians and Tatars enjoy only the rights of human and citizen according to arts. 3, 24. Also the new Constitution of Autonomous Republic of Crimea, which was approved by Verhovna Rada of Ukraine in 1998, did not recognize Crimean Tatars as indigenous people. The Curultaj and Medglis of Crimean Tatars people are not recognized as well.

Thus, the realization of constitutional provisions concerning indigenous people demands the development and adoption of specific legislation, in which the list of indigenous people of Ukraine will be constituted. These measures are necessary as there is no common approach in political and scientific communities to this issue: the first group proposes to attribute Crimean Tatars and Ukrainians as indigenous people; another opinion is that this category also includes

inhabitants of the Crimea, Karaites as ethnos which shaped within the Ukrainian territory, others said that persons who have been living on the territory of Ukraine can be considered indigenous etc [4].

Overall, Ukrainian state should encourage the working out of state and local programs of social and economic development which are orientated in particular on preservation of fundamentals of each ethnic group's well-being, leveling the opportunities of development; create the conditions for realization of ethnic and national policy, for instance Coordinating Council on International Relations on the basis of Verhovna Rada, in which the representatives of national and cultural organizations should be represented to act on behalf of indigenous people and national minorities of Ukraine.

Literature:

1. A. v Bogdandy and R. Wolfrum, (edc): Max Planck Yearbook of United Nations Law, Volume 11. — N. :Konillijke Brill. NV, 2007. — p. 233-263.
2. Patrick Thornberry: International Law and the Rights of Minorities. — Oxford, Clarendon Press, 1991. — 385p.
3. Malcolm N. Shaw QC: International law. — NY, Cambridge University press, 2008. — 1542 p.
4. Indigenous people, indigenous voices facts sheet. [Electronic source]. — Mode of access: http://www.un.org/esa/socdev/unpfii/documents/5session_factsheet1.pdf, condition on 29.11.2012.
5. Лопушинський І.П.: Проблема корінних народів в Україні: державна політика щодо законодавчого врегулювання питання. [Електроний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pubupr/2011_3/doc/2/04.pdf, станом на 29.11.2012.

Черватюк А.В.

*студентка 3 курса факультета гражданской
и хозяйственной юстиции*

Национального университета «Одесская юридическая академия»

МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ДИСКРИМИНАЦИИ ПО ПРИЗНАКАМ, СВЯЗАННЫМ С МЕСТОМ ЖИТЕЛЬСТВА

Проблематика дискриминации по территориальным признакам почти не известна международным организациям и очень слабо отражена в их практике. Однако, такая дискриминация оказалась

среди основных причин одного из наиболее значимых событий мировой истории — образования Соединенных Штатов Америки. Как известно, жители североамериканских колоний Британии были ущемлены по сравнению с жителями метрополии в налогообложении, и это подтолкнуло революционное движение, приведшее к Войне за независимость. В частности, в Украине, значительная часть решений Конституционного Суда, затрагивающих толкование статьи 24 Конституции Украины, имеет отношение именно к равенству граждан по признаку их проживания или регистрации по месту жительства [2].

В конвенциях, разработанных в рамках системы ООН, дискриминация означает проведение различий по определенному признаку, целью или следствием которых является умаление возможности пользования правами и свободами. Европейский Суд по правам человека в своей практике определяет дискриминацию как лишенное объективного и разумного обоснования различное обращение с лицами, находящимся в сопоставимом положении [4].

Только один международный договор упоминает место жительства как потенциально дискриминационный признак — Конвенция о доступе к информации, участии общественности в процессе принятия решений и доступе к правосудию по вопросам, касающимся окружающей среды 1998 (Орхусская конвенция). Однако наличие открытых перечней возможных дискриминационных признаков в пактах о правах человека, Европейской конвенции о правах человека и других договорах не исключает рассмотрение такого вопроса международными органами.

Разные этнические группы зачастую расселены неравномерно; неравное обращение с выходцами с разных территорий или их жителями может иметь признаки расовой, или этнической дискриминации. В этом случае следует отметить 2 понятия: косвенная и множественная дискриминация. Относительно первого понятия, то оно означает нейтральные в отношении определенного признака правила, которые оказывают относительно неблагоприятное воздействие на группу, выделяемую на основе этого признака. В свою очередь понятие множественной дискриминации означает дискриминацию, проводимую одновременно более, чем одному признаку (например, человека дискриминируют как женщину и представителя этнического меньшинства) [1, с. 386].

Дискриминационное обращение с жителями территории, компактно населенной определенным этническим меньшинством, может рассматриваться как косвенная дискриминация по этническому

признаку. Власти Израиля до настоящего времени критикуются за то, что предоставляют относительно меньше дотаций арабским муниципалитетам по сравнению с еврейскими и меньше учитывают их потребности в планах территориального развития. В Соединенных Штатах с начала XX века городское зонирование, основанное на законодательно закрепленных принципах, было направлено на сегрегацию наиболее бедных слоев населения; это послужило одной из причин складывания гетто — неблагополучных районов, где живут преимущественно «цветные» [2]. Цыганские организации в Центральной и Восточной Европе (а также в Украине) регулярно жалуются на то, цыганским поселкам и кварталам нет места в планах ремонта и развития инфраструктуры — сетей электроснабжения, дорог, утилизации отходов и пр.

Практика работы международных конвенциональных органов весьма небогата. Можно привести только два дела, рассмотренных в Европейском Суде. В Деле о языках в Бельгии 23.07.1968, Европейский Суд установил нарушение статьи 14 Конвенции, взятой в совокупности со статьей 2 Протокола № 1 к Конвенции. Суд сослался именно на место жительства как на признак, по которому проводилось дискриминационное различие, поскольку языковому меньшинству в одном регионе были обеспечены иные условия доступа к образованию на своем языке, чем в другом.

В деле «Мельниченко против Украины» 19.10.2004, касавшемся права лица, зарегистрированного в стране, но фактически живущего за ее пределами, выставлять свою кандидатуру на выборах, суд не рассматривал нарушение ст.14, ограничившись только соответствующей материальной статьей (ст.3 Протокола 1 к Конвенции).

Ряд решений Европейского суда по правам человека, имеющее отношение к рассматриваемой теме, связаны с жалобами на различия в правовом регулировании в разных частях страны (имеющих особый или автономный статус). ЕСПЧ в таких случаях признавал, что подобные различия имели объективное и разумное обоснование, и не усматривал тем самым нарушения ст.14 Европейской конвенции. Аналогичную позицию занимала и существовавшая ранее Европейская Комиссия по правам человека в деле «П. против Соединенного Королевства» [3].

Итак, хоть и в международном законодательстве не закреплено понятия дискриминации по признаку связанным с местом жительства, но все же такова проблема существовала в прошлом столетии и актуальна на сегодняшний день.

Литература:

1. Соболева А.К. Защита личности от дискриминации: хрестоматия. В 3-х т. Т. 2. — М.: Новая юстиция, 2009. 416 с.
2. Осипов А.Г. Дискриминация по признакам, связанным с местом жительства — основные аспекты и контуры проблемы, 2009 г. [Электрон. ресурс]. — Режим доступа: <http://demoscope.ru/weekly/2009/0361/analit05.php>
3. Практика Европейского суда по правам человека [Электрон. ресурс]. — Режим доступа: <http://search.ligazakon.ua/>
4. Комитет по правам человека ООН. Замечание общего порядка 18. Не дискриминация. Тридцать седьмая сессия, 1989 год. [Электрон. ресурс]. — Режим доступа: <http://www1.umn.edu/humanrts/russian/gencomm/Rhrcom18.html>

Мельник Н.С.

*студентка 3 курса Института прокуратуры и следствия
Национального университета «Одесская юридическая академия»*

МЕЖДУНАРОДНЫЕ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ СРЕДСТВА ЗАЩИТЫ ПРАВ ТРУДЯЩИХСЯ-МИГРАНТОВ

В обществе существует связь между количеством трудоспособного населения и характером участия его членов в общественном производстве, т.е. занятостью населения как одним из главных аспектов социального развития человека относительно удовлетворения его потребностей в труде.

Состояние, которое сложилось на рынке труда Украины, является следствием недостаточно эффективного сочетания экономических реформ и государственной политики занятости населения. Меры, принятые для оздоровления экономики, создание условий для производительного труда, рабочих мест не являются адекватными реальной ситуации. Политика занятости формируется без представления о целостной модели, которой нужно достичь в перспективе, однако чувствуется отсутствие глубинных механизмов и рычагов влияния на рынок труда который перенасыщен людьми, не находящих применения своему профессиональному потенциалу. Уровень профессионального обучения и его направления не отвечают современным требованиям и потребностям рынка труда [1. с. 200].

Также в Украине происходит старение рабочей силы. Значительная часть трудоспособного населения страны в результате

отстранения государственных органов от процессов их профессиональной адаптации просто не подготовлена к работе в рыночных условиях. Психологический дискомфорт, неуверенность в завтрашнем дне ухудшают общую атмосферу в обществе, усиливают социальное напряжение. Миграционные процессы становятся все более неконтролируемыми [1. с. 201].

Трудовая миграция — это важнейший компонент глобализации и развития общества, но в то же время она является серьезной проблемой в области нарушения прав человека и принципов социальной справедливости.

Исходя из оценок Международной организации труда, в конце 20 начале 21 веков во всем мире насчитывалось 86 млн. трудовых мигрантов. Одним из доноров трудовых ресурсов выступает Украина. По статистическим данным за пределами Украины работает более 2,7 млн. граждан. Основными причинами внешней трудовой миграции является недостаточный спрос на рабочую силу на внутреннем рынке труда и низкий уровень оценки результатов труда.

В основном украинцы выезжают работать в Россию (40-50%), Польшу (15-20%), Чехию (10-12%), Италию (около 10%) и Португалию (5-8%) [2.].

Трудовые мигранты Украины — почти исключительно лица в возрасте 20-49 лет, то есть представители наиболее экономически продуктивных возрастных групп. Чаще трудовыми мигрантами становятся лица с профессионально-техническим и полным средним образованием [2.].

По данным Международной организации по миграции украинские «заробитчане» выступают в качестве низко-квалифицированной рабочей силы. 54% из них работают в строительной сфере, 17% — в сфере домашнего надзора, по 9% — в сельскохозяйственном и торговом секторах, 6% — в промышленности и 5% — в других отраслях [3.].

Большая часть украинских трудовых мигрантов, которые находятся за границей, часто бывают обмануты со стороны работодателей, страдают от постоянного ощущения опасности, не могут получить юридической помощи в защите своих прав. В решении возникающих проблем они должны полагаться только на свои силы.

Сейчас Украина является одной из сторон Европейской конвенции о правовом статусе трудящихся-мигрантов, Соглашения о сотрудничестве в области трудовой миграции и социальной защиты трудящихся-мигрантов, Протокола к указанному Соглашению, который регулирует процессы пограничной миграции в рамках СНГ,

Конвенции о правовом статусе трудящихся-мигрантов и членов их семей государств-участников Содружества Независимых Государств. Украина подписала 13 двусторонних договоров по трудоустройству и социальной защите трудовых мигрантов и 8 двусторонних договоров по социальному обеспечению.

После введения в действие программ по легализации мигрантов в Греции и Португалии, почти все граждане Украины, незаконно работающие в этих странах, получили возможность легализации и оформления надлежащим образом своих отношений с работодателем. Это позволило расширить возможности предоставления им в случае необходимости правовой помощи.

Конвенция ООН о защите прав всех трудящихся-мигрантов и членов их семей, принятая резолюцией 45/158 Генеральной Ассамблеи 18 декабря 1990 года, является самым масштабным правовым документом в сфере трудовой миграции. Она была ратифицирована в 21 стране и вступила в силу 1 июля 2003г.

В 2000 году Кабинетом Министров Украины был рассмотрен вопрос о ратификации данной Конвенции ООН, где был сделан вывод о преждевременности ее ратификации по ряду причин:

незаинтересованность в ратификации данной Конвенции тех стран ЕС, куда направлены основные потоки трудовых мигрантов из Украины; участие в Конвенции сопряжено с трудностями по обеспечению прав трудящихся-мигрантов, прибывающих в Украину преимущественно из развивающихся стран, в связи с ограниченностью финансовых средств на осуществление их социальной защиты.

По нашему мнению, одной из основных задач трудовой миграции в Украине является усовершенствование и расширение договорной базы со странами, в которых численность трудовых мигрантов из числа граждан Украины является внушительной.

Необходима активизация по выполнению международных договорных документов с отработки механизма трудоустройства мигрантов в рамках принятых соглашений, а также осуществлении действенного контроля за выполнением их положений.

В Украине, на данный момент, есть необходимость принятия законодательного акта, в котором были бы отражены принципы государственной политики по регулированию процессов внешней трудовой миграции, приведены в норму правовой статус трудовых мигрантов и вопрос их возвращения на родину. С принятием законопроекта будет обеспечено эффективное государственное управление миграционными процессами. Это позволит интегрировать нормы национального законодательства в систему международного миграционного права.

Литература:

1. Прилипко С.М., Ярошенко О.М. Правовое регулирование занятости и трудоустройства// Трудовое право Украины. Учебник. — Х., 2008.
2. Позняк А. В. Современная миграционная ситуация и проблемы формирования миграционной политики в Украине// Электронная версия бюллетеня «Население и общество». Институт демографии и социальных исследований НАН Украины. — К., 2007. Демографический еженедельник «Демоскоп Weekly».
3. Кухта П. Украинская трудовая миграция// газета «FINANCE.UA», 17 сентября 2012 года. Демографический еженедельник «Демоскоп Weekly».

Москаленко О. И.

*студентка 3 курса факультета адвокатуры
Национального университета «Одесская юридическая академия»*

ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ПОЛОЖЕНИЯ ИНВАЛИДОВ В МЕЖДУНАРОДНОМ ПРАВЕ

По оценкам, во всем мире проживает около 650 млн. инвалидов, или 10 процентов населения планеты. Во всех регионах мира, во всех странах инвалиды нередко являются изгоями в обществе, лишены самого базового жизненного опыта [3].

Ответом международного сообщества на долгую историю дискриминации, изоляции и дегуманизации инвалидов стала Конференция о правах инвалидов.

Конвенция о правах инвалидов была принята Генеральной Ассамблеей ООН 13 декабря 2006 года и вступила в силу 3 мая 2008 года. Одновременно с Конвенцией был принят и вступил в силу Факультативный протокол к ней. По состоянию на начало декабря 2009 года 76 государств являются участниками Конвенции, 48 — участниками Факультативного протокола. Еще 74 государства и Евросоюз пока лишь подписали Конвенцию, а 49 государств — Факультативный протокол [4].

В указанном международно-правовом акте содержатся определения основных понятий — таких, как «инвалидность», «инвалид», «дискриминация по признаку инвалидности» другие. Так, в соответствии с преамбулой Конвенции, инвалидность — это эволюционирующее понятие и она является результатом взаимодействия, которое происходит между имеющими нарушения здоровья людьми и отношенческими и средовыми барьерами и которое мешает их полному и эффективному участию в жизни

общества наравне с другими. Статья 1 гласит, что « к инвалидам относятся лица с устойчивыми физическими, психическими, интеллектуальными или сенсорными нарушениями, которые при взаимодействии с различными барьерами могут мешать их полному и эффективному участию в жизни общества наравне с другими» [1]. А «дискриминация по признаку инвалидности» определяется как любое различие, исключение или ограничение по причине инвалидности, целью или результатом которого является умаление или отрицание признания, реализации или осуществления наравне с другими всех прав человека и основных свобод в политической, экономической, социальной, культурной, гражданской или любой иной области (ст. 2) [1]. Кроме того, в тексте документа закреплены принципы данной Конвенции.

Следует также уделить особое внимание тому факту, что государства-участники признают, что все лица равны перед законом, а также они запрещают любую дискриминацию по признаку инвалидности и гарантируют инвалидам равную и эффективную правовую защиту от дискриминации на любой почве (ч. 1 и 2 ст. 5) [1].

Необходимо также упомянуть, что за последние 10-я государства приняли конкретные документы, направленные на защиту и поощрение прав инвалидов. К числу документов такого рода относятся:

- Декларация о правах инвалидов (1995 г.);
- Всемирная программа действий в отношении инвалидов (1981 г.);
- Принципы защиты психически больных лиц и улучшения психиатрической помощи (1991 г.);
- Стандартные правила обеспечения равных возможностей для инвалидов (1993 г.).

Кроме того, необходимо вспомнить Конвенцию о правах ребенка, в которой конкретно признается необходимость защиты от дискриминации по признаку инвалидности [2].

Что касается правового регулирования положения инвалидов в Украине, следует отметить то, что Президент Украины подписал Закон Украины «О внесении изменений в некоторые законы Украины относительно прав инвалидов». Данным законом предусмотрено изменения в Закон Украины «Об основах социальной защищенности инвалидов в Украине»[5].

В законе определено, что инвалидом является лицо со стойким расстройством функций организма, что при взаимодействии с внешней средой может приводить к ограничению его жизнедеятельности, в результате чего государство обязано создать условия

для реализации им прав наравне с другими гражданами и обеспечить его социальную защиту. Дискриминация по признаку инвалидности запрещается. Данным законом предусмотрено, что представители всеукраинских общественных организаций инвалидов, их союзов привлекаются (по их обращению) в состав коллегий и консультативно-совещательных органов центральных органов исполнительной власти. Также законом предусмотрено, что учебные заведения предоставляют образовательные услуги инвалидам наравне с другими гражданами, в том числе путем создания надлежащего кадрового, материально-технического обеспечения и обеспечения разумного оборудования, которое учитывает индивидуальные потребности инвалида.

Литература:

1. Конвенция о правах инвалидов, принятая резолюцией 61/106 Генеральной Ассамблеи от 13 декабря 2006 года. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: www.un.org/gu/documents.
2. ООН и инвалиды — часто задаваемые вопросы. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: www.un.org/russian/disabilities/default.asp?navid=24&pid=629#iq2.
3. Дискриминация в отношении инвалидов. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: www.un.org/gu/events/humanrightsday/2009/discrimination_disabilities.shtml.
4. Списки стран, подписавших и ратифицировавших Конвенцию и Протокол. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: www.un.org/russian/disabilities/.
5. Политика. Новости политики Украины. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: for-ua.com/politics/2012/01/11/183531.html.

Кочерижкіна Ю. О.

*студентка 4 курсу факультету міжнародно-правових відносин та юридичної журналістики
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ЖУРНАЛІСТІВ В УКРАЇНІ

В умовах інформаційного суспільства, коли кожен має право на доступ до інформації та кожен вільний розповсюджувати інформацію, розвиток журналістики набуває надзвичайних обертів. Тематичні друковані видання подекуди випереджують правоохоронні та слідчі органи у проведенні розслідувань злочинів та висвітлюють

результати таких власних слідчих операцій, а іноді навіть беруться розслідувати справи, на які правоохоронці заплющують очі. Найгостріші проблеми сучасності та критичні ситуації привертають увагу громадськості саме за допомогою ЗМІ. Журналістський матеріал крізь призму сприйняття автора може надати негативного або позитивного характеру будь-якому явищу. Думки та ідеї різняться від видавництва до видавництва, від одного репортера до іншого. Ми називаємо це «свобода слова». Але реалізація цього права занадто часто постає небезпечною саме для журналістів. Особливо, якщо обговорювана проблема є вкрай серйозною; особливо, якщо вона носить політичний характер; особливо, якщо вона викриває.

В Україні існує ланка законодавчих актів, які закріплюють положення щодо захисту прав журналістів та їх гарантії. Окрім головного закону, Конституції, по-перше, це закон України «Про інформацію», стаття 23 якого прямо забороняє цензуру та втручання в професійну діяльність журналіста і ЗМІ, а також передбачає що «умисне перешкоджання законній професійній діяльності журналістів та/або переслідування журналіста за виконання професійних обов'язків, за критику тягне за собою відповідальність...» [2]. Роз'яснюючи наведене положення, варто зазначити, що відповідно до статті 171 Кримінального кодексу України «Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів», «умисне перешкоджання законній професійній діяльності журналістів карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років» [5]. При цьому «переслідування журналіста за виконання професійних обов'язків, за критику, здійснюване службовою особою або групою осіб за попередньою змовою, карається штрафом до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням права обіймати певні посади на строк до трьох років» [5]. Кваліфікуючою ознакою цього злочину є наявність суспільної небезпеки діяння.

Стаття 25 Закону України «Про інформацію» зазначає, що під час виконання професійних обов'язків журналіст має право здійснювати письмові, аудіо- та відеозаписи із застосуванням необхідних технічних засобів, крім випадків, визначених законодавством, має право безперешкодно відвідувати приміщення суб'єктів владних повноважень, відкриті заходи, які ними проводяться, та бути особисто прийнятим у розумні строки їх посадовими і службовими особами, крім випадків, визначених законодавством, має право не розкривати джерело інформації або інформацію, яка дозволяє

встановити джерела інформації, крім випадків, коли його зобов'язано до цього рішенням суду на основі закону [2]. Останнє положення є новелою в законодавстві, тому що раніше журналіст не мав права на допит під час досудового або судового слідства відмовитися від дачі показань посилаючись на «журналістську таємницю».

Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» свідчить, що засоби масової інформації України мають право висвітлювати всі аспекти діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування зобов'язані надавати засобам масової інформації повну інформацію про свою діяльність через відповідні інформаційні служби органів державної влади та органів місцевого самоврядування, забезпечувати журналістам вільний доступ до неї, крім випадків, передбачених Законом України «Про державну таємницю», не чинити на них будь-якого тиску і не втручатися в їх виробничий процес. Засоби масової інформації можуть проводити власне дослідження і аналіз діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, давати їй оцінку, коментувати [3]. КпАП містить у статті 212-3 положення, згідно з яким «неправомірна відмова в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності, у випадках, коли така інформація підлягає наданню на запит громадянина чи юридичної особи відповідно до законів України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації»... тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян» [4].

Механізм захисту свободи слова та діяльності журналіста передбачено Законом України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів». Статтею 17 Закону закріплено, що: «Відповідальність за скоєння злочину проти журналіста у зв'язку з виконанням ним професійних обов'язків або перешкоджання його службовій діяльності прирівнюється до відповідальності за скоєння таких же дій проти працівника правоохоронного органу. Службова діяльність журналіста не може бути підставою для його арешту, затримання, а також вилучення зібраних, опрацьованих, підготовлених ним матеріалів та технічних засобів, якими він користується у своїй роботі» [1].

Державним комітетом телебачення та радіомовлення України спільно з Національною спілкою журналістів України в 2008 році

було створено проект закону «Про захист професійної діяльності журналіста». Проект складається з преамбули, VI розділів та 20 статей. Він визначає основні напрямки та принципи професійної діяльності журналіста; журналістські права, свободи та обов'язки; гарантії професійної діяльності журналістів; порядок акредитації журналістів; саморегулювання у сфері професійної діяльності журналістів; міжнародне співробітництво. Враховуючи невідповідність українського законодавства міжнародно-правовим стандартам захисту прав журналістів та застарілість деяких норм, прийняття такого закону, більш досконалого, є невідкладною справою.

Отже, можна зробити висновок, що хоча журналіст, у зв'язку зі здійсненням ним професійних обов'язків, не лише захищений законом від арешту, затримання, чи вилучення зібраних ним матеріалів, але й, злочинна діяльність проти особи журналіста прирівняна до діяльності проти працівника правоохоронного органу, захист прав журналістів потребує більш детального регулювання та прийняття єдиного законодавчого акту.

Література.

1. Закон України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» від 23 вересня 1997 року. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/540/97>.

2. Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 року. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/>.

3. Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» від 23 вересня 1997 року. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80>.

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

5. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-1>.

РОЗДІЛ 4.

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ У РАМКАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

Нивакшонова Д.А.

*студентка 5 курсу факультета міжнародно-правових відносин
і юридическої журналістики
Національного університету «Одеська юридическа академія»*

ГАРМОНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО І ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА В КОНТЕКСТЕ ЗАЩИТЫ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА

Європейська інтеграція — стратегическая цель для України хоча бь потому, что это, пожалуй, наилучший способ зарекомендовать себя на международной арене, реализовать национальные интересы, построить экономически развитое демократическое государство. Ещё в 2011 году был согласован текст Соглашения об ассоциации с Европейским Союзом, а 30 марта 2012 года главами делегаций Украины и ЕС Соглашение было парафировано.

Однако, следует сказать, что парафирование — это всего лишь небольшой шаг на пути к евроинтеграции, поскольку Соглашение об ассоциации должно быть ратифицировано всеми государствами-членами ЕС, а это 27 европейских государств. Ко всему прочему, 6 стран уже имеют статус кандидата, из которых Хорватия 1 июля 2013 года должна стать 28 участницей ЕС.

Всё это говорит о том, что процесс интеграции Украины в ЕС — процесс сложный и длительный, несмотря на желание Украины и ряд политических, социальных, экономических, а также правовых реформ, которые внедряются с этой целью. Аргументами в пользу евроинтеграции по-прежнему считается высокий экономический потенциал Европейского союза и, таким образом, возможность для Украины усовершенствования производственных мощностей, поиск новых, европейских технологий производства.

Для возможности вступления в ЕС Украине необходимо претерпеть ряд изменений, в частности и относительно обеспечения прав и свобод человека, о чем и пойдет далее речь. Права человека являются неотъемлемыми и принадлежат всем людям, то есть

ими нельзя наделить, нельзя предоставить, ограничить, обменять, или продать. К ним относятся право на жизнь, право быть привлеченным к судебной ответственности только в соответствии с законами, которые существуют на момент совершения преступления, право быть свободным от рабства, право на свободу от пыток и т.д.

Украина неоднократно попадала в поле зрения международных правозащитных организаций в связи с произволом и беззаконием, царящими в правоохранительных и исправительных учреждениях. Этот вопрос также обсуждался на стадиях разработки и принятия нового Уголовного процессуального кодекса Украины, который вступил в силу 19 ноября 2012 года. В частности, во избежание такого недопустимого в отечественном уголовном процессе явления, как пытки, которые имеют место со стороны служебных лиц правоохранительных органов, было предложено урегулировать понятие доказательств таким образом, чтобы они продуцировались только судом в состязательной судебной процедуре [1, с.9]. Однако в новом УПК это положение реализовано не было.

Что касается права на жизнь, здесь все гораздо сложнее. Право на жизнь подразумевает ряд других прав: образование, медицина, культура, спорт, жилье, питание и т.д. Но, к сожалению, сложно говорить об этом праве в полном смысле слова, поскольку достаточно большое количество жителей Украины проживают за чертой бедности, что не позволяет полноценно реализовать его. Поэтому, любое право и любая свобода не лишены экономической составляющей по своей природе.

В этой связи необходимо упомянуть о существовании Плана Действий Совета Европы для Украины на 2011-2014 гг. Совет Европы — одна из старейших международных организаций, Украина является членом с 1995 года. Документ был подготовлен Секретариатом Совета Европы в июне 2011 года и включал в себя такие основные положения, как «Права человека», «Верховенство права» и «Демократия». Было установлено усиление защиты прав человека в контексте Европейской конвенции по правам человека, борьба с жестоким обращением и безнаказанностью и многие другие, важные для устойчивого развития института обеспечения прав и свобод человека, положения.

Туда включен проект об обеспечении эффективной имплементации на национальном уровне ЕКПЧ ключевыми группами правозащитников, который будет заключаться в том, что судьи, прокуроры,

адвокаты и другие специалисты смогут применять европейские стандарты в сфере прав человека в своей ежедневной деятельности, будет обеспечен их доступ к материалам прецедентной практики Суда и баз данных HUDOC, а также к соответствующим целевым материалам по вопросам прав человека. Планируется укрепление потенциала национальных учебных заведений в целях осуществления ими регулярного обучения по вопросам ЕКПЧ [2, с.8].

К сожалению, введение любых изменений в систему законодательства требует особого планирования национального бюджета для притворения их в жизнь и предоставления возможности их эффективной дальнейшей реализации и поддержки. Кроме того, в видении состояния современной экономики считается маловероятным финансирование новых институтов таким образом, чтобы ущерб других сфер общественной и политической жизни Украины оказался минимальным. Рациональными же, в данном случае, будут считаться не кардинальные, а постепенные, тщательно проработанные и взвешенные шаги на пути к развитию социальных, политических, экономических институтов Украины и стабильного, успешного будущего.

Литература:

1. Карабут Л.В. Щодо формування доказів під час досудової кримінальної процесуальної діяльності за новим КПК. — Часопис НУ «Острозька академія». Серія «Право». — 2012. — №1 (5)

2. План дій Ради Європи для України на 2011-2014 роки. — 23 червня 2011 р., DPA/Inf (2011) 17. Режим доступу — [<http://coe.kiev.ua>]

Шинкар М.Л.

*студентка 3 курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

СУДОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА

Права людини та громадянина є головною метою і найважливішим інструментом будь-якої цивілізованої правової держави, яка прагне забезпечити свободу, добробут, гідність, безпеку людей, захистити їх від пагубних наслідків дестабілізації суспільства та держави. З огляду на це метою статті є вивчення стану судового захисту прав людини та громадянина та надання пропозицій з його вдосконалення.

Необхідно відзначити, що забезпечення прав і свобод людини, визнання їх авторитету як визначальної мети розвитку суспільства і держави — єдино можливий шлях до стійкого розвитку громадянського суспільства, що повинне бути сформоване в Україні. Доти, поки не будуть створені надійні механізми й інститути забезпечення та захисту прав людини, поки культура суспільства не знайде міцної опори, поки ідея прав людини не об'єднає все суспільство, важко говорити про стійкий розвиток держави, суспільства й особистості.

Вперше права людини одержали юридичне закріплення в національних юридичних документах у XVIII ст. Також у цих документах на державу покладалися обов'язки забезпечити права людини. Одним із аспектів такого забезпечення прав людини і є її діяльність із наданням їм юридичної форми, тобто форми закону. Так, у Декларації прав Вірджинії 1776 р. Вперше було юридично закріплене формулювання прав людини, зокрема вона містила таку норму: «Усі люди за природою є однаковою мірою вільними і незалежними і володіють певними природженими правами, яких вона — при вступі в суспільний стан — не можуть позбавити себе і своїх нащадків якою-небудь угодою, а сааме: правом на життя і свободу із засобами придбання і володіння власністю, правом на прагнення до щастя і безпеки і їх набуття» [1, с. 23-25].

На сьогоднішній день права людини і громадянина та гарантії їх захисту з боку держави закріплюються національними законодавствами всіх цивілізованих країн світу. Не є виключенням з цього правила і Україна, яка в с. 3 Конституції України визнала людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю, а як головний обов'язок держави закріпила утвердження і забезпечення прав і свобод людини [2, с. 182].

Зазначені конституційні положення вимагають, щоб усі державні органи охороняли права та свободи людини і громадянина. Однак переважної більшості державних органів діапазон їх діяльності не замикається на виконанні завдань захисту прав і свобод людини, боротьби із злочинами та іншими правопорушеннями. У них на першому плані інші завдання — здійснення заходів із забезпечення зайнятості населення, соціального захисту, охорони здоров'я, освіти, науки, культури, охорони природи, екологічної безпеки, природокористування. Деякі функції із захисту прав і свобод громадян, інтересів суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань вони виконують ніби додатково, поряд із виконанням своїх основних завдань.

Спеціально захистом прав і свобод громадян, інтересів суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань займається значно вужче коло органів, — ті, які існують виключно або головним чином для виконання такої ролі. Їх прийнято найменувати правоохоронними органами.

Слід відмітити, що правосуддя, яке здійснюється судами, є найбільш надійним та цивілізованим способом захисту прав і свобод громадян. З точки зору Т.І. Француа, у данному випадку поняттям «захист» охоплюється не лише забезпечення прав людини від посягань з боку тих чи інших фізичних осіб, а й з боку державної влади. Тобто у функціонування механізму захисту прав і свобод людини в Україні передбачає, що безумовному судовому оскарженню в судах загальної юрисдикції підлягають колегіальні та одноособові дії (бездіяльність) та рішення органів державної влади та місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, посадових осіб, у результаті яких порушені права і свободи громадянина чи створені перешкоди для їх реалізації [3, с. 183].

Сьогодні національне законодавство надає людині всі можливості для захисту своїх прав і свобод у суді. Так, відповідно до ч. 2 ст. 124 Конституції України юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі. Згідно з ч. 2 ст. 55 Конституції України кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Розширення сфери судового втручання і процедури усунення наслідків порушення прав і свобод громадян можна назвати критерієм демократизації суспільства, підтвердженням значимості в ньому загальнолюдських ідеалів, підпорядкування здоровому глузду і моральним цінностям. Основні засади судової влади — самостійність і незалежність її статусу — перетворює судову форму захисту прав людини на найбільш правильне, надійне і зрозуміле її джерело. Разом із тим реалії сьогодення свідчать про глибоку кризу судової системи, пов'язану з тотальною корупцією в даному правоохоронному органі, а також про її неможливість виступати надійним гарантом захисту прав і свобод людини і громадянина. Тому найголовнішим сьогодні є завдання проведення тотального реформування судової системи, зокрема шляхом очищення цього органу та забезпечення його висококваліфікованими та порядними працівниками.

Література:

1. Абдулаев М. И. Права человека и государство / М. И. Абдулаев. — СПб. : СПбЮИ, 1999. — 124 с.
2. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України : підручник / О. С. Захарова, В. С. Ковальський, В. С. Лукомський та ін. ; відп. ред. В. Т. Маляренко. — К. : Юрінком Інтер, 2007. — 352 с.
3. Француз Т. І. Роль і місце судової влади в процесі захисту прав людини і громадянина / Т. І. Француз // Держава і право. — 2001. — Вип. 9. — С. 179-185.

Янишин М.Б.,

*студентка 3 курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

СУДОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

Найвищою гарантією реалізації соціально-економічних, політичних, особистих прав і свобод людини і громадянина є забезпечення судом у процесі здійснення правосуддя їх захисту. Поняття права на судовий захист відзначається своєю комплексністю, оскільки включає у себе такі основні елементи правосуддя, як: закріплену законом можливість особи звернутися до суду з вимогою про захист її порушеного права; здійснення органом правосуддя судочинства у відповідній формі, реалізація у такий спосіб судової влади; право здійснювати правосуддя належить тільки судовим органам, оскільки присвоєння функцій правосуддя ким-небудь іншим, а також делегування функцій судів, не допускається [1]; необхідність установлення юридичного і фактичного обґрунтування в суді заявленої вимоги шляхом реалізації конституційних та законодавчих приписів щодо змагальності.

Дослідженням правового регулювання та захисту прав і свобод людини і громадянина займалися такі вчені, як М.Г. Александров, П.В. Анісімов, О.А. Лукашева, М.В. Лушникова, В.Ф. Погорілко, В.Я. Тацій, О.В. Смирнова, Ю.С. Шемчушенко тощо.

Міжнародні документи щодо прав людини, зокрема Загальна декларація прав людини, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, для закріплення права на судовий захист використовують формулу, зміст якої полягає в тому, що «кожен має право на судовий захист». Водночас системний аналіз конституційних положень

дозволяє виявити групи норм, які закріплюють право на звернення до суду у конкретно визначених правовідносинах.:

- право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб (частина друга статті 55 Конституції України);

- право в будь-який час оскаржити в суді своє затримання (частина п'ята статті 29 Основного Закону);

- судовий захист права на спростування недостовірної інформації про себе та членів своєї сім'ї і права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації (частина четверта статті 32 Конституції України) [1].

Крім того, у частині третій статті 8 Основного Закону закріплено положення, відповідно до якого норми Конституції України визначаються нормами прямої дії. Даний принцип означає, що звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина гарантується безпосередньо на підставі Конституції України.

Важливе значення у процесі вирішення питання про правове регулювання права на судовий захист відіграють положення Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та чинні галузеві процесуальні закони. Так, у частині першій статті 7 Закону всім суб'єктам правовідносин гарантується захист прав, свобод і законних інтересів незалежним і безстороннім судом, створеним відповідно до закону [4]. Проте варто зазначити, що аналіз статті 7 вказаного Закону дає підстави для висновку, що надалі право на судовий захист фактично зводиться до права на звернення до суду, розгляд справи та участь у розгляді своєї справи. Зазначені інші права і гарантії мають самостійне смислове та правове навантаження і не належать до права на судовий захист.

Важливим етапом судового захисту є прийняття відповідним судовим органом судового рішення, в якому іменем України закріплюється результат такого захисту, що є обов'язковим для всіх державних органів, підприємств, установ, організацій, органів місцевого самоврядування, посадових та інших осіб, і підлягає виконанню, в тому числі й у примусовому порядку, на всій території України. Реалізація судових рішень забезпечує ефективність судового захисту та дієвість судової влади вцілому. З реалізацією судових рішень закінчується, як правило, і сам процес судового захисту.

В Україні на конституційному рівні закріплюється положення, відповідно до якого кожен має право після вивористання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна [1]. Крім того обов'язковість виконання на території України, як учасника Конвенції, рішень Європейського суду з прав людини, а також використання практики цього суду закріплено в Законі України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 р. [2].

Європейський Суд з прав людини є міжнародним судовим органом у системі міжнародного контролю за виконанням Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року державами, які до неї приєдналися. Україна ратифікувала Конвенцію 17 липня 1997 р. Важливе значення для забезпечення судового захисту прав і свобод громадян мала ратифікація Україною у 1997 році Протоколів до Європейської конвенції про захист прав і свобод людини 1949 року.

Винесене Європейським судом рішення носить обов'язковий характер, є остаточним і оскарженню не підлягає. Для виконання рішень Європейського суду держава має вжити заходів індивідуального характеру, спрямованих на усунення конкретного порушення, визначеного у відповідному рішенні, та заходів загального характеру, спрямованих на усунення підстави для аналогічних скарг проти України. І лише в разі ефективності вчинення такого комплексу дій рішення може вважатися виконаним [5].

Отже, досягнення ефективного рівня захисту прав та інтересів людини і громадянина є необхідною умовою ефективного розвитку суспільства та функціонування державної влади в цілому. Разом із тим ефективність захисту не досягається лише шляхом створення системи юрисдикційних органів, яким властиві визначений порядок розгляду та вирішення віднесених до їх компетенції юридичних справ, законодавчого закріплення прав людини і громадянина на захист, у тому числі й судовий, визначення способів захисту порушених чи оспорюваних прав. Реально існуюче право може бути не захищено з причин відсутності чи недосконалості юридичних процедур. Тому вирішенню підлягає питання про якість, про ефективний механізм судового захисту прав людини, який виступає найбільш універсальним демократичним інструментом правової держави.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — ст. 141.
2. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 30. — ст.260.
3. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 № 1906-IV // Відомості Верховної Ради України . — 2004. — № 50. — ст. 540.
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від від 07.07.2010 № 2453-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2010. — № 41-42, № 43, № 44-45. — ст.529.
5. Кожух З.Р. Международно-правовые основы судебной защиты прав и свобод личности / З.Р. Кожух // Государство и право. — 2000. — № 4. — С. 45-57.
6. Макунович Г.І. А. Сучасні проблеми реформування системи правосуддя у контексті адаптації до європейських стандартів / Г. Макунович // Право України. — 2009. — № 14. — С. 27.
7. Федоришин П.І. Конституційні засади захисту прав людини і громадянина та міжнародна практика/ П. Федоришин // Право України. — 2001. — № 3. — С. 48.

Нижник Г. И.

*студент 3 курса Института прокуратуры и следствия
Национального Университета «Одесская юридическая академия»*

ЕВРОПЕЙСКИЙ СУД ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА КАК СРЕДСТВО ЗАЩИТЫ ПРАВ УКРАИНЦЕВ

Ратифицировав 17 июля 1997 года Конвенцию о защите прав человека и основополагающих свобод 1950 года, Украина тем самым обеспечила доступ украинцев к Европейскому Суду по права человека (ЕСПЧ), как одному из важнейших элементов европейской защиты прав человека.

Статистика обращений украинцев в ЕСПЧ состоянием на 31 августа 2012 года составляет 11 350 заявлений, что оставляет Украину на пятом месте среди всех государств-членов Конвенции по количеству граждан, обратившихся за защитой своих прав. Примечательно, что количество таких заявлений в 1998 году составило 214, а в 2002 — 474[1]. Постоянный рост таких жалоб говорит как о положительных, так и отрицательных аспектах функционирования европейской системы защиты прав человека.

Положительной стороной является то, что большая часть жалоб принимается в пользу украинцев. Так, из 700 жалоб, рассмотренных ЕСПЧ на сегодняшний день, только 3% от этого числа

были вынесены в пользу государства. Иначе говоря, большая часть заявлений принимается в пользу украинцев, что еще раз подчеркивает тот факт, что система действует, и права людей реально защищаются.

Проанализировав деятельность ЕСПЧ и его судебную практику, можно прийти к выводу, что целью его деятельности является не столько защита прав людей, сколько указание национальным судам то, как правильно разрешать те либо иные дела. Такой вывод можно обосновать ст. 17 Закона Украины «Об исполнении решений и применении практики Европейского суда по правам человека», где прямо сказано, что решение ЕСПЧ является источником права[2, с. 260].

Жалобы, которые подаются гражданами Украины, свидетельствуют о том, что большая часть нарушений происходит по одним и тем же причинам, что заставляет ЕСПЧ принимать подобные решения. Появление в практике ЕСПЧ такого понятия как «пилотные решения», где указываются систематические нарушения законодательства, также могут быть свидетельством этого.

Вторым недостатком является слишком долгое рассмотрение дел. Так, сроки рассмотрения дел в ЕСПЧ могут длиться, как правило, от 1 года до 5-7 лет. Такое затягивание дел может привести к существенным нарушениям прав человека, что в свою очередь может весьма сказаться как на материальном, физическом, так и на моральном состоянии человека. Например, нарушение ст. 5 Конвенции, что проявляется в необоснованном лишении свободы в виде меры пресечения[3, с.524].

Мы также считаем, что проблемой функционирования европейского механизма защиты прав человека является то, что ЕСПЧ не является судом апелляционной либо кассационной инстанции. То есть, он не уполномочен на то, чтобы отменить решения национальных судов. Решения ЕСПЧ являются лишь основанием для пересмотра решений Верховным Судом Украины, а решение дела по существу остается компетенцией национальных судов.

Одной из главных проблем функционирования европейской системы защиты прав человека является неисполнение Украиной своих международно-правовых обязательств, что проявляется в неисполнении решений ЕСПЧ. Иначе говоря, решения в пользу украинцев принимаются, но реально они не исполняются. Получается, что права людей защищаются только формально, не находя своего реального воплощения.

Причиной такой проблемы является недостаток средств в Государственном бюджете, несмотря на то, что такие средства Законом предусмотрены. Проблема заключается и в самом механизме исполнения решений, который не исполняется Государственной исполнительной службой.

Проблема неисполнения решений была поднята Комитетом Министров Совета Европы, на который возложена функция контроля исполнения решений ЕСПЧ. Попыткой решить такую проблему является принятие закона Украины «О гарантиях исполнения государством судебных решений», подписанный Президентом Украины 5 июня 2012 года.

Главной новеллой существующего законодательства является то, что обязанность исполнения решений ЕСПЧ теперь будет возлагаться не на Государственную исполнительную службу, а непосредственно на Государственное казначейство. И средства на исполнение решения будут использоваться не прямо из государственного бюджета, а путем списания соответствующих средств со счетов государственного органа либо государственного юридического лица, виновного в нарушении законодательства, чья вина будет признана решением ЕСПЧ. И только в том, случае, если таких средств будет недостаточно, то они будут выплачиваться из государственного бюджета[4].

Вступление данного закона в силу назначено на 1 января 2013 года, поэтому говорить о его эффективности и возможности решить проблему исполнения решений ЕСПЧ пока тяжело. Но сам факт того, что государство наконец-то предприняло попытки решить данную проблему, уже является небольшим достижением.

Литература:

1. <http://focus.ua/society/217569>.
2. Відомості Верховної Ради України (ВВР), — 2006. — № 30.
3. Конвенция о защите прав человека и основных свобод: Международное право. Сборник документов. — О.: Феникс, 2010. — 767 с.
4. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4901-17>.

Беспалова К.В.

*студентка 2 курса факультета международно-правовых
отношений и юридической журналистики
Национального университета «Одесская юридическая академия»*

ЭФФЕКТИВНЫЙ СПОСОБ ПРАВОВОЙ ЗАЩИТЫ ПО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ УКРАИНЫ В СВЕТЕ СТ. 35 ЕВРОПЕЙСКОЙ КОНВЕНЦИИ О ЗАЩИТЕ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА И ОСНОВНЫХ СВОБОД

Под эффективными национальными способами правовой защиты следует понимать определённые законодательством, доступные и результативные процедуры, которые могут обеспечить прекращение нарушений или возмещение вреда [5, с. 140].

Согласно ст. 55 Конституции Украины, каждый имеет право любыми, не запрещёнными законом способами защищать свои права и свободы от нарушений и противоправных посягательств [2, ст. 55].

Способы защиты прав и свобод человека и гражданина делятся на судебные, административные и государственные.

Судебный способ:

Право граждан на судебную защиту закреплено в ст. 55 Конституции Украины. Каждому гарантируется право на обжалование в суде решений, действий или бездействия органов государственной власти, органов местного самоуправления, должностных и служебных лиц. Законодательство предусматривает возможность обжалования решения суда первой инстанции в апелляционном и кассационном порядке. Согласно ст. 124 Конституции Украины судопроизводство осуществляется Конституционным Судом Украины и судами общей юрисдикции. Граждане имеют право непосредственно обращаться в Конституционный Суд Украины по вопросам толкования норм Конституции и законов Украины. Конституционный Суд не рассматривает дела по сути и результатом обращения не может быть компенсация вреда. Судебная защита — необходимая и самая эффективная гарантия обеспечения прав и свобод человека и гражданина.

Административный способ:

Этот способ правовой защиты предусматривает рассмотрение обращений граждан в вышестоящих органах государственной

власти, органах местного самоуправления. Согласно ст. 40 Конституции Украины, каждый человек имеет право направлять индивидуальные или письменные обращения или лично обращаться в органы государственной власти, органы местного самоуправления, к должностным и служебным лицам.

Государственный способ:

Государственная защита прав человека и гражданина обеспечивается через институт Уполномоченного Верховной Рады по правам человека. Он является институтом несудебной защиты прав человека и гражданина. Представление Уполномоченного — это акт, который вносится им в органы государственной власти, органы местного самоуправления, объединения граждан, предприятия, учреждения, их должностным и служебным лицам для принятия мер в месячный срок по устранению выявленных нарушений прав и свобод человека и гражданина [3, с.36].

После использования всех национальных способов правовой защиты гражданин может обратиться за защитой своих прав и свобод в международные судебные учреждения или в соответствующие органы международных организаций, членом или участником которых является Украина. Например, лицо может обратиться в течение 6 месяцев от даты принятия окончательного решения на национальном уровне в Европейский суд по правам человека.

В соответствии со ст. 35 Европейской Конвенции о защите прав человека и основных свобод, Европейский суд по правам человека может принимать дело к рассмотрению только после того, как были исчерпаны все внутренние средства правовой защиты и в течение шести месяцев с даты вынесения национальными органами окончательного решения по делу [1, ст. 35].

В соответствии с практикой Европейского суда по правам человека, не считаются средствами правовой защиты, которые необходимо обязательно использовать перед обращением в Суд, несудебные процедуры, обращение в парламент, правительство, к Президенту, прокуратуре или Уполномоченному по правам человека. Важно знать, что когда национальные способы правовой защиты не эффективны, лицо может обратиться в Европейский суд по правам человека не применяя их. Также можно обратиться в Европейский суд по правам человека в случае длительного затягивания с решением дела в национальных судах, не дожидаясь их решения [4, с. 268].

Таким образом, можно сделать вывод, что на сегодняшний день в Украине имеется большое количество национальных способов

правовой защиты. Предусматривается право на обращение в соответствующие международные судебные учреждения или в соответствующие органы международных организаций, членом или участником которых является Украина. Сейчас важно постараться реформировать систему национальных органов правовой защиты таким образом, чтобы интересы и потребности граждан были удовлетворены с первого раза и отходила на задний план необходимость в обращении к международным органам правовой защиты.

Литература:

1. Европейская Конвенция о защите прав человека и основных свобод 1950 г.
2. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). —1996. — № 30; ст. 141.
3. Климович О. А. Система національних засобів захисту прав людини (в контексті положень Конвенції про захист прав і основних свобод людини) // Право України. — 2001. — № 1. — С. 34-38.
4. Манукян В.И. Международная защита прав человека: право, прецеденты, комментарии : Научно-практ. пособие. — К.: Истина, 2010. — 480 с.
5. Супрун А.В. Вичерпання всіх національних засобів правового захисту // Журнал міжнародного права. — 2008. — № 6. — С. 137-143.

Данченко Е. В.

*студентка 2 курсу факультету міжнародно-правових відносин
та юридичної журналістики
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ – ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ МЕХАНІЗМУ ЇХ ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ

Проблемі статусу рішень Європейського суду з прав людини (далі — ЄСПЛ) як джерела права присвячені роботи багатьох авторів. При цьому дана проблема має не тільки теоретичне, а й практичне значення. Як зазначила Венеціанська Комісія «За демократію через право», за умови обмеженості державних ресурсів набагато краще витратити фінанси на проведення необхідних реформ, які допоможуть запобігати порушенням Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ніж сплачувати справедливую сатисфакцію тим особам, котрі вже потерпають від таких порушень [5, с. 2].

В Україні перед правниками особливо актуальною стає повага до прецедентного права з можливістю використання рішень ЄСПЛ. Найважливішу функцію правозастосування в державі здійснюють суди. Активна роль судів у сфері правозастосування підсилюється також тим, що через об'єктивні причини законодавчий процес в Україні не завжди встигає відповідним чином усувати недоліки та прогалини в українському законодавстві. Тому актуальним є питання обов'язковості, умов практики застосування Конвенції та рішень ЄСПЛ як джерела права при розгляді справ судами України. Як зазначає В. В. Лутковська, з огляду на досвід інших країн можна прогнозувати, що при доцільному використанні Конвенції в практиці здійснення судочинства зменшиться і кількість звернень проти нашої держави до ЄСПЛ [4, с. 119].

У Загальнодержавній програмі адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затвердженої Законом України від 18 березня 2004 р. № 1629-IV, зазначається, що джерелом права Європейського Союзу, до якого здійснюється адаптація законодавства України, є, зокрема, рішення ЄСПЛ. Тому застосуванням права ЄС є також і застосування рішень ЄСПЛ. Згідно із ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» суди України застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику Суду як джерело права [1, ст. 17].

Отже, українські суди мають не тільки право, а й обов'язок застосовувати при розгляді справ практику ЄСПЛ як джерело права. Таким чином, актуальним є розгляд питання співвідношення у такому правозастосуванні національного законодавства та практики ЄСПЛ.

Згідно зі ст. 9 Конституції України, чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана ВРУ, є частиною національного законодавства України. Отже, ратифікація Україною Конвенції означає визнання її обов'язковості для України. Згідно з ч. 1 ст. 8 Цивільного процесуального кодексу України суд вирішує справи відповідно до Конституції України, законів України та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана ВРУ. Аналогічно врегульовані вказані питання також у Господарському процесуальному кодексі України та в Кодексі адміністративного судочинства України. Таким чином, процесуальні кодекси передбачили всі необхідні умови для застосування в пріоритетному порядку рішень ЄСПЛ [2, с. 111-113].

Практика міжнародних судових органів захисту прав людини доводить, що ці органи докладають чимало зусиль задля ініціювання широкого застосування національними судами міжнародних конвенцій з прав людини. Зокрема, ЄСПЛ неодноразово наполягав на застосуванні такого принципу: якщо Конвенція є правовою основою, на яку може посилається заявник, то він повинен це робити в національному суді, або навіть національний суд має звернутися до відповідної норми Конвенції [3, с. 76-79].

Одним із гострих та невирішених питань у процесі застосування практики ЄСПЛ у правовій системі України є доступність цієї самої практики. У цьому питанні значною є мовна проблема. Тобто практика ЄСПЛ хоча й доступна в рамках офіційної електронної бази Суду HUDOC, але тільки на двох офіційних мовах Ради Європи: англійській та французькій.

Таким чином, слід констатувати, що законодавство України достатньо вибудовано для того, щоб рішення ЄСПЛ могли застосовуватися в практиці українських судів як джерело права. На законодавчому рівні це забезпечується: визнанням пріоритету міжнародних договорів і міжнародних зобов'язань України; визнанням пріоритету міжнародних договорів і міжнародних зобов'язань України; визнанням рішень ЄСПЛ джерелом права *ES acquis communautaire*, до якого здійснюється адаптація законодавства України; побудовою процесуальних кодексів, відповідно до яких встановлена невідповідність судових рішень міжнародній правовій традиції є підставою для перегляду таких рішень; прямими вимогами Закону України «Про виконання та застосування практики Європейського суду з прав людини», роз'ясненнями ВСУ і ВСУ. Разом з тим, у практичному здійсненні судочинства таке застосування ще не має постійного та системного характеру [2, с. 119].

Література:

1. Закон України «Про виконання та застосування практики Європейського суду з прав людини» // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 30, ст. 260.

2. Белкін, М.Л. Проблеми застосування рішень Європейського суду з прав людини як джерела права в законодавстві України та в судовій практиці // Вісник господарського судочинства*. — 2009. — № 4. — С. 111-120.

3. Льошенко, О. Імплементція Конвенції та практики Європейського Суду з прав людини у національну правову систему України // Право України. — 2009. — № 6. — С. 76-79.

4. Трофімова, Л. Значення використання рішень Європейського Суду з прав людини при вирішенні спорів вітчизняними судами та

формуванні фінансово-правової культури // Право України. — 2011. — № 7. — С. 116-123.

5. Шевчук С. Судовий захист прав людини: практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції / С. Шевчук. — К. : Реферат, 2006. — 848 с.

Потапова Н.А.

*студентка 5 курса факультета международно-правовых отношений
и юридической журналистики*

Национального университета «Одесская юридическая академия»

ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВОЕ СУДЕБНОЕ РАЗБИРАТЕЛЬСТВО В КОНТЕКСТЕ ПРАКТИКИ ЕВРОПЕЙСКОГО СУДА ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА

Сравнительно недавно считалось, что государство «одаривает» тех или иных участников общественных отношений разнообразными свободами, льготами и привилегиями. По прошествии времени, это непоколебимое убеждение сменилось противоположным: человеку а priori, то есть по факту его рождения, принадлежит множество естественных прав, среди них: право на жизнь; свободу мысли и совести; неприкосновенность личности и собственности; одинаковое применение закона ко всем участникам общественных отношений [4, с. 417]. В этом аспекте первостепенная роль отводится праву на справедливое судебное разбирательство, которое закреплено сразу несколькими базовыми международными юридическими документами: ст. 10 Всеобщей декларации прав человека (1948 г.) [4, с. 523], ст. 6 Европейской Конвенции о защите прав человека и основных свобод (1950 г.) [4, с. 532], ст. 14 Международного пакта о гражданских и политических правах (1966 г.) [4, с. 561], ст. 8 Американской Конвенции о правах человека (1969 г.) [4, с. 559], ст. 6 Конвенции СНГ о правах и основных свободах человека (1995 г.) [4, с. 563], ст. 47 Хартии основных прав Европейского Союза (2000 г.) [4, с. 571].

Вступив в Совет Европы, ратифицировав 11 сентября 1997 года Европейскую Конвенцию о защите прав и основных свобод (далее Конвенция), приняв Закон Украины «О выполнении решений и применении практики Европейского Суда по правам человека» от 23 февраля 2006 г. [1, с. 19] Украина присоединилась к Европейской

системе охраны прав человека, включающей в себя не только обязанность охранять и соблюдать зафиксированные в Конвенции права и свободы, но и признание юрисдикции Европейского Суда по правам человека (далее ЕСПЧ).

Так, в ч.1 статьи 6 Конвенции закреплено, что каждый в случае спора о его гражданских правах и обязанностях имеет право на справедливое и открытое разбирательство дела в разумный срок независимым и беспристрастным судом, созданным на основании закона [4].

В своем решении по делу *Delcourt vs. Belgium* ЕСПЧ заявил, что «в демократическом обществе в пределах значения, определяемого настоящей Конвенцией, право на справедливое отправление правосудия занимает важное место...Суд отметил, что право на справедливое судебное разбирательство, закрепленное в статье 6, отражает основополагающий принцип верховенства права» [3, с. 16].

Суд призван установить при помощи толкования, является ли доступ к правосудию составной частью или аспектом указанного права (дело *Golder vs. United Kingdom*) [3, с. 18].

По сравнению с другими положениями статьи 6 требование проведения разбирательства «в разумный срок» породило наибольшее количество обращений в страсбургские органы. Суд указывает, что неразумно длительная задержка в исполнении обязательного для исполнения решения суда может нарушить Конвенцию (дело *Burdov vs. Russia*) [3, с. 14]. Таким образом, решение вопроса о соблюдении «разумного срока» будет во многом зависеть от обстоятельств дела и причин задержки, а отнюдь не от продолжительности самого срока.

Правительственный уполномоченный по делам ЕСПЧ Назар Кульчицкий в своем интервью 11 октября 2012 года заявил, что на рассмотрении Суда находится около 10,4 тыс. жалоб против Украины, что составляет 7,5% от общего количества жалоб в ЕСПЧ, среди которых 694 дела по нарушению ст. 6 Конвенции [2].

20 ноября 2012 года в Париже состоялось заседание Комитета Парламентской Ассамблеи Совета Европы (далее ПАСЕ) по юридическим вопросам и правам человека, во время которого был представлен доклад председателя Комитета Верховной Рады Украины по вопросам правосудия Сергея Кивалова: «Обеспечение жизнеспособности Страсбургского суда: структурные недостатки в государствах — участниках». Были детально проанализированы причины, которые приводят к тому, что дела в ЕСПЧ рассматриваются годами, среди них указаны чрезмерная продолжительность

судебных разбирательств и превышение сроков предварительного задержания [5].

В настоящее время, опираясь на постановления ЕСПЧ, можно со всей ответственностью утверждать, что право на справедливое судебное разбирательство по гражданским делам многоаспектно и не сводится лишь к процессуальным моментам или в терминологии Суда к «процедуре рассмотрения дела в суде» (дело *Hornsby vs. Greece*) [3, с. 14].

Литература:

1. Закон Украины «О выполнении решений и применении практики Европейского Суда по правам человека» от 23 февраля 2006 г. № 3477-IV// ВВРУ. — 2011.— № 39. — Ст. 391.

2. Интервью правительственного уполномоченного по делам ЕСПЧ [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://lb.ua/news/2012/10/11/174150_espch_postupilo_104_tis_zhalob.html

3. Решения Европейского Суда по правам человека [Электронный ресурс].— Режим доступа: http://www.echr.coe.int/ECHR/Homepage_En/

4. Карташин В.А., Лукашева Е.А. Международные акты о правах человека. Сборник документов — М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА — 2008. — 784 с.

5. Украина презентовала свои предложения по реформе Страсбургского Суда: Пресс-служба С. Кивалова [Электронный ресурс].— Режим доступа: <http://kivalov.com.ua/ru/news/2-news/159-strasbourg.html>

Міхова М. В.

*студентка з курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД У ПРАКТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Одним із найбільших досягнень світового співтовариства є створення міжнародних механізмів гарантій основоположних прав і свобод людини і громадянина. Ці гарантії знайшли своє вираження та закріплення через загальносвітове визнання міжнародних договорів з прав людини, а також спеціальних органів, уповноважених здійснювати контроль за дотриманням основних прав і свобод людини. Одним із найбільш ефективних серед таких органів є Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ).

Правовою основою функціонування та діяльності ЄСПЛ є Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.

В Україні Конвенція була ратифікована Законом України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.

Стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод гарантує право на справедливий і публічний розгляд справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, при визначенні цивільних прав і обов'язків особи чи при розгляді будь-якого кримінального обвинувачення, що пред'являється особі.

Європейський суд неодноразово заявляв про особливо важливе місце, що займає в демократичному суспільстві право на справедливий судовий розгляд. Варто зазначити, що численні скарги, що надходять до Європейського суду з прав людини, часто пов'язані саме з порушенням ст. 6 Конвенції. Це пояснюється, зокрема, й тим, що скарги на порушення інших статей Конвенції часто виникають внаслідок порушення вимог до справедливого правосуддя. До таких справ входять і справи проти України, зокрема, такі: Трегубенко проти України, Сем Меріт проти України, Світлана Науменко проти України та інші.

Існують гарантії, які забезпечують право на справедливий суд. Важливою гарантією права на справедливий судовий розгляд є розгляд справи упродовж «розумного строку», що гарантує ст. 6 Європейської конвенції. Вказана гарантія підкреслює важливість того, що правосуддя повинно здійснюватися без затримок, які можуть підірвати його ефективність та довіру до нього [4].

Прикладом порушення вимоги щодо розумності строків є рішення Європейського суду, у справі Меріт проти України (Європейський суд з прав людини, заява № 66561/01, рішення від 30 березня 2004 р). Пан Меріт, громадянин Ізраїлю, займався в Україні комерційною діяльністю. У зв'язку з підозрою у вчиненні декількох посадових злочинів щодо нього було порушено кримінальну справу, його було затримано і обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою. Це сталося у 1998 р. Хоча після того щодо заявника було обрано інші запобіжні заходи — спочатку підписка про невиїзд, а потім зобов'язання з'являтися на виклик органів слідства, і заявник мав можливість залишити територію України, кримінальна справа щодо нього все ще продовжувала розслідуватися, а його майно залишалося під арештом, хоча минуло вже шість років з початку цієї справи [3].

Ще одна гарантія знайшла своє відображення у справах, які стосуються права доступу до суду та справедливого судового розгляду.

Так, у справі «Трегубенко проти України» заявник скаржився, що остаточне і обов'язкове судове рішення, винесене на його користь, було скасовано в порядку нагляду, а також що судове провадження в його справі було несправедливим. Крім того, заявник скаржився, що йому було відмовлено у доступі до суду для визначення його цивільних прав.

Слід зазначити, що на час розгляду цієї справи глава 42 Цивільного процесуального кодексу України передбачала можливість перегляду остаточних і обов'язкових рішень суду в порядку нагляду.

У вказаній справі Суд дійшов висновку, що, застосовувавши процедуру нагляду з метою скасування судового рішення, винесеного на користь заявника, Пленум Верховного Суду України порушив принцип юридичної визначеності та право заявника на доступ до суду, гарантоване статтею 6 Конвенції.

Крім зазначених гарантій, ст.6 Конвенції зазначає, що судова процедура може вважатися справедливою тільки тоді, коли вона спрямована на забезпечення верховенства права та заснована на засадах законності, рівності учасників процесу перед законом і судом, змагальності, диспозитивності, гласності й відкритості, обов'язковості виконання судових рішень. Будь-які обмеження цих засад можливі тільки як виняток і лише у передбачених законом, обґрунтованих випадках, необхідних у демократичному суспільстві [2, С.1]. Окрім того, особа не може бути позбавлена гарантій, визначених ч. 3 ст. 6 Конвенції, на тій підставі, що відповідно до внутрішнього законодавства після винесення вироку і протягом його оскарження в апеляційному і касаційному порядку вона розглядається як засуджена, а не як обвинувачена у вчиненні злочину.

Важливо підкреслити, що відповідно до Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» суди України при розгляді справ повинні застосовувати Конвенцію та практику Суду як джерело права.

Враховуючи практичні кроки України на шляху до утвердження верховенства права та останні позитивні тенденції в українському правовому полі, можна сподіватись, що застосування положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Суду з прав людини національними органами та судовими інстанціями дозволять у майбутньому уникати констатації Європейським судом порушення Україною положень Конвенції.

Література:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р.
2. Коваль І. Право на справедливий суд: практика Європейського суду з прав людини щодо України // Коментарі фіхівців (Архів 2006). — с. 4.
3. Право на справедливий судовий розгляд // Енциклопедичний довідник майбутнього адвоката Ч.1. — 2009. — Режим доступу: <http://radnuk.info/posibnuk/advokatyra/470-dovidnuk/8284-37.html>.
4. Толочко О. Право на справедливий судовий розгляд кримінальних справ // Юридичний журнал. — 2006. №1. — Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php>.

Пузирний О.О.

*студент 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ, ВИНЕСЕНИХ ПРОТИ УКРАЇНИ

Практичне регулювання та захист прав людини та громадянина має свої специфічні особливості як у світовому, так і у національному вимірі. Ні для кого не є новиною, що забезпечення прав людини залежить від рівня формування і функціонування громадянського суспільства

В науці широко обговорюється питання, якими мають бути сучасна держава і громадянське суспільство, проте, навряд чи хтось не погодиться з тим що вони мають бути ефективними. Саме тому, для регулювання суспільних відносин та належного забезпечення прав людини, вітчизняне законодавство повинно спиратись на норми міжнародного права, які створені з урахуванням практики провідних країн світу.

11 вересня 1997 р. для України набрала чинності Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [1]. Як зазначають дослідники, вона створює не тільки найбільш ефективну у світі систему міжнародних норм для захисту прав людини, але і взагалі, одну з найпрогресивніших у світі форм міжнародної судової процедури [5, с. 9]. Таким чином, з'явилась реальна можливість захисту власних прав та свобод на міжнародному рівні. Це право реалізується шляхом звернення до Європейського суду з прав людини.

Однак очевидним є той факт, що навіть рішення Європейського суду з прав людини на користь заявника, не має практичного значення в тому випадку, якщо не існує реального механізму виконання такого рішення.

Виконання рішень Європейського суду з прав людини передбачається ст.46 Конвенції про захист прав і основних свобод людини. Це положення створює специфічні правові зобов'язання для держави-відповідача.

Стаття 81 Закону України «Про виконавче провадження» [2] встановлює, що порядок виконання в Україні рішень іноземних судів і арбітражів визначається відповідними міжнародними договорами та законами України. Згідно зі ст.17 цього Закону, виконання рішень Європейського суду з прав людини має відбуватись з урахуванням особливостей, встановлених Законом України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини» [3].

Одразу після проголошення рішення, воно передається до Комітету Міністрів Ради Європи, після чого секретар надсилає завірених копії сторонам, Генеральному секретарю Ради Європи, третій стороні чи іншій безпосередньо заінтересованій особі. Якщо усні слухання у справі не проводились, проголошенням рішення вважатиметься згадане вище повідомлення сторін.

Проте, поняття виконання рішення Європейського суду з прав людини не обмежується питанням виплати відшкодування за завдану заявникові матеріальну або нематеріальну шкоду. Те чи інше рішення з констатацією порушення положень Конвенції передбачає необхідність вжити заходи не тільки індивідуального але й загального характеру.

Заходами індивідуального характеру є заходи, які вживаються державою з метою припинення встановленого Судом порушення та відновлення правового становища заявника настільки, наскільки це можливо, до того ж стану, в якому воно перебувало до порушення Конвенції (*restitutio in integrum*). При цьому компетентні органи держави-відповідача самі вирішують, які заходи, зважаючи на наявні в національній правовій системі засоби, є найбільш відповідними для досягнення *restitutio in integrum* [4].

Заходи загального характеру розробляються та застосовуються державою-відповідачем для запобігання новим, подібним до визнаних Судом, порушенням, або зупинення порушень, що тривають. Такі заходи можуть бути направлені як на зміну відповідної практики, так і на внесення змін до існуючого законодавства.

Для забезпечення невідворотності виконання рішення Європейського суду з прав людини, доки відповідна держава не надасть інформацію про сплату нею призначеної сатисфакції (відшкодування) або про вжиття відповідних можливих заходів індивідуального характеру, справа вноситься до порядку денного кожної наступної наради з прав людини Комітету Міністрів, якщо Комітет не вирішить інакше. Якщо відповідна держава інформує Комітет Міністрів про те, що вона ще не готова надати інформацію щодо вжиття заходів загального характеру, необхідних для забезпечення виконання рішення, то така справа знову вноситься до порядку денного наради Комітету Міністрів, яка відбувається не пізніше як через шість місяців потому, доти, доки Комітет не вирішить інакше [6, с. 76].

Таким чином, підсумовуючи викладене, очевидним є висновок стосовно дійсної прогресивності системи виконання рішень Європейського суду з прав людини, створеної на підставі Закону України «Про порядок виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини». І хоча на практиці існують певні нюанси, адже навіть найдосконаліше законодавство не в силі врегулювати всю сукупність постійно виникаючих суспільних відносин. Цей Закон відтворює практично всі сучасні прогресивні підходи до виконання рішень Європейського суду з прав людини, та є запорукою безумовного виконання Україною його рішень.

Література:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
2. Закон України «Про виконавче провадження» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/606-14>
3. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
4. Рекомендація № R (2000) Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам «Щодо повторного розгляду або поновлення провадження у певних справах на національному рівні після прийняття рішень Європейським судом з прав людини» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_175
5. Дженинс М., Кэй Р., Бредли Э. Европейское право в области прав человека (Практика и комментарии). Пер. с англ. — М.: «Права человека», 1997. — 640 с
6. Туманов В.А. Европейский Суд по правам человека. Очерк организации и деятельности. — М.: Издательство НОРМА, 2001. — 304 с

Музика В.В.

*студентка 2 курсу факультету міжнародно-правових відносин
та юридичної журналістики
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ІЛЮЗІЯ СПРАВЕДЛИВОСТІ, АБО ПРАКТИКА ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

У сучасному світі напевно відсутня така демократична держава, яка б не визначала захист прав людини і основоположних свобод як основний напрям власної діяльності. Але попри це, варто констатувати той факт, що створення різноманітних правових інституцій та законодавче закріплення основоположних прав людини не є тим критерієм, який би дозволив говорити про належний захист прав людини, адже найголовнішим є механізм держави, який би на практиці забезпечував реалізацію і захист прав людини.

Іноді складається враження, що держава невиконанням рішень Європейського суду ігнорує права людини та демонструє байдужість до проблем, які склалися в ній. Мільйони українців вважають, що спроба захистити власні права на міжнародному рівні пуста трата часу, і навіть, якщо Суд визнає, що були певні порушення з боку держави, це ніяким чином не відновить їхні права.

За офіційними даними статистики Європейського суду, станом на 2011 рік на розгляді в ЄСПЛ перебувало 10 271 скарга проти України [2; с.59]. з яких суд виніс лише 105 рішень щодо України [1; с.13]. Стаття 46 Конвенції з прав людини і основоположних свобод щодо обов'язкової сили рішень та їх виконання встановлює, що Високі Договірні Сторони зобов'язуються виконувати остаточні рішення Суду в будь-яких справах, у яких вони є сторонами [3]. На її основі 23 лютого 2006 року Верховна Рада України прийняла Закон «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», та незважаючи на це загалом 95% рішень щодо України вважаються невиконаними в повному обсязі, оскільки Комітет міністрів Ради Європи ще не прийняв відповідної резолюції про зняття їх з контролю. При цьому 608 рішень, тобто 79%, перебувають під посиленням наглядом [4; с.20]. Невже ці дані свідчать про відсутність ефективних національних і міжнародних засобів захисту прав людини, чи, можливо, це наслідок недосконалості даної системи, оскільки по суті ми зіштовхуємося з двома взаємопов'язаними проблемами: по-перше, з неможливістю захисту

власних прав національними засобами, а по-друге, з відсутності механізму, який би забезпечив виконання рішень Європейського Суду.

Яскравим зразком, що підкреслює наявність однорідних систематичних порушень прав людини з боку Високої Договірної Сторони є пілотні рішення, винесені відносно України Європейським судом, адже це свідчить про необхідність якнайшвидшого їх вирішення.

Зокрема, варто звернути увагу на пілотне рішення винесене Судом від 15 жовтня 2009 року «Юрій Миколайович Іванов проти України» [5; §73-75]. У даному рішенні було констатовано низку порушень (право на справедливий суд, право власності, право на ефективний засіб правового захисту), у зв'язку з систематичним невиконанням рішень національних судів; ці порушення є предметом більшості заяв поданих проти України. Саме тому Україні було надано термін для вжиття відповідних заходів щодо усунення і попередження подібних порушень. Попри це, держава не спромоглася виконати дане рішення в передбачений строк, і лише 5 червня 2012 року було прийнято Закон України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень», який увійде в силу 1 січня 2013 року. Ефективність даного Закону (в силу відсутності практики щодо його реалізацій) важко оцінити, але як говориться в одному вислові: «Немає поганих законів — є погані виконавці». Будемо сподіватися на те, що цей Закон в руках державних виконавців не стане ще одним елементом ілюзії справедливості і захищеності основних прав людини.

Крім того, в другому пілотному рішенні щодо України «Каверзін проти України» від 15 травня 2012 року Суд зазначив, що «порушення не були викликані як окремими випадками, так і не були пов'язані з певним поворотом подій, а були результатом як недоліків у нормативно-правовому врегулюванні, так і адміністративної діяльності національної влади, що стосуються її зобов'язань за статтею 3 Конвенції» [6; §173]. Таким чином, перед Україною виникає ще одне зобов'язання по реформуванню правової системи — ліквідації практики катувань осіб, які знаходяться під вартою.

На основі вищесказаного, хочеться звернути увагу на важливість питання захисту прав людини в Україні, яка прямує у напрямку розбудови демократичної, соціальної, правової держави, зокрема, на механізм забезпечення виконання судових рішень. Європейський суд неодноразово звертав увагу на те, що право на справедливий суд стало б ілюзорним, якби не забезпечувало

обов'язковості виконання судових рішень [7; §40], тому відповідальність за виконання рішень як національних судів, так і ЄСПЛ лежить на державі, і саме держава повинна виступати тим гарантом, який би реально захищав права людини на практиці.

Література:

1. Country Reports on Human Rights Practices for 2011 United States Department of State//Bureau of Democracy, Human Rights and Labor//Ukraine. — 44 p.
2. ECHR — Analysis of Statistics 2011. Ukraine. — January 2012. — 60 p.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод//Офіційний портал Верховної Ради України. — portal.rada.gov.ua/
4. Карпачова Н. Омбудсман України та Європейський суд на захисті прав і свобод людини//Право України №7. — 2011. — 16-22 с.
5. Рішення Європейського суду у справі «Іванов проти України» від 15.10.2009 р.// Офіційний сайт Міністерства юстиції України. — www.minjust.gov.ua
6. Рішення у справі «Каверзін проти України» від 15.05.2012 р.// Офіційний сайт Міністерства юстиції України. — www.minjust.gov.ua
7. Рішення Європейського суду з прав людини від 19 березня 1997 р., справа «Hornsby v. Greece»//HUDOC database. — www.echr.coe.int/echr/en/hudoc

Мохаммад А.А.

*студентка 5 курсу факультета міжнародно-правових отношений
и юридической журналистики
Национального университета «Одесская юридическая академия»*

НАЦИОНАЛЬНОЕ БЮРО ПО РАССМОТРЕНИЮ ЗАЯВЛЕНИЙ В ЕСПЧ: PRO AND CONTRA

Вопрос, касающийся приемлемости жалобы в Европейский суд по правам человека занимает немаловажное место на сегодняшний день и очень бурно обсуждается. Поскольку, согласно статистике, 98 % из всех жалоб, которые подаются в Европейский суд по правам человека, признаются неприемлемыми.

Всего существует 12 критериев, которым должна соответствовать жалоба:

1. Европейский суд по правам человека рассматривает только и исключительно жалобы на нарушения прав, гарантированных конвенцией «О защите прав человека и основных свобод» и ратифицированными соответствующим государством протоколами к ней.

2. Жалоба в европейский суд может быть подана только на нарушения, допущенные государством, ратифицировавшим конвенцию «О защите прав человека и основных свобод».

3. Жалоба в европейский суд может быть подана только на нарушение, имевшее место в период действия конвенции «О защите прав человека и основных свобод» в отношении государства-ответчика.

4. Жалоба в европейский суд может быть подана только на государство, под юрисдикцией которого находилось лицо во время нарушения принадлежащего ему конвенционного права.

5. Жалоба в европейский суд может быть подана только частным лицом, являющимся жертвой нарушения конвенционного права.

6. Жалоба в европейский суд по правам человека может быть подана только после исчерпания внутригосударственных средств правовой защиты от допущенного нарушения (при наличии таковых).

7. Жалоба в европейский суд по правам человека может быть подана только в течение шести месяцев с момента исчерпания внутригосударственных средств правовой защиты.

8. Жалоба в европейский суд по правам человека не может быть анонимной.

9. Недопустимость подачи необоснованных жалоб в европейский суд.

10. Недопустимость повторного обращения в европейский суд с аналогичной жалобой, а также обращения с жалобой, являющейся предметом другого международного разбирательства.

11. Недопустимость злоупотребления правом на подачу жалобы в европейский суд.

12. Недопустимость жалоб на нарушения конвенционных прав, которые не привели к значительному ущербу [2, ст. 35].

В соответствии с вышеизложенными критериями жалоба признается либо приемлемой к рассмотрению, либо не приемлемой. Данный вопрос разрешается Европейским судом по правам человека самостоятельно, чем и производит затягивание рассмотрения тех жалоб, которые подпадают под категорию приемлемых.

В данном случае, не возможно не согласиться с Председателем комитета Верховной Рады по вопросам правосудия Сергеем Киваловым, который в своей статье указал о необходимости создания «Национального бюро», которое возьмет на себя обязанность в определении приемлемости жалоб, будет помогать гражданам правильно и в срок оформлять их, а также направлять документы в Европейский суд по правам человека [1, с. 4].

Создание подобных организаций государствами членами Совета Европы, особенно «частыми нарушителями» положений Европейской конвенции по правам человека и основоположным свободам, значительно облегчит работу Суда и ускорит процесс рассмотрения жалоб, чем и сделает работу данной системы еще более эффективной.

Но, как и в каждой проблеме, так и в данной существует и вторая сторона медали, а именно:

1. Проблема финансирования данной организации ляжет на плечи государства, которое не заинтересовано в этом, потому и будет затягивать процесс ее создания.

2. Даже в случае его создания, существует риск того, что не все жалобы смогут дойти к своему рассмотрению, так как государство (путем уполномоченных на это лиц) будет самостоятельно определять, в каком именно случае оно нарушило те или иные обязательства по Европейской конвенции по правам человека, тем самым предварительно осуждая само себя.

Обобщая все вышесказанное, следует задать вопрос о том, не приведет ли создание подобного органа к еще более частому нарушению прав человека, и не снизится ли эффективность Суда? Как решение данной проблемы, кажется рациональным предложить создание «Национального бюро», но чтобы приемлемость дел определялась иностранными специалистами, которые не будут связаны ни трудовыми, ни политическими отношениями с государством-нарушителем. Также компетенция данных специалистов (и данного органа) должна быть четко закреплена Советом Европы, с той целью, чтобы избежать путаницы в полномочиях. Вопрос финансирования этих органов должен также частично покрываться за счет Совета Европы, что предотвратит появление коррупции среди персонала. То есть, для создания «Национального бюро» следует предпринять множество подготовительных действий, с помощью которых будут четко регулироваться отношения между данным органом и Судом, между данным органом и государством-нарушителем и между данным органом и жертвами нарушений.

Литература:

1. Кивалов. С. Создание «Национального бюро» поможет украинцам обращаться в Европейский суд по правам человека / С. Кивалов // Региональный вестник. 2012. 9 мая (№17). — С. 4.

2. Европейская конвенция по правам человека [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/6AE69C60-8259-40F8-93AF-8EF6D817C710/0/Convention_RUS.pdf

ЗМІСТ

ПРИВІТАННЯ ПРЕЗИДЕНТА НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ» С.В. КІВАЛОВА	3
---	---

РОЗДІЛ 1.

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ: МІЖНАРОДНІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ЗАСОБИ ЗАХИСТУ	5
--	----------

Кравчук В.Р.

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ: КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	5
---	---

Ткачук Б. П.

БІОЛОГІЧНІ ПРАВА ЯК НОВЕ ПОКОЛІННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ	8
--	---

Зиско Ю.О.

ПРАВО НА ЕВТАНАЗІЮ ЯК ОДНЕ З ПРАВ ЛЮДИНИ НОВОГО ПОКОЛІННЯ	11
--	----

Прижбило О. В.

ПРАВО ЛЮДИНИ НА ПАСИВНУ ЕВТАНАЗІЮ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТИ	14
---	----

Новаковський П.М.

ДОЦІЛЬНІСТЬ МОДЕЛІ КОНТРОЛЮ НАД СУСПІЛЬНОЮ МОРАЛЛЮ	17
---	----

Сусидко А.С.

МЕЖДУНАРОДНЫЕ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ СРЕДСТВА ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРАВА НА СВОБОДУ СЛОВА	20
---	----

Kuzmin E. E.

THE LEGAL REGULATION OF THE PROTECTION OF THE RIGHT TO INFORMATION	22
---	----

Шершелюк А.Ю.

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИРАЖЕННЯ СВОБОДИ СЛОВА: ПРОБЛЕМА ЦЕНЗУРИ ТА ПОЛІТИЧНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ	25
--	----

Хускивадзе Е. Г.

ЗАКОНЫ О БОГОХУЛЬСТВЕ: ОПЫТ ЕВРОПЫ ДЛЯ УКРАИНЫ И РОССИИ	28
--	----

Пестик Т.В.

ЗАЩИТА ПРАВА СОБСТВЕННОСТИ ГРАЖДАНИНА В УКРАИНЕ: МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОЙ АСПЕКТ	30
--	----

Ivasyk Stanislav

DIPLOMATIC PROTECTION AS A MEAN OF HUMAN AND CITIZENS RIGHTS PROTECTION	33
--	----

РОЗДІЛ 2.

ПРАВА ЛЮДИНИ І МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИРУ	36
<i>Камінський І.І.</i> СУЧАСНІ РЕАЛІЇ РАБСТВА ТА РАБОТОРГІВЛІ	36
<i>Скоробогатова А.В.</i> ТОРГОВЛЯ ЛЮДЬМИ В МИРЕ, ДЕ ЧЕЛОВЕК ПРИЗНАЄТЬСЯ НАИВЫСШЕЙ СОЦИАЛЬНОЙ ЦЕННОСТЬЮ	39
<i>Білоголовка Н. І.</i> ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ БОРОТЬБИ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ РІВНЯХ	41
<i>Гриша В.А.</i> МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО В БОРЬБЕ С РАБСТВОМ И РАБОТОРГОВЛЕЙ И НАЦИОНАЛЬНЫЙ ОПЫТ УКРАИНЫ	44
<i>Марчук Ю. В.</i> МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ ТРАНСПЛАНТАЦІЇ ОРГАНІВ І/АБО ТКАНИН	47
<i>Детчук М. А.</i> ESTABLISHMENT OF CRIMINAL JUVENILE JUSTICE IN UKRAINE: INTERNATIONAL EXPERIENCE	50
<i>Мурзановська А. Г.</i> МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ОЦІНКА ВИКРАДЕННЯ ОСІБ З ТЕРИТОРІЇ ІНШОЇ ДЕРЖАВИ В ОБХІД ІНСТИТУТУ ЕКСТРАДИЦІЇ	53
<i>Тихоновская О. В.</i> ПРАВО НА ЗАЩИТУ ОТ ПЫТОК И ЖЕСТОКОГО ОБРАЩЕНИЯ В ПЕНИТЕНЦИАРНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ	56
<i>Качелюк М.В.</i> СООТВЕТСТВИЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА УКРАИНЫ МЕЖДУНАРОДНЫМ СТАНДАРТАМ ОБРАЩЕНИЯ С ЗАКЛЮЧЕННЫМИ	59
<i>Петрова М.В.</i> ПРАВОВОЙ СТАТУС ЧАСТНЫХ ВОЕННЫХ И ОХРАННЫХ КОМПАНИЙ В МЕЖДУНАРОДНОМ ПРАВЕ	63
<i>Филлипова В.И.</i> МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО УКРАИНЫ И БОЛГАРИИ СФЕРЕ РЕАЛИЗАЦИИ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА	65
<i>Вовкотруб І.В.</i> МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ	68

РОЗДІЛ 3.

**МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ОКРЕМИХ
КАТЕГОРІЙ ОСІБ**

71

Масло В. В.

ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ДОТРИМАННЯ ПРАВА НА ЗАХИСТ ВІД
ДИСКРИМІНАЦІЇ ТА НЕРІВНОСТІ.

71

Гаврилюк Х. С.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БОРОТЬБИ
З РАСОВОЮ ДИСКРИМІНАЦІЄЮ.

73

Гаврилин П.А.

ЛЮСТРАЦИЯ КАК ЛЕГАЛЬНЫЙ СПОСОБ ПОЛИТИЧЕСКОЙ
ДИСКРИМИНАЦИИ ХХІ ВЕКА

76

Прокопенко К. С.

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ ВІД НАСИЛЬСТВА
ТА ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ

79

Костина Т. В.

ИМПЛЕМЕНТАЦИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ НОРМ
ПО ЗАЩИТЕ ПРАВ ДЕТЕЙ В НАЦИОНАЛЬНОЕ
ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО УКРАИНЫ.

81

Стрюкова А.О.

МЕЖДУНАРОДНАЯ ЗАЩИТА ПРАВ ЖЕНЩИН.

85

Ивлева В.М.

ТОРГОВЛЯ ЖЕНЩИНАМИ И ДЕТЬМИ
И БОРЬБА С НЕЙ: МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОЙ АСПЕКТ

87

Самар А.А.

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ
ЖІНКАМИ

90

Бондарь О.І.

ДИСКРИМІНАЦІЯ ЖІНОК НА РОБОЧОМУ МІСЦІ

93

Кучерук А. М.

ПРОБЛЕМА ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ
В ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

96

Сільвеструк І.О.

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЖІНКИ У КОРАНІ.

98

Меркуш А.В.

МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОЙ МЕХАНИЗМ ЗАЩИТЫ ПРАВ
БЕЖЕНЦЕВ.

101

Завтур В.А.

ПРАВО НА ПРЕДОСТАВЛЕНИЕ УБЕЖИЩА В СОВРЕМЕННОМ
МЕЖДУНАРОДНОМ ПРАВЕ И ПРАКТИКЕ УКРАИНЫ

105

Клопот В.Г.

ЗАЩИТА ПРАВ БЕЖЕНЦЕВ МЕЖДУНАРОДНЫМИ
И НАЦИОНАЛЬНО-ПРАВОВЫМИ СРЕДСТВАМИ

108

Рыжук Е.В.	
РЕПАТРИАЦИЯ КАК СРЕДСТВО ЗАЩИТЫ И ВОССТАНОВЛЕНИЯ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА111
Леочко Т.В.	
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН.114
Єгіазарян А.Г.	
ЗАХИСТ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД.117
Янакова В.П.	
РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЗАХИСТУ ПРАВ МУСУЛЬМАН В УКРАЇНІ120
Ruslana I.	
INTERNATIONAL PROTECTION OF INDIGENOUS PEOPLE'S RIGHTS AND PROBLEMATIC ISSUES IN UKRAINE123
Черватюк А.В.	
МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ДИСКРИМИНАЦИИ ПО ПРИЗНАКАМ, СВЯЗАННЫМ С МЕСТОМ ЖИТЕЛЬСТВА125
Мельник Н.С.	
МЕЖДУНАРОДНЫЕ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ СРЕДСТВА ЗАЩИТЫ ПРАВ ТРУДЯЩИХСЯ-МИГРАНТОВ128
Москаленко О. И.	
ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ПОЛОЖЕНИЯ ИНВАЛИДОВ В МЕЖДУНАРОДНОМ ПРАВЕ131
Кочерижкіна Ю. О.	
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ЖУРНАЛІСТІВ В УКРАЇНІ.133
РОЗДІЛ 4.	
ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ У РАМКАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ137
Нивакшинова Д.А.	
ГАРМОНИЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО И ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА В КОНТЕКСТЕ ЗАЩИТЫ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА137
Шинкар М.Л.	
СУДОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА139
Янишин М.Б.	
СУДОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ.142
Нижник Г. И.	
ЕВРОПЕЙСКИЙ СУД ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА КАК СРЕДСТВО ЗАЩИТЫ ПРАВ УКРАИНЦЕВ145

Беспалова К.В.	
ЭФФЕКТИВНЫЙ СПОСОБ ПРАВОВОЙ ЗАЩИТЫ ПО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ УКРАИНЫ В СВЕТЕ СТ. 35 ЕВРОПЕЙСКОЙ КОНВЕНЦИИ О ЗАЩИТЕ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА И ОСНОВНЫХ СВОБОД148
Данченко Е. В.	
ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ – ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ МЕХАНІЗМУ ЇХ ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ150
Потапова Н.А.	
ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВОЕ СУДЕБНОЕ РАЗБИРАТЕЛЬСТВО В КОНТЕКСТЕ ПРАКТИКИ ЕВРОПЕЙСКОГО СУДА ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА153
Міхова М. В.	
ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД У ПРАКТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ155
Пузирний О.О.	
ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ, ВИНЕСЕНИХ ПРОТИ УКРАЇНИ158
Музика В.В.	
ІЛЮЗІЯ СПРАВЕДЛИВОСТІ, АБО ПРАКТИКА ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ.161
Мохаммад А.А.	
НАЦИОНАЛЬНОЕ БЮРО ПО РАССМОТРЕНИЮ ЗАЯВЛЕНИЙ В ЕСПЧ: PRO AND CONTRA163

Наукове видання

**ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ:
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ
АСПЕКТИ**

Матеріали наукової студентської конференції

10 грудня 2012

Верстка Мартиненко Т.В.

Здано у видавництво 11.12.12. Підписано до друку 18.12.12. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Друк на дуплікаторі. Обл.-вид. арк. 9,7. Ум.- друк. арк. 9,9.
Зам. № 1301-11.

Видано і віддруковано ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №1044 від 17.09.02.)
м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25. Тел. (048) 7777-591
www.law-books.od.ua
e-mail: maritimebooks.yandex.ru